

ПЗВО «Міжнародний європейський університет»
(м. Київ, Україна)
Лодзький університет (м. Лодзь, Польща)
Академія економічних наук України (м. Київ, Україна)
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
(м. Одеса, Україна)

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА МАТЕРІАЛАМИ
І МІЖНАРОДНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Економіка, менеджмент та
бізнес-адміністрування в системі
транскордонного співробітництва»**

22-23 жовтня 2020 року

Київ – Одеса, Україна

УДК 330+340

ББК 65.842+67.2

*Рекомендовано до друку вченою радою
ПЗВО «Міжнародний європейський університет»
(Протокол № 10 від 29.10.2020 року)*

Голова організаційного комітету:

Гуцалюк О.М. – д.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, проректор з наукової діяльності ПЗВО «Міжнародний європейський університет».

Співголова організаційного комітету:

Амоша О.І. – д.е.н., професор, академік НАН України, президент Академії економічних наук України, директор Інституту економіки промисловості НАН України.

Заступники голови організаційного комітету:

Квач Я.П. – д.е.н., професор, директор Одеського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.

Коваль В.В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, обліку та менеджменту Одеського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.

Соколович М.Е. – д.е.н., професор, декан факультету економіки та соціології Лодзьського університету.

Голова наукового комітету:

Наволокіна А.С. – к.е.н., доцент, член-кореспондент Академії економічних наук України, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків ПЗВО «Міжнародний європейський університет».

Члени організаційного комітету:

Житар М.О. – к.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, заступник директора ННІ фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України.

Кінаш І.П. – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту і адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Ляшенко В.І. – д.е.н., професор, перший віце-президент Академії економічних наук України, завідувач відділу проблем регуляторної політики і розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України.

Смутчак З.В. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та економіки Льотної академії Національного авіаційного університету.

Томарева-Патлахова В.В. – д.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту Класичного приватного університету.

Шматько Н.М. – д.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Економіка, менеджмент та бізнес-адміністрування в системі транскордонного співробітництва : збірник наукових праць І Міжнародної європейської науково-практичної конференції (м. Київ, 22-23 жовтня 2020 р.). К. : ПЗВО «Міжнародний європейський університет», 2020. 117 с.

У збірнику наукових праць розглянуті актуальні проблеми економіки та управління підприємствами і національним господарством, питання розвитку фінансів, банківської системи та страхування, сучасні технології обліку та оподаткування суб'єктів господарювання, передові освітні практики генезису інтернаціоналізації.

Збірник призначений для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних та юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами економіки та права в умовах системних реформ України.

Матеріали друкуються мовами оригіналів.

© ПЗВО «МСУ», 2020.

*Автори несуть повну відповідальність за зміст
і достовірність наданих до збірника матеріалів.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ І НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Hutsaliuk O.M., Buhaieva M.V., Ruban V.M.

PREREQUISITES FOR THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF INNOVATIVE
HUMAN CAPITAL..... 8 – 10

Кононенко Ж.А., Кузьменко О.К.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД У СТАТИСТИЧНОМУ АНАЛІЗІ ЧИСЕЛЬНОСТІ
НАСЕЛЕННЯ..... 11 – 13

Маліцький В.В.

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПОСЛУГИ З ВИКОРИСТАННЯ
ВАНТАЖНИХ ВАГОНІВ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В
УКРАЇНІ..... 14 – 15

Пантелєєв М.С.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО
ПІДПРИЄМСТВА..... 16 – 18

Кузьменко О.А.

МІСЦЕ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА..... 19 – 20

Shmatko N.M., Khaziyevev A.V.

ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS FOR STRUCTURA TRANSFORMATIONS IN
THE ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT PROCESS..... 21 – 23

Кармінська-Бєлоброва М.В.

МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛЕНСЬКИХ РІШЕНЬ, ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ
СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ..... 24 – 25

Ситник О.Ю.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНЦІЯ МЕНЕДЖЕРА
СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 26 – 27

Баранов В.В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ЗМІН
СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ..... 28 – 29

Просовецька Г.С., Бондар Ю.А.

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АЕРОПОРТІВ НА
МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ АВІАЦІЙНИХ ПОСЛУГ..... 30 – 31

Коваленко Н.О.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ В УМОВАХ
СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ БІЗНЕС-ПЛАНУ 32 – 33

Легінькова Н.І., Фабрика І.В.

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ
ПІДПРИЄМСТВА..... 34 – 35

Смутчак З.В.

МІГРАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНЕ ЯВИЩЕ..... 36 – 37

Кінаш І.П., Федюк К.В.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО БІЗНЕСУ РЕГІОНУ..... 38 – 39

Середа Н.М.

СТРАТЕГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ..... 40 – 41

Житар М.О., Ярова Л.С.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА РІВНІ
РЕГІОНІВ..... 42 – 43

Амоша О.І., Новікова О.Ф., Панькова О.В., Касперович О.Ю., Іщенко О.В.

«КОРОНАКРИЗА»: ПОШУКИ ШЛЯХІВ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ДЛЯ РИНКУ
ПРАЦІ..... 44 – 45

Ляшенко В.І., Ляшенко А.Ю.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ..... 46 – 48

Заворотнюк І.І., Сергієнко Л.К.

ПРОБЛЕМА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В
УКРАЇНІ..... 49 – 51

Захарків І.М., Красняк А.О., Гончаренко В.О.

ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ..... 52 – 53

Adil Mohamed Abdalla Sultan Al Ali, Zamlynskyi V.A., Buzunar A.V.

THE COMPONENTS OF A SUCCESSFUL BUSINESS: QUALITY OF PERSONNEL,
CONFLICT AND COMMUNICATION 54 – 55

Томарева-Патлахова В.В., Юшков П.О.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ..... 56 – 58

Кабанова О.О.

МОДЕЛЬ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
КРАЇНИ..... 59 – 61

Карпуніна М.С.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ..... 62 – 64

СЕКЦІЯ II. ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА СТРАХУВАННЯ

Сергієнко Л.К., Магурян Я.В.

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ..... 65 – 67

Слободянюк О.В., Магурян Я.В.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА В УКРАЇНІ..... 68 – 70

Котлубай В.О., Ковінько А.В.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ..... 71 – 73

Мілева О.В., Сергієнко Л.К.

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА РЕГІОНІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ..... 74 – 76

Толкачова Г.В., Мазуренко А.В., Єжова Д.А.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ..... 77 – 78

Гарматюк О.О., Гриценко В.В.

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВИХ РИНКІВ..... 79 – 81

Наволокіна А.С., Міхно І.С., Башинська М.І.

ПРОБЛЕМА ВПРОВАДЖЕННЯ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В
НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ..... 82 – 84

Кокоріна В.І.

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ У
США..... 85 – 87

СЕКЦІЯ ІІІ. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Кисса М.О., Іванова О.О.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ
МЕТОДОЛОГІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ..... 88 – 90

Хозяйнок І.А., Редьква О.З.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В
УКРАЇНІ..... 91 – 92

Вільганюк Н.С.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ
ТА ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ..... 93 – 95

Нерода І.О., Варичева Р.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З
ПЕРСОНАЛОМ..... 96 – 98

Москаленко Я.І.

ОБЛІК ТА АУДИТ НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИБУТТЯ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ..... 99 – 100

СЕКЦІЯ IV. ПЕРЕДОВІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ГЕНЕЗИСУ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

Боднар С.В.

ОРГАНІЗАЦІЇ АВТОНОМНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ
ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ..... 101 – 104

Глушко Т.В.

ENGLISH LEXICAL AND TERMINOLOGICAL BORROWINGS IN
GERMAN..... 105 – 106

Стрельникова І.Ю.

SOME TIPS FOR FUTURE ECONOMISTS TO PREPARE FOR A JOB
INTERVIEW.....107 – 108

Беньковська Н.Б.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ
ЗВО..... 109 – 112

Рудь Ю.Л.

НЕОБХІДНІСТЬ І РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ВСЕОСЯЖНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ..... 113 – 115

Столярчук Н.В.

СПІЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЯК СКЛАДОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В
АВІАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ..... 116 – 117

СЕКЦІЯ І. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ І НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Hutsaliuk O.M.,

Sc.D. (Economics), Associate professor,

Private Higher Education Institution «International European University», Kyiv, Ukraine

Buhaieva M.V.,

Ph.D. (Economics), Associate Professor,

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Ruban V.M.,

Ph.D. (Economics), Associate Professor,

Donetsk National Medical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

PREREQUISITES FOR THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF INNOVATIVE HUMAN CAPITAL

The competitiveness of modern economic systems is determined by the use not so much of the latest technologies as the level of professionalism, knowledge, experience that are embodied in human capital. Human capital provides the introduction of new technologies, increasing labor productivity, increasing GDP, improving the welfare of the population.

It is well known that the concept of human capital gained international recognition in the second half of the twentieth century, due to the awarding of the Nobel Memorial Prize in Economic Sciences to its founders T. Schultz (1979) and G. Becker (1992). They provided a narrow definition of the category of "human capital", which is constantly expanding under the influence of new factors of modern economic system in the growing context of globalization.

Human capital is defined by the OECD as the knowledge, skills, competencies and attributes embodied in individuals that facilitate the creation of personal, social and economic well-being [5].

The main feature of human capital is the possibility of its use to create public goods based on its capitalization. Human capital determines the limits and possibilities of technological, economic and social modernization of society, forms a new branch of social production - the industry of information and intellectual products, in other words, the creative and digital world industry.

In modern conditions, human capital should be considered as "a dynamic system capable of self-organization, the components of which are transformed from structural to structural-process: the process of reproduction of health, self-education, bilateral interaction with society and the process of updating information" [2, p. 53].

The owner of human capital in the conditions of competition in the global labor market is forced to constantly update knowledge, learn new skills and ways of interaction in the digital environment. Thus, it increases the level of its competitiveness and the price of its labor on the labor market. In modern conditions, the demand for labor that performs routine work is declining, while the growth of innovative labor is growing. Exactly innovative labor is becoming a major important factor in the creation and increase of national wealth.

In 2017 in developed countries according to the World Bank, human capital accounted for 65% of national wealth, while in developing countries - only 41% [6]. From 1995 to 2014, world wealth increased by 66%, the highest growth rates were shown by countries with developed economies. The share of middle-income countries in world wealth has increased from 19 to 28%, and the share of low-income countries has remained unchanged [4].

In modern economy, the main driving force is innovative human capital. "The basis of the new economy, the driving force of social transformations, social dynamics is the class from which energy comes, social nourishment - this is the creative class. It should include people who are able to act unconventionally, innovatively, creatively (age, position and even education are not crucial here) "[3, p. 10-11].

Thus, the development of digital technologies makes new demands for human capital and leads to the formation of new qualities. Human capital in the digital economy acquires new properties and forms: intellectual capital, organizational capital, service capital, social capital, innovation capital, network capital. The general semantic characteristic of socio-economic relations and properties of human capital is information [1, p. 42]. Thus, innovative human capital includes professionals who continuously develop their creative thinking, professional knowledge and skills and use it to produce innovations in any field of economic activity, mostly using information and communication technologies.

At the same time, human innovative work is characterized by an individual character, and representatives of the creative class are motivated by self-expression, which shifts the emphasis from the capitalization of the company to the personal capitalization of the owner of human capital. In the context of globalization and digitalization of the economy, people gain access to world resources and the opportunity to offer their labor services at the global level. This stimulates the development of innovative forms of human capital.

Influential factors on the development of human capital and the formation of its innovative forms should be divided into internal and external depending on the environment of their origin. The internal qualities of the person include: physical, psychological, cultural, educational, etc. Internal factors of human capital are a set of characteristics of individuals with their innate and acquired qualities. Each owner of human capital has unique characteristics, consisting of qualities inherited, as well as developed and acquired in the process of learning, working, sharing experiences and more.

Internal and external factors of formation and development of innovative human capital are closely interconnected. Among the main factors of the external environment should be singled out the system of education and health care, competition, external motivation, socio-cultural environment.

Innovative human capital consists of professionals who use their professional knowledge and skills to create a new product in any field of economic activity using information and communication technologies. Characteristic features of innovative human capital are: talent, which is manifested in the ability to produce innovations, constant updating of skills, networking, intrinsic motivation for professional growth, health.

We can conclude that innovative human capital consists of professionals who use their professional knowledge and skills to create a new product in any field of economic activity using information and communication technologies. Characteristic features of innovative

human capital are: talent, which is manifested in the ability to produce innovations, constant updating of skills, networking, intrinsic motivation for professional growth, health.

References:

1. Дятлов С.А., Звездина С.А. Сетевые формы человеческого капитала в информационной экономике. Достижения и инновации в науке, технологиях и медицине: сб. статей Междунар. науч.-практ. конф. (Пенза, 20 сентября 2016г.). Пенза: Изд-во «Наука и просвещение», 2016. С. 41-45.
2. Касаева Т.В., Бондарская Т.А Креативный человеческий капитал как движущая сила современной экономики. Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. 2014. № 2 (130). С. 51-56.
3. Колот А.М., Герасименко О.О. Інноваційна праця та її інтелектуалізація як стратегічні вектори становлення нової економіки. Економіка і організація управління. 2018. № 1 (29). С. 6-23.
4. The Changing Wealth of Nations 2018 (Forthcoming 2018) [El. resource] / G.M. Lange, Q. Wodon, K. Carey (ed.). - URL: <http://pubdocs.worldbank.org/en/115091521533836464/032218-seminar-thechanging-wealth-of-nations-2018.pdf>. (last accessed: 28.09.2020).
5. The Well-being of Nations: The role of human and social capital. OECD. 2001. URL: <http://www.oecd.org/site/worldforum/33703702.pdf> (last accessed: 27.09.2020).
6. Year in Review: 2017 in 12 Charts. The World Bank. 2017. URL: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2017/12/15/year-in-review-2017-in-12charts> (last accessed: 28.09.2020).

Кононенко Ж.А.,

к.е.н., доцент,

Полтавська державна аграрна академія

Кузьменко О.К.,

к.е.н., доцент,

Полтавський університет економіки і торгівлі,

м. Полтава, Україна

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД У СТАТИСТИЧНОМУ АНАЛІЗІ ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Бажання високого рівня життя населення як на особистісному рівні, так і на територіальному спонукає встановлювати обмеження в критеріях оцінки умов оточуючого середовища. Статистичний аналіз динаміки, структури та факторів основних складових рівня існування людства враховує різні узагальнені підходи щодо визначення матеріального, соціального та фінансового добробуту кожного учасника суспільного життя.

Визначення категорії «матеріальний добробут» суспільства розглядається та вивчається у взаємодії з рівнем життя населення та його якістю. Трактуювання даного поняття визначається як кількісно-якісна характеристика умов життя населення на державному рівні з урахуванням активності населення в процесі створення продукції та її використання. На основі цього можна говорити, що це є певна система або комплекс заходів, направлених на виготовлення та імпортування продуктів для отримання ефективного результату економічного розвитку. Тож наявність взаємозв'язку між рівнем розвитку економічного середовища, матеріальними факторами існування населення впливає на покращення результатів показників сфери дослідження (чисельності населення).

Теоретики та практики економічної науки щодо формування методології вивчення ринку праці розглядають комплексно систему груп показників, що формують умови життя людства (зайнятість, оплата праці, місце життя, матеріальна забезпеченість сімей тощо) та економіко-статистичні показники у сфері споживання.

На наш погляд, складним і цікавим напрямом в економічних дослідженнях займає проблема оцінки рівня життя суспільства. Отже, використання офіційної статистичної та економічної інформації має основний вектор у забезпеченні достовірних і обґрунтованих дій на кожному етапі вивчення населення. Враховуючи існування різних підходів щодо аналізу даного складного соціально-економічного явища як суспільство, має місце узагальнення основних статистичних складових, що дають характеристику кількісній та якісній оцінці рівня розвитку населення.

Розуміння соціально-економічних складових вивчення населення дає переваги в системному і комплексному підходах в управлінні цією сферою. Враховуючи предмет дослідження, використовують різні індикатори і методики розрахунку рейтингів рівня оцінки життя на світовому рівні.

Порівняльний аналіз на міждержавних рівнях проводять на основі індексів людського розвитку, щастя, процвітання (якості життя), економіки знань, рейтингу 100 кращих країн світу для проживання та ряд інших, відмінність між якими за методикою проведення та кількістю держав, що включені до досліджуваного рейтингу.

У світовій статистико-економічній практиці для міжнародного порівняння рівня життя використовується визначена система стандартів життєвого рівня населення, що впроваджена Програмою розвитку організації Об'єднаних націй (ПРООН). Механізм системного підходу пов'язаний з умовами державного регулювання життєвого рівня, що зумовлені комплексним розвитком організаційних складових. Останні взаємопов'язані з формуванням і розвитком управлінського процесу щодо покращення рівня і якості суспільного життя. В міжнародній статистиці увага спрямована на кількісні закономірності зміни чисельності населення, його складу, руху та відтворення (рис. 1).

До першої групи належать показники чисельності та питомої ваги різних груп населення, що належить до конкретної території, щільності населення, розподілу населення між регіонами і типами поселень.

Рис. 1. Розділи системи показників міжнародної статистики

До другої групи показників належать: показники народжуваності та смертності, відповідні коефіцієнти народжуваності, смертності, природного приросту населення, індекс життєвого рівня тощо. До третьої групи належать: міграція (рух прибувчих та вибувчих), загальний коефіцієнт прибуття і відбуття, коефіцієнт приросту міграційного процесу, ефективність тощо. До останньої групи належать показники: коефіцієнти відтворення населення, середня тривалість життя на майбутнє, економічність відтворення населення, коефіцієнт демографічного навантаження населення тощо.

Послідовність та взаємозв'язок системи показників, що належать до різних груп, відображають фактичні дані стану населення, характеризують фактори розвитку суспільства та узагальнюють інформацію результатів руху демографічних процесів.

Список використаних джерел:

1. Палієнко О. А. Демографічна криза в Україні: шляхи її подолання. *Young Scientist*. 2017. С. 133-136. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9.1/32.pdf> (дата звернення 14.09.2020)
2. Позняк О.В. Демографічні перспективи України до 2060 року. Демографія та соціальна економіка. 2014. № 1. С. 72-84 URL: https://dse.org.ua/archive/21/21_6.html (дата звернення 11.08.2020)
3. Самайчук С.І., Ковальов Д.В. Статистичний аналіз демографічних процесів у регіоні. *Агросвіт*. 2018. № 8. С. 11-16. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/8_2018/3.pdf (дата звернення 14.09.2020).
4. Чорний В.С. Статистичний аналіз демографічної ситуації та міграційних процесів регіону. *Український журнал прикладної економіки*. 2017. Т. 2. Вип. 1. С. 130-136. URL: <http://ves.pstu.edu/article/view/140574> (дата звернення 14.09.2020).

Маліцький В.В.,
*аспірант кафедри менеджменту,
Національний транспортний університет,
м. Київ, Україна*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПОСЛУГИ З ВИКОРИСТАННЯ ВАНТАЖНИХ ВАГОНІВ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вступ. В Україні частка залізничного транспорту в комерційних вантажоперевезеннях становить 51%. За перевезення вантажів залізничним транспортом стягується плата у вигляді тарифу та місцевих зборів. Тариф є державно регульованим і покриває витрати АТ «Укрзалізниця» на утримання інфраструктури й тягового рухомого складу. Плата за використання вантажних вагонів виведена з-під державного регулювання у 2018 році [1]. Наразі вона встановлюється компанією самостійно на основі даних про затрати за минулі періоди [2].

У європейських країнах питома вага залізниць у перевезеннях вантажів не перевищує 30%. Розвинута транспортна мережа створює вагому конкуренцію зі сторони автомобільного та водного транспорту. Оплата послуг за перевезення вантажів залізницею розділяється на оплату доступу до інфраструктури, компенсації витрат за перевезення та адміністративно-управлінських витрат. Ціни на доступ до інфраструктури встановлюються державою. Інші послуги надаються приватними компаніями, що надає можливість підтримувати високий рівень конкуренції. Оплата послуг за використання вагонів є договірною. Вона включає обслуговування вагонів, комерційні витрати на фрахтування вантажу, амортизацію, лізинг вагонів [3, с. 44].

США займає перше місце у світі за протяжністю залізничних колій. Частка залізниць у перевезенні вантажів тут становить 38%. У США для управління парком вантажних залізничних вагонів була створена компанія TTX Company. Її парк нараховує більше 220 тис. вагонів. Вагони передаються в оренду іншим компаніям, учасникам перевізного процесу. Тут плата за використання вагонів стягується за час їх експлуатації та пройденої відстані [3, с. 725].

Китай за протяжністю залізничних колій займає друге місце у світі. Частка залізничного транспорту в перевезенні вантажів становить 48%. У Китаї ціноутворення на послуги з перевезення вантажів залізницею регулюється державою. Тут запроваджені обмеження на адаптацію цін на послуги перевізника в залежності від платоспроможності клієнта [3, с. 543]. Якість послуг не контролюється. Це спонукає власників вантажу переходити від послуг залізниці на автомобільний та водний транспорт. Обсяги перевезень нарощуються за рахунок збільшення швидкості та відстані доставки, спрощення логістики перевезень.

Постановка проблеми. На практиці в Україні перехід від державно регульованих цін на договірне ціноутворення на послуги з використання вагонів обумовив падіння попиту на вагони власності АТ «Укрзалізниця» майже вдвічі.

Це стало можливим внаслідок відсутності гнучкої реакції на вимоги ринку, непрозоре ціноутворення, неврахування побажань та платоспроможності клієнтів.

Вирішення. Задля вирішення цієї проблеми пропонується з урахуванням багаторічного світового досвіду з надання аналогічних послуг переглянути існуючі принципи ціноутворення та на їх основі розробити оновлену методику формування ціни на послуги з використання вагонів.

Висновки. Система ціноутворення на послуги з використання вантажних вагонів, що наразі діє в АТ «Укрзалізниця», не задовольняє потреби Товариства та користувачів послуг залізничного транспорту й потребує вдосконалення з урахуванням кращих світових практик.

Список використаних джерел:

1. Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги. Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України. Офіційний вісник України від 27.04.2009 — 2009 р., № 29, с. 243, стаття 992.

2. Офіційний сайт філії Центр транспортної логістики. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uz-cargo.com/contractprojects.html>. Дата звернення 04.10.2020.

3. Реформа железных дорог: Сборник материалов по повышению эффективности сектора железных дорог. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ppiaf.org/sites/ppiaf.org/files/documents/toolkits/railways_toolkit/PDFs/RR%20Toolkit%20RU%20New%202017%2012%2028.pdf Дата звернення 04.10.2020

Пантелєєв М.С.,
к.т.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах жорсткої конкуренції, швидко змінюваних умов ринкової економіки, підприємства повинні багато уваги приділяти стратегічному управлінню персоналом, тому що тільки орієнтація підприємств на довгострокове планування може відбивати довгострокові інтереси організації. Будь-яка стратегія має бути внутрішньо цілісною, сумісною із середовищем, як внутрішнім так і зовнішнім, збалансованою по ресурсах, реальною, вміру ризикованою та органічно сполучати довгострокові і короткострокові цілі підприємства [1].

Якщо для тактичного управління характерний погляд на персонал як на ресурс, як на виконавців заздалегідь визначених функцій, то у стратегічному управлінні персонал є найвищою цінністю, джерелом основної конкурентної переваги компанії. Стратегічне управління персоналу повинно орієнтуватися на всебічний розвиток працівників, відштовхуючись від існуючих умов, наявних можливостей та цілей підприємства, постійно вдосконалювати знання, вміння, досвід та компетентності персоналу, підтримувати систему мотивації до професійного розвитку та сприяти самостійному розвитку персоналу.

Основою стратегічного розвитку має стати саме розвиток інтелектуального капіталу та стимулювання організаційного, колективного та індивідуального навчання, яке, спираючись на відповідну підтримку керівництва, дозволить створити модель самонавчального підприємства, в межах якого відбуватиметься систематичне управління знаннями [2].

Алгоритм формування стратегії управління персоналом підприємства наведено на рисунку 1.

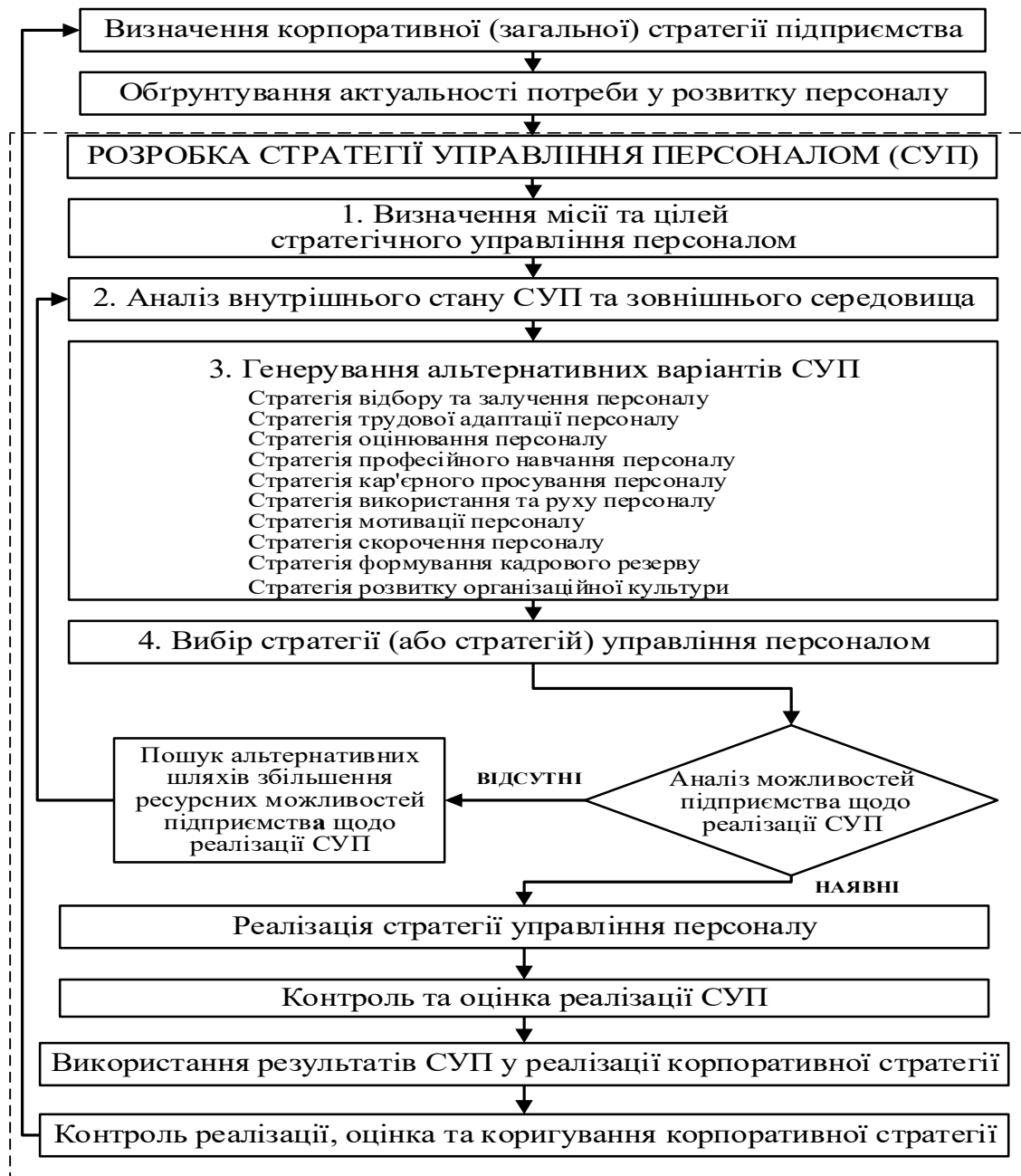

Рисунок 1. Алгоритм формування стратегії управління персоналом підприємства

Аналізуючи значення розвитку персоналу як стратегічно важливого напрямку для підприємства в цілому та кожного окремого працівника, доцільно визначити не тільки місце стратегії розвитку персоналу в системі функціонування підприємства, але й сформував алгоритм реалізації стратегії розвитку персоналу відповідно до корпоративної (загальної) стратегії підприємства, тим самим наочно продемонструвати взаємозалежність та взаємопов'язаність двох стратегій підприємства, за умови якщо стратегія розвитку персоналу виступає у ролі функціональної стратегії [26].

Основні стратегії управління персоналом залежно від стадій життєвого циклу (СЖЦ) наведено в таблиці 1

Таблиця 1 – Зміст стратегій управління персоналом залежно від СЖЦ

Стадія розвитку	Стратегія управління персоналом
Зародження	Гнучкі робочі моделі, залучення відданих та високо мотивованих працівників, конкурентна оплата, мало формальностей, як правило, відсутність профспілок
Зростання	Більш прогресивні і тонкі методи залучення і відбору, навчання і розвитку, процесів управління ефективністю і систем винагородження. Фокусування на досягнення високого ступеня приналежності і розвитку стабільних трудових відносин
Зрілості	Особлива увага приділяється контролю за вартістю робочої сили і підвищенню продуктивності праці. На цьому етапі складно обґрунтовувати витратим на навчання. Існують напружені відносини між працівниками
Спаду	Акцент зміщується в бік раціоналізації та скорочення штату. Довгострокові практичні підходи майже не використовуються або дуже обмежені в цілях скорочення витрат. Профспілкам загрожує невизнання їх ролі.

Загальна стратегія визначає пріоритети та розробляє напрямки розвитку підприємства на перспективу, а стратегія розвитку персоналу, у свою чергу, визначає персонал, з яким професійно-кваліфікаційним рівнем та в якій кількості потрібен підприємству для забезпечення відповідного рівня ефективності діяльності щодо досягнення стратегічних цілей. Саме тому досить складно уявити процес розробки та реалізації загальної стратегії без врахування необхідності розвитку персоналу відповідно до вимог розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Шматько Н. М. Розвиток інноваційної політики України з використанням маркетингу інновацій / Н. М. Шматько, М. С. Пантелєєв // *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки)*: зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 37 (1313). – С. 50-56.
2. Шматько Н. М. Концептуальні засади підтримки стійкості функціонування великомасштабних економіко-виробничих. *Економіка розвитку*. 2017. № 4 (84). С. 16-27.

Кузьменко О.А.,
к.е.н., доцент,
кафедри менеджменту та економіки
ПЗВО «Міжнародний європейський університет»
м. Київ, Україна

МІСЦЕ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку економіки використання маркетингових комунікацій являється одним із ключових напрямів формування ефективних механізмів управління підприємством, які здатні забезпечити ріст і розвиток в умовах ринку.

Маркетингова комунікація – це двобічний процес, який передбачає, з одного боку, вплив на цільові та інші аудиторії, а з іншого боку, одержання зустрічної інформації про реакцію даних аудиторій на вплив, що здійснює фірма [1]. Тому, перед підприємством, на сьогодні постає завдання в створенні системи маркетингових комунікацій, які б забезпечували конкурентні переваги серед широкого різноманіття рекламних звернень. В сучасних умовах маємо справу з перенасиченням ринку інформацією традиційним рекламним контентом, який не створює ефективну систему маркетингових комунікацій.

Варто зазначити, що формування маркетингових комунікацій має бути системним та ґрунтуватись на довгостроковому плані підприємства, встановленні довготривалих відносин зі споживачами, формуванні лояльної аудиторії [2]. Безсистемна політика комунікацій на підприємстві є малоефективною, вона включає в себе лише поточні короткострокові питання, не працює в довгостроковій перспективі, також призводить до збільшення витрат.

Політика просування маркетингових комунікацій підприємства являє собою комплекс інструментів, які використовуються для досягнення поставлених цілей. Сучасні умови розвитку рекламного середовища потребують пристосування маркетингової комунікаційної політики підприємств до змін, в тому числі через концепцію інтегрованих маркетингових комунікацій. Саме через те, що вони діють одразу на декількох рівнях ми спостерігаємо найкращі результати.

Інтегровані маркетингові комунікації – це концепція планування маркетингових комунікацій, що виходить з необхідності оцінки стратегічної ролі кожного з її елементів у стратегії просування, пошуку їх оптимального сполучення для забезпечення чіткого та послідовного впливу комунікаційних програм компанії для просування конкретної марки [3]. Вони дають можливість зберегти єдині межі в рамках кожного цільового сегменту, а також створити ефект синергії.

Отже, на сьогодні основним положенням клієнто-орієнтованого підходу діяльності підприємства є система формування маркетингових комунікацій, яка сфокусована на споживачеві. Тому політику маркетингових комунікацій варто розробляти виходячи з уподобань споживачів, мотивів що ними керують та індивідуального підходу.

Список використаних джерел:

1. Охріменко Г. В. Використання BTL-реклами та інтегрованих маркетингових комунікацій в рекламній стратегії просування товару на ринок. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. «Філологічні науки. Літературознавство». 2009. № 23. С. 48–52.
2. Бернет Дж., Мориарти С. Маркетинговые коммуникации: интегрированный подход / Перевод с англ. под ред. С. Г. Божук. – СПб: Питер, 2001. – 864 с.: ил. – (Серия «Маркетинг для профессионалов»), ISBN 5-272-00232-6.
3. Діброва Т. Г. Маркетингова політика комунікацій: стратегії, вітчизняна практика: навчальний посібник. Київ: Стилос, 2011. 294 с.

Shmatko N.M.,

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Department of Innovative Entrepreneurship Management and
International Economic Relations*

Khaziyev A.V.,

*Bachelor's degree,
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»,
Kharkiv, Ukraine*

ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS FOR STRUCTURAL TRANSFORMATIONS IN THE ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT PROCESS

Taking into account the primary interests of owners in the mechanism of ensuring profitable operations and sustainable development of the economic and production system (due to the possibility of full consideration of the nature of changes in costs and income, as well as the expected need to attract additional investment resources provided for various alternatives of organizational transformations), it seems expedient to use the parameter of maximization of the cost of the enterprise as the main criterion for assessing the feasibility and evaluating the effectiveness of structural changes.

Valuation of the value in this approach is determined by the given flow of the owner's income from the use of his rights of ownership and is related to the following opportunities to increase income: receipt of a direct flow of income from the enterprise (e.g. dividends, other payments under corporate rights) receipt of an indirect flow of income (use of rights and authorities resulting from holding shares of management or corporate control for the purpose of receiving income in another business) sale of the object of ownership or part of the rights of ownership.

At the same time, it should be noted that the choice of owners as an interested group of influence determines the "dominant" vector of the company's development goals and does not give grounds for ignoring the target expectations of other interested parties. On the contrary, comprehensive consideration of the aspirations of other groups of influence as constraints (objectives different from the expectations of owners, at the initial stages of strategic planning can significantly improve the validity of setting strategic objectives of the enterprise due to the following circumstances [1].

Assessment of the value in this approach is determined by the given flow of income of the owner from the use of the rights of ownership and is related to the following possibilities to increase income: receipt of direct flow of income from the enterprise (e.g. dividends, other payments under corporate rights) receipt of indirect flow of income (use of rights and authorities resulting from holding shares of management or corporate control for the purpose of receiving income in another business) sale of the object of ownership or part of the rights of ownership.

At the same time, it should be noted that the choice of owners as an interested group of influence determines the "dominant" vector of the company's development goals and does not give grounds for ignoring the target expectations of other interested parties. On the contrary, comprehensive consideration of the aspirations of other groups of influence as constraints (objectives different from the expectations of owners, at the initial stages of strategic planning can significantly improve the validity of setting strategic objectives of the enterprise due to the following circumstances [1].

Firstly, in the initial determination of strategic goals, the inclusion of targets from a wide range of different interest groups makes it possible in the future (even at the stage of strategy implementation or structural changes) to avoid unforeseen impact (the source of which can be both critical differences in the perception of certain strategic goals by different groups and rapid growth of resistance to the relevant organizational changes.

The real situation can significantly change the degree of influence of the different objectives of the interest groups, including through the existence of groups of influence groups that are not considered above, such as trade unions, parties, religious organizations, consumer protection organizations, etc. external groups. Therefore, it is advisable to rank the target groups according to the degree of influence as follows: senior management of the company, authorities, competitors, suppliers and consumers, middle management and other employees of the company [2].

Secondly, the internal segmentation is almost always important when considering the degree of influence of interest groups. For example, for a group of owners, it is inherent in the interests of owners of large and small packages of corporate rights to have an organic significant difference. The exercise of management control, in particular, may involve the use of management influence by owners and the use of non-market redistribution of funds to the owner-manager.

Thirdly, it is necessary to recognize both the existence (almost inevitable) of a conflict of purpose and the need to resolve the conflict situation. Thus, quite often the consideration of conflict of aims in strategic planning is limited to stating the existence of the problem outside the consideration of the principles of successful conflict resolution at the stage of conclusion of goals or a priori recognition of the advantages of the "dominant" vector, reflecting the interests of a certain interest group of influence [3].

Therefore, the following prerequisites for solving the described situation in the framework of strategic planning should be considered the following actions: conscious limitation of the number of strategic options, in order to reduce the work on strategic analysis; development of plans to neutralize the resistance of stakeholders, the vector of target expectations which are non-collinear to the "dominant" vector of goals (do not leave the solution of the problem of conflict of goals at the stages of strategy implementation); introduction of mechanisms for checking and adjusting the primary goals for dream feedback, which is used in strategic planning in case of failure to find satisfactory mechanisms for achieving them.

The initial stage of establishing the feasibility and evaluation of the effectiveness of structural changes should be considered the generalization of total costs by units of the enterprise (which are considered as conditional "business units"), which is proposed on the basis of differentiation of costs by sources of purchased directly in the resource market) and "internal" (received from other structural units of the enterprise). Particular attention from the point of view of structural analysis of efficiency is paid to the study and forecasting of domestic supplies of goods and services by units to each other. The total income of a conditional business unit can also be divided on the principle of consumption of manufactured goods into external, i.e. sold directly on the market and domestic, i.e. sold to other structural units of the enterprise.

References:

1. Shmatko N. The large-scale economic and industrial systems structural and organizational sustainability ensuring through enterprise engineering methodology. *Nauka i Studia*. 2018. № 14 (194). pp. 3-13.
2. Korneyev M., Pylypenko A., Popov O., Shmatko N. (2019). Organized management of decentralized economic production systems with joint implementation of development projects. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4/3 (100), pp. 22 – 35. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2019.175765>
3. Karminska-Belobrova M.V. Organizational structures of the enterprise management. *Business Inform*. 2012. № 12. pp. 192–195.

Кармінська-Белоброва М.В.,
*к.н. з держ. упр., доцент,
доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних
економічних відносин,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ, ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ефективність будь-якої управлінської діяльності залежить від вміння приймати правильні та своєчасні рішення. Ухвалення рішення здійснюється на всіх етапах управлінської діяльності і як би пронизує всі її функції, починаючи з постановки цілей і завдань і закінчуючи контролем. Результати праці колективу в значній мірі залежать від ступеня обґрунтованості управлінських рішень. У психологічному плані прийняття управлінського рішення розглядається як вольовий акт, результатом якого є формування тієї чи іншої мети і засобів її досягнення. Підсумок управлінського рішення повинен складатися в приведенні керованої системи у відповідність до намічених цілей. Будь-яке управлінське рішення зводиться до вибору того чи іншого варіанта з декількох можливих.

Успішність і результативність підприємницької діяльності багато в чому визначається якістю стратегічного і оперативного планування, тісно пов'язаним з оперативно-управлінськими рішеннями [1]. Як правило, будь-яке управлінське рішення направлено на раціональний розподіл і використання різних видів виробничих ресурсів. Саме тому розробка управлінських рішень є досить актуальною темою дослідження, оскільки при плануванні виробничої діяльності виникає потреба знаходження і прийняття управлінських рішень для реалізації поставлених цілей і завдань з мінімальними витратами і втратами і максимальним економічним ефектом [2].

Ефективність прийняття управлінського рішення залежить не тільки від методів його прийняття, але і від якості альтернативних варіантів, точного виявлення причин і наслідків. Найчастіше керівники підприємств вдаються до пошуку різних варіантів вирішення тієї чи іншої проблеми за допомогою своїх колег і підлеглих. З цією метою також використовується ряд методів пошуку ідей.

Мозковий штурм- даний метод можна використовувати на нараді, виїзних заходах, де присутні кілька осіб. Його метою є отримання максимально можливої кількості ідей за рішенням певного питання. Особливістю даного методу є відсутність будь-яких рамок при пошуку рішення, важливо кількість ідей, а не їх якість, більш того заборонена будь-яка критика.

Дискусія 66 - це різновид мозкового штурму, в якому бере участь більше 15 осіб. В даному випадку, всі учасники діляться на групи і протягом 15 хвилин обговорюють питання по методу мозкового штурму. Після все групи порівнюють результати.

Запис думок (метод 635, Brainwriting) - учасники групи (оптимально 6 чол.) Протягом 3-5 хвилин вносять 3 варіанти вирішення проблеми в заготовлений формуляр,

після чого ці рішення передаються сусідові по колу, на підставі яких сусід повинен запропонувати свої три варіанти рішення, які базуються на перших. Звідси назва: 6 осіб, 3 рішення, 5 проробок.

Синектика (поєднання зовні непок'єднаних об'єктів) - в результаті даного методу виходять абсолютно нові варіанти вирішення проблеми. Проходить в 3 фази: розгляд проблеми, відчуження від проблем і комбінування відчуженої і близької проблеми.

Розширення поля пошуку ідей - основою даного методу є розгляд проблеми з іншого боку, при якому часто з'являються нові методи вирішення.

Морфологія - полягає в поділі зазначеної проблеми на кілька окремих частин, кожній з яких необхідно знайти всі можливі рішення. У підсумку виходить сукупність рішень по різних аспектам проблеми.

Біоніка - основу даного методу складає пошук аналога з природи, на основі чого розглядаються всі можливі рішення даної проблеми

Використання даних методів пошуку ідей можуть бути застосовані керівниками організацій на нарадах, що властиво для великих підприємств, коли співробітники знаходяться в різних містах, а також для малих підприємств на загальних зборах. Також менеджери компанії можуть організовувати дані зустрічі за межами офісу в неформальній обстановці, що в свою чергу не тільки дозволяє відкритися всім творчим здібностям співробітників, нових творчих ідей, а й згуртувати колектив в цілому, що зробить свій вплив на ефективність роботи в подальшому.

Список використаних джерел:

1. Шматько Н. М. Розвиток інноваційної політики України з використанням маркетингу інновацій / Н. М. Шматько, М. С. Пантелєєв // *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)* : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 37 (1313). – С. 50-56.

2.Шматько Н.М. Підходи до формування синергетичного ефекту в економіці [Текст] Н.М. Шматько // *Вісник економіки транспорту і промисловості: Збірник науково-практичних статей.*– Х. УкрДАЗТ –2013. – № 43. – С. 103 – 106.

Ситник О.Ю.,

к.е.н., доцент,

Льотна академія Національного авіаційного університету,

м. Кропивницький, Україна

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНЦІЯ МЕНЕДЖЕРА СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання все більше значення в підвищенні ефективності управлінських операцій відіграє якість та розгалуженість наявних комунікаційних зв'язків менеджерів різних рівнів управління. В даному контексті зовсім нового значення набуває вивчення, розуміння та інсталяція софт-скілів у щоденні практичні дії менеджерів при обов'язковій наявності розвиненості до певного рівня необхідних хард-скілів у останніх. Одне з цільних місць серед софт-скілів займає вміння використовувати та розвивати свій емоційний інтелект, який безпосередньо допомагає підвищувати якість наявних комунікацій, застосовувати до найманих працівників ефективніші методи мотивації, оздоровлювати наявну корпоративну культуру, полегшувати ведення переговорів із партнерами, клієнтами, так в середі організації між її окремими відділами тощо.

Все більше сучасних прогресивних менеджерів звертаються до фахівців відповідного напрямку з метою опанування навичок використання емоційного інтелекту у бізнесі. Так, відома українська експертка з емоційного інтелекту В. Козлова зауважує, що емоції не заважають, а навпаки допомагають досягати відповідних цілей у бізнесі та управлінні за умов опанування відповідних технологій роботи з емоційним інтелектом [2].

Слід зауважити, що більшість сучасних практиків менеджменту зазначають, що емоційний інтелект є ключовою компетенцією менеджера.

Єдиного визначення емоційного інтелекту серед дослідників не існує, але при аналізі їх праць, можна запропонувати наступне, – емоційний інтелект – це здатність ідентифікувати і розуміти власні та емоції та інших індивідуумів, з якими він комунікує під час виконання робочих обов'язків, вміння управляти власними емоціями та вибудовувати ефективні відносини з іншими людьми.

Д. Гоулман зазначає, що емоційний інтелект включає в себе самопізнання, саморегуляцію, соціальні навички, емпатію та мотивацію [1].

Напрями підвищення емоційного інтелекту менеджера повинні включати наступні складові (рис. 1).

Рис. 1. Напрями підвищення емоційного інтелекту менеджера

Розроблено автором на основі джерела [3]

Таким чином, для підвищення ефективності роботи сучасного управлінця, опанування навичок підвищення емоційного інтелекту є обов'язковим, що передбачає не тільки управління власними емоціями, а й чужими. Перспективи подальших досліджень доцільно проводити в напрямі формування колективного емоційного інтелекту підприємства та підходів управління ним.

Список використаних джерел:

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Х.: Віват, 2019. 512 с.
2. Козлова В. Технологія EQ-BOOST. Як використовувати емоційний інтелект у бізнесі та житті. Львів: ВСЛ, 2018. 176 с.
3. Кроль Л. Эмоциональный интеллект лидера. М.: Альпина Паблишер, 2019. 220 с.

Баранов В.В.,

к.е.н., доцент,

Льотна академія Національного авіаційного університету,

м. Кропивницький, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ЗМІН СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Авіаційна галузь з початку світової пандемії зазнала значних позапланових змін і продовжує свою трансформацію. Зміни торкнулись як виробників так і експлуатантів повітряних суден, багато авіакомпаній припинили своє існування, інші зазнали значного скорочення як в парку літаків так і кількості авіа послуг.

Пандемія COVID-19 спричинила значний вплив на Світову цивільну авіацію і на подолання наслідків глобального карантину за різними оцінками піде кілька років. Економічні збитки яка зазнала авіа індустрія за поточний рік можна співставити зі збитком від серйозного воєнного конфлікту. Так Міжнародна асоціація повітряного транспорту (IATA) оцінює мінімальний річний збиток авіакомпаній в розмірі 280 млрд. євро. На думку генерального директора IATA Олександра де Жюньяка у фінансовому відношенні 2020 рік стане найгіршим роком в історії авіації».[1]

Відновлення авіації можливе лише через перезавантаження галузі з впровадженням заходів які узгоджені з Міжнародною організацією цивільної авіації. Оскільки близько 10 % світового ВВП припадає на туризм, а його більша частина залежить від авіаперевезень, то відновлення галузі стане важливою складовою відновлення світової економіки. Зрозуміло що єдиним виходом з такої ситуації буде трансформація світової авіаційної галузі. Можна говорити про зміни як в структурі доходів так і видатків, відбудеться зміна ризиків і маржинальності в технологічному ланцюгу.

Слід також очікувати подальше скорочення операційних видатків за рахунок збільшення механізації, енергоспоживання та подальшому зниженні долі людської праці. Очікувано що більшість продажів та реєстрація буде здійснюватись он-лайн, також як і більшість інших сервісів. Компанії будуть вимушені шукати більш дешеві технології починаючи з пального і закінчуючи впровадженням безпілотних комплексів для управління повітряним судном.

Слід очікувати також поступове зростання цін і паралельно перерозподіл ринків, монополізацію окремих територій та напрямків. Зрозуміло що в кожній країні буде власна специфіка та правила гри, але в умовах глобальних змін тренди будуть саме такими, з чим погоджується більшість авіаційних аналітиків.

Прогнозують що країни з великим внутрішнім ринком будуть задіювати механізми протекціонізму, держдопомога і фінансова підтримка критично важливих національних авіакомпаній, обмеження для іноземних авіакомпаній. Країни з обмеженим внутрішнім ринком і слабкою економікою будуть зацікавлені в забезпеченні власним громадянам у можливості дешево вилетіти за кордон на роботу.

Такі країни будуть обслуговуватись переважно лоукостами на фоні вимирання місцевих авіакомпаній. [2]

Серед факторів які будуть сприяти відновленню цивільної у 2021 році будуть ціни на авіаційне паливо та вантажні авіап перевезення. Щодо цін на пальне то якщо у 2019 році авіаційне пальне коштувало \$77 то у 2020 році ціна склала \$36,8. Очікується що вартість палива сягне менше 15% у структурі загальних витрат що буде стимулювати авіакомпанії нарощувати обсяги авіап перевезень. Ще один стимул це вантажні авіап перевезення ріст яких прогнозують на рівні 14% у порівнянні з 2019 роком. На початку економічного підйому підприємствам знадобиться швидко збільшувати власні запаси отже попит на такий вид послуг є очікуваним.

Список використаних джерел:

1. Industry Losses to Top \$84 Billion in 2020 [Електронний ресурс] // Режим доступу. : <https://www.iata.org/en/pressroom/pr/2020-06-09-01/>
2. Mayday: как коронавирус убивает авиацию [Електронний ресурс] // Режим доступу.: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/04/30/kolonka/bogdan-mashaj/mir/mayday-kak-koronavirus-ubivaet-aviaciyu>

Бондар Ю.А.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри менеджменту та економіки

Просовецька Г.С.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

факультет менеджменту,

Льотна академія Національного авіаційного університету,

м. Кропивницький, Україна

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АЕРОПОРТІВ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ АВІАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин глобалізаційні процеси охопили всі сфери світового господарства, в тому числі і світовий ринок авіаційних послуг. Як наслідок, відбувається зростання рівнів інтегрованості авіаційних галузей і окремих підприємств різних країн, з одного боку, і загострення конкурентної боротьби між країнами за розподіл авіаційних потоків, з іншого.

Для будь-якого підприємства, яке здійснює комерційну діяльність, головною метою завжди залишається прибуток, і як наслідок постійний пошук і застосування різних способів утримання існуючих позицій на ринку і збільшення рівня продажів. Досвідчене управління комерційною діяльністю є основним напрямком в керівництві будь-яким підприємством авіаційної сфери. При аналізі та вивченні комерційної діяльності підприємства дуже важливо звернути особливу увагу на ту сферу діяльності, яка взаємодіє безпосередньо з покупцем, з ринком, з грошово-товарним обміном в умовах сформованої конкуренції на існуючому ринку

Комерційна діяльність безпосередньо впливає на ефективне виробництво і впливає на різні показники діяльності підприємства: обсяг реалізації товару, рівень комерційних витрат, показники оборотності і ряд інших.

На сьогодні авіаційна галузь України є однією із стратегічних галузей, яка відіграє важливу роль у розвитку економіки країни. Авіаційні підприємства в умовах ринкових відносин утворюються і успішно функціонують лише тоді, коли є широке коло споживачів, клієнтів.

Аеропорти як частина транспортної системи авіаційної галузі є найважливішим компонентом місцевої, національної та регіональної інфраструктури. Для надійного функціонування міжнародного повітряного транспорту потрібна всесвітня мережа аеропортів, забезпечує безпеку, регулярність повітряного руху, якість наземного обслуговування авіаперевезень

Для здійснення успішної економічної діяльності в сучасних умовах значного загострення конкуренції, глобалізації та регіоналізації господарських зв'язків авіаційних підприємств недостатньо володіти факторами виробництва. Їх міжнародні конкурентні переваги залежать і від того, в якому середовищі вони функціонують. При цьому авіапідприємства повинні бути не тільки поінформованими про зовнішнє середовище, але і вміти його аналізувати, оцінювати і враховувати у своїй діяльності.

Важливою складовою комерційного середовища здійснення зовнішньоекономічної діяльності авіаційними підприємствами правові передумови - сукупність міжнародних конвенцій, договорів, чинне національне законодавство країни у сфері авіації, дво- і багатосторонні міжурядові угоди і договори, що регулюють їх відносини з іноземними партнерами. Істотною умовою, що може як активізувати, так і гальмувати розвиток зовнішньоекономічної діяльності авіаційної галузі країни, є стан міжнародного та національного законодавства.

Авіаційні підприємства практично всіх країн світу так чи інакше залучаються до процесу глобалізації. Спостерігається тенденція до формування глобальної цивілізації із загальними перевагами, цінностями і суспільною свідомістю, не останню роль в поширенні яких грає авіація. Комерційна діяльність в авіаційній галузі виступає як сполучна ланка між країнами, міжнародними регіонами, діловими колами різних держав, джерелом поширення інформації про них на зовнішніх ринках.

Управління будь-яким авіа підприємством повинно ґрунтуватися на досвідчених комерційних діях по прогнозуванню попиту, вивчення ринку споживачів і конкурентів, рекламної діяльності, оптимальної організації господарської діяльності та реалізації інших послуг. Керівництво аеропорту повинно вміти виявляти перспективні ринкові можливості, регулювати асортимент реалізованих послуг прагне до освоєння нових ринків збуту. Підприємству необхідно постійно займатися пошуками своїх можливостей і перспектив. Нові ідеї можуть виникнути просто при уважному і правильному веденні комерційної діяльності.

Таким чином комерційна діяльність в авіаційній галузі виступає не тільки як джерело надходження доходів для продавців авіаційних послуг та задоволення духовних і фізичних потреб покупців, але і як сполучна ланка між країнами, міжнародними регіонами, діловими колами різних держав, джерелом поширення інформації про них на зовнішніх ринках . Авіаційні підприємства практично всіх країн світу так чи інакше залучаються до процесу глобалізації. Спостерігається тенденція до формування глобальної цивілізації із загальними перевагами, цінностями і суспільною свідомістю, не останню роль в поширенні яких грає авіація.

Список використаних джерел:

1. Бондар Ю.А, Муминова Д. Роль и значение коммерческой деятельности предприятий авиационной отрасли в условиях внешней экономики *Инфраструктура рынка*. 2019. № 34. С. 86-92.
2. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. пос. Київ: ЦУЛ, 2002. 172 с.

Коваленко Н.О.,
к.пед.н., доцент,
Льотна академія Національного авіаційного університету,
м. Кропивницький, Україна

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ БІЗНЕС-ПЛАНУ

Міжконтинентальна пандемія Covid-19 призвела до регламентації функціонування суб'єктів цивільної авіації в непередбачуваних та жорстких умовах. Період з лютого 2020 року, а особливо навесні, авіакомпанії суттєво скоротили кількість рейсів, а деякі, навіть припинили польоти. У зв'язку із провадженням карантину, закриття авіасполучення і заборону чи обмеження на в'їзд криза, спричинена пандемією, стала найглибшою для авіації з часів Другої світової війни [1]. У квітні 2020 року кількість авіарейсів (порівняно з квітнем 2019) у світі впала на 80 %, а в Європі – на 90 % [2].

Міжнародна асоціація повітряного транспорту (IATA) в середині квітня опублікувала прогноз загальних втрат авіаліній на \$314 мільярдів, тобто падіння обороту коштів на 55 % порівняно з 2019 роком. Міжнародна рада аеропортів (ACI) підрахувала, що річний пасажиропотік в аеропортах світу за підсумками 2020 року зменшиться на 38,1 % (3,6 млрд. пасажирів), а на рівень 2019 року галузь вийде не раніше від кінця 2021 року [3].

Генералізуючим аспектом визначених проблем вітчизняних авіакомпаній є невміння адаптуватись до вимог міжнародного авіаційного ринку, а саме, у відсутності чіткого механізму проведення економічного аналізу, планування та стратегічного управління в умовах кризи. Такі недоліки призводять до відсутності у авіакомпанії чіткої магістралі діяльності у майбутньому, неможливості раціонального використання ресурсів та залучення державних інвестиційних коштів з метою удосконалення умов функціонування.

Дослідивши досвід роботи світових авіакомпаній слід зазначити, що становлення й розвиток ринкової системи господарювання в Україні в умовах пандемії потребує принципово нових підходів до організації стратегічного управління підприємницькою діяльністю суб'єктів цивільної авіації, особливу увагу у цьому процесі займає стратегічне управління з використанням бізнес-плану [4].

Однак, незважаючи на вимоги практики, аспекти застосування є бізнес-планування як інструменту управління є запозиченими, чітко не визначеними й не адаптованими до умов діяльності авіакомпаній України в умовах кризи, що актуалізує сутність досліджуваної проблеми у межах питання управління комерційною діяльністю підприємств цивільної авіації.

Конкретизовано, що бізнес-план авіаційного підприємства – це типово (уніфіковане) проектне рішення, у якому дається науково обґрунтована оцінка можливих на даному сегменті ринку кінцевих цільових економічних, фінансових та інших результатів (трудових, виробничих, соціальних, екологічних) діяльності підприємства, що базуються на реальному виробничому, інвестиційному, матеріально-технічному,

організаційному і логістичному забезпеченні. Бізнес-план є постійно діючим керівним документом. Він повинен систематично актуалізуватися (оновлятися), до нього повинні вноситися необхідні зміни, пов'язані як із змінами, що відбуваються усередині фірми, так і зі змінами, що відбуваються на цільовому ринку, у рамках національної і навіть світової економіки в цілому.

Отже, бізнес-план є уніфікованим інструментом стратегічного управління, який дозволяє не лише планувати діяльність авіакомпанії за усіма аспектами діяльності та альтернативними варіантами розвитку, а й за рахунок оновлення інформації та корективів, адаптує компанію до змін, чим мінімізує вплив негативних факторів.

Основними цілями та завданнями бізнес-плану як основи стратегічного управління авіакомпанією є: оцінка слабких і сильних сторін авіакомпанії; визначення витрат; визначення фінансових потреб; вибір стратегії діяльності; визначення концепції розвитку; оцінка галузі, ринку і конкуренції; визначення ризику; визначення альтернативних варіантів розвитку.

Визначено, що бізнес-план авіакомпанії як елемент стратегічного управління необхідно складати таким чином, щоб він був певною моделлю функціонування компанії в умовах епідемічної кризи, яка б використовувала всі напрацювання традиційного планування конкретного ринку: бізнесу, конкурентної боротьби, діяльності маркетингових служб, комерційного і фінансового ризику, стратегії фінансування, досягнення беззбитковості і необхідного рівня рентабельності, якісного обслуговування клієнтів.

Отже, виходячи з вищевикладеного, бізнес-план, як основа стратегічного управління, дозволяє проаналізувати всі елементи діяльності авіакомпанії, визначити фактори негативного впливу, загрози та можливості, розглянути альтернативні варіанти дій, спрогнозувати фінансові результати й визначити суми капіталовкладень, що у свою чергу, дозволить оптимізувати функціонування й мінімізувати ступінь впливу епідемічної кризи.

Список використаних джерел:

1. 100% of Global Destinations Now Have COVID-19 Travel Restrictions, UNWTO Reports | UNWTO. URL <https://www.unwto.org/news/covid-19-travel-restrictions> (дата звернення 3 жовтня 2020 р.).
2. Several airlines not expected to survive after coronavirus crisis. URL <https://www.unwto.org/news/covid-19-travel-restrictions> (дата звернення 3 жовтня 2020 р.).
3. COVID-19 Puts Over Half of 2020 Passenger Revenues at Risk. URL <https://www.iata.org/en/pressroom/pr/2020-04-14-01>. (дата звернення 3 жовтня 2020 р.).
4. Яременко О.Л. Стратегічне управління суб'єктами господарювання: проблеми теорії та практики: монографія / О.Л. Яременко та ін.; Нар. укр. акад. – Харків: Вид-во НУА, 2018. – 587 с.

Легінькова Н.І.,

к.е.н., доцент,

Льотна академія Національного авіаційного університету,

м. Кропивницький, Україна

Фабрика І.В.

к.е.н., керівник Центру управління стратегічними змінами,

АТ «Ощадбанк», м. Київ, Україна

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінка конкурентоспроможності підприємств є складною задачею, яка зводиться до виявлення самих значущих числових показників конкурентоспроможності та їх інтеграції. Дійсно, будь-який об'єкт — це не що інше, як набір показників якості, при зміні яких відбуваються кількісні і якісні зміни об'єкту.

Більшість методів оцінки конкурентоспроможності організацій заснована на застосуванні різних коефіцієнтів для аналізу виробничої діяльності, фінансового положення, ефективності інвестицій тощо [2].

Конкурентоспроможність — це та особлива зона, в якій у відомих межах інтереси виробників і споживачів сходяться. Отже, при оцінці конкурентоспроможності враховуються не тільки сукупність показників, що відносяться в основному до сфери виробництва та експлуатації товару, але і інші критерії (комплекс умов його реалізації, можливості поставок, сервісного обслуговування, утилізації та ін.), що є важливішими для споживачів конкретного ринку. Однак, поряд з ними, при оцінці товару пропонується враховувати і фактори, які визначають ефективність діяльності на ринку постачальника (організація технічного обслуговування, система забезпечення запасними частинами і документацією, навчання персоналу тощо), досконалістю організації експортної роботи.

Ми пропонуємо дещо інший підхід до визначення конкурентоспроможності продукції. Розглянемо основи дослідження математичного моделювання і синтезу процесів управління в складних системах з еволюцією на основі використання диференціальних рівнянь.

Формалізуємо цикл роботи підприємства по випуску складного виробу. Введемо параметр E - виробничий потенціал і розглянемо чотири рівні виробничого потенціалу (на один виріб): E_1 - початкова готовність системи; E_4 - вкладені засоби, підготовлені комплектуючі; E_3 - виріб готовий до складання з вузлів, E_2 - початкова готовність системи і наявність готового виробу.

Вірогідність релаксації f_{21} системи в стан E_1 залежить від збуту (продажу) виробів, тобто від зовнішніх умов. Тоді як вірогідність виготовлення виробу f_{32} залежить від технології виробництва, тобто внутрішнього чинника.

Проведені розрахунки [3, с. 52] дають можливість будувати керуючу дію на систему виробництво-виріб.

1. В ринкових умовах, що склалися, збут продукції в більшості випадків є головним обмежуючим чинником об'єму (чинник f_{21}). Тому необхідно досліджувати ринок паралельно з аналізом реалізації продукції.

2. Можливості досягнення бажаного збільшення об'ємів продукції, які забезпечують підприємству задану мінімальну рентабельність, залежить від параметра f_{32} . Виходячи з розрахунку необхідного завантаження потужностей, визначаються напрями організаційних та технічних заходів, які забезпечують ефективну роботу підприємства.

Високий рівень якості виробу, закладений у проект, визначає, здавалося б, стійкий ринковий попит і стабільне економічне становище виробника. Однак, реальна ситуація, що складається через вплив ряду зовнішніх і внутрішніх факторів, значно складніша.

До зовнішніх факторів, що найсильніше впливають на виробництво, відносяться: кон'юнктура ринку збуту, наявність конкурентів, податкова політика. Важливим є вплив внутрішніх факторів, які визначають витрати виробника: людський фактор [2], досконалість технологічного процесу, динамічність процесу керування якістю, втрати і збитки [1, с.82].

Головним вектором економічної стратегії виробника є одержання максимального прибутку, що, як відомо, є різницею між обсягом продажів і обсягом витрат. Рівень якості виробу, головним чином, визначає обидві складові, - як обсяг продажів, так і обсяг витрат, тому що якість - це характеристика виробу з погляду ринкової вартості, яка досягається, як правило, збільшенням витрат виробника.

Підвищення рівня якості, безумовно, веде до збільшення попиту і прибутку, поки відповідне підвищення ціни не зупинить цей процес. Зниження рівня якості, супроводжуване зниженням ціни, також може за допомогою «дешевого валу» викликати ажіотаж попиту, поки ринок не відреагує на несумлінного виробника зниженням попиту, а його прибуток автоматично знизиться.

Слід зазначити, що як сьогодні, так і в майбутньому конкурентоспроможним буде лише те підприємство, яке володіє конкурентними перевагами у п'яти сферах, а саме: у сферах зниження витрат; підвищення якості; забезпечення гнучкості як діяльності підприємства так і продукту; перманентного інноваційного пошуку; мінімізації часу виробництва та виведення продукту на ринок.

Список використаних джерел:

1. Бажал Ю.М. Інвестиційний ресурс інноваційного розвитку. У кн.: Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика. Київ: Основа, 2005. 325 с.
2. Малащук Д.В. Методологічні підходи щодо оцінки конкурентоспроможності підприємств машинобудівної галузі *Формування ринкових відносин в Україні*. 2005. № 5. С. 58-63.
3. Фабрика І.В. Управління експортним потенціалом підприємств машинобудівної галузі: Дис. канд. екон. наук: 08.00.03. ДВНЗ «Криворізький національний університет». Кривий Ріг, 2018. 294 с.

Смутчак З.В.,

д.е.н., доцент,

завідувач кафедри менеджменту та економіки,

Льотна академія Національного авіаційного університету,

м. Кропивницький, Україна

МІГРАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЯВИЩЕ

Одним з найважливіших процесів, що віддзеркалює зміни у соціально-економічному житті як країни в цілому, так і окремих регіонів є міграція населення. Міграційні процеси продовжують трансформуватись, як свідчать сучасні тенденції, стаючи одними з глобальних проблем та впливаючи в процесі розвитку держави на суспільне життя та соціально-економічні відносини. Трудова міграція є однією з актуальних проблем і сучасної України. Причинами, що спонукають працездатне населення, особливо молодь, шукати іншу роботу є низка серйозних змін у соціальному, політичному та економічному житті нашої держави. Вирішення даної проблеми перебуває в площині підвищення кількісних та якісних характеристик зайнятості населення України. В контексті глобалізаційних викликів та «розмивання» кордонів ринків праці, застосування нестандартних форм зайнятості стає одним з дієвих засобів стабілізації трудових міграційних потоків.

На сучасному етапі розвитку глобалізації трудова міграція виступає своєрідним каталізатором цього процесу, адже вона є одночасно причиною (консолідації культур, релігій) та наслідком («стирання кордонів» між етносами, державами) глобалізації. Однак, українська трудова міграція не є явищем, пов'язаним лише із світовими тенденціями. Особливістю мотивації до переселення наших громадян на нові місця проживання та працевлаштування за кордоном є кризові соціально-економічні чинники всередині держави. Питання трудової міграційної активності громадян України за кордон є проблемою державного рівня. Тема українських заробітчан активно обговорюється в пресі та на телебаченні, привертаючи увагу всього суспільства. Мільйони трудових мігрантів з України, більшість з яких працює в Росії, країнах Західної Європи та Північної Америки, змушують державу по-новому усвідомити важливість проблеми захисту прав та свобод її громадян. Зауважимо, що високий динамізм міграційних процесів до країн європейського союзу в значній мірі зумовлений також географічною близькістю, культурною ідентичністю та фактичною відсутністю обмежень трудової мобільності в країнах членах ЄС.

Оскільки наша держава не в силах поки що впоратись з проблемою трудової міграції: робоча сила однаково буде перетікати туди, де більше платять, то необхідно хоча б намагатись захистити наших громадян за кордоном, як це роблять інші країни. Україна має домагатись укладання двохсторонніх міждержавних угод на легальне працевлаштування своїх громадян. Тоді кожен тимчасовий мігрант відчуватиме себе за кордоном впевненіше, не боїтиметься, що будь-якої хвилини його можуть вислати за межі держави.

Крім того, він матиме право на мінімальну соціальну допомогу і медичне обслуговування. Україна від цього матиме позитивний імідж на міжнародній арені, про неї інакше судитимуть і прості громадяни зарубіжних країн, в яких на сьогодні наша держава асоціюється з проституцією та нелегальною міграцією.

Доцільним є внесення змін до двосторонніх угод з основними країнами-реципієнтами щодо розширення міграційних квот, визначити ступінь їхньої дієвості й ефективності в регулюванні трудової міграції, а з рештою країн, укласти такі угоди. Наявність цих угод та внутрішніх нормативно-правових документів, а також інші заходи міграційної політики дадуть змогу ефективніше регулювати трудові міграційні процеси, стримувати нелегальну міграцію, зберегти висококваліфікований трудовий потенціал, забезпечивши йому надійний соціальний захист, і водночас поповнити Державний бюджет України. Велике значення для налагодження ефективної міграційної поведінки має співробітництво з МОМ, членами якої є 46 держав і яка за 40 років своєї діяльності брала участь у долях майже 5 млн. осіб. Ця організація забезпечує впорядковану і планову міграцію, має сформовану організаційну структуру, веде обмін досвідом і надає потенційним мігрантам і державним організаціям інформацію про ситуацію на ринку праці тієї чи іншої країни, в тому числі щодо професій, кваліфікацій, умов найму [1].

Серйозною соціально-економічною проблемою у сфері міграції є розробка системи виплати пенсії при роботі за кордоном, а також уніфікація пенсійного законодавства в цілому. Україна досі не уклала відповідних двосторонніх угод, навіть із країнами СНД. Крім того, для правового забезпечення міждержавної міграції Україна має приєднатися до міжнародних угод, конвенцій з цивільного й кримінального права, медичного обслуговування, страхування [2].

Становлення України як незалежної держави з власними кордонами та вільним обміном трудовими ресурсами вимагає принципово нового розуміння зовнішньої міграції. Структурна перебудова економіки, конверсія оборонного комплексу, банкрутство й ліквідація підприємств видобувної й переробної промисловості, об'єктивне, а іноді й штучно викликане припинення виробництва призвели до істотного скорочення сукупного фонду робочого часу та вивільнення різноманітної в регіонально-галузевому й якісно-професійному розрізі робочої сили. Водночас дефіцит державного і більшості регіональних бюджетів, незначна порівняно з іншими країнами частка приватних інвестицій в Україну не дають змоги за короткий час і без зростання соціального напруження у суспільстві перепідготувати й перерозподілити значні обсяги вітчизняної робочої сили. Проблема подолання міграційної кризи є комплексною і вимагає відповідного вирішення на рівні держави, здійснення цілісної системи заходів правового, економічного, соціального, освітнього, культурного та організаційного характеру.

Список використаних джерел:

1. Романюк М. Д. Міграційні детермінанти національної безпеки України: теоретико-методологічні та практичні аспекти. Демографія та соціальна економіка. – 2009. № 1. С. 50-60.
2. Smutchak Z. Romanjuk D. Migratory Threats to National Security of Ukraine: Current Challenges and Ways of Regulation. *Baltic Journal of Economic Studies* 2016, 2, 107 –112.

Кінаш І.П.,
д.е.н, професор
Федюк К.В.

*здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ, Україна*

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО БІЗНЕСУ РЕГІОНУ

Географічне розташування Івано-Франківської області, що поєднує в собі природні, рекреаційні, історико-культурні ресурси, сприятливий клімат та різноманітний рельєф, надає всі передумови розвитку готельного бізнесу. Готельний бізнес - один із найперспективніших й успішно розвинутих напрямів бізнесу в Україні та на Івано-Франківщині, зокрема. Готельне господарство є одним з основних факторів формування потужної туристичної індустрії регіону, інструментом збільшення внутрішніх та міжнародних туристичних потоків, складовою туристичного іміджу. Готелі можна вважати чи не найголовнішим елементом інфраструктури туристичного бізнесу, а туризм – основним напрямком реалізації готельних послуг [1].

Сучасні умови функціонування та розвитку економічної діяльності зумовлюють підприємства готельного бізнесу забезпечувати собі високий імідж та конкурентний статус. Івано-Франківська область є однією з найбільш динамічних областей в Україні за розвитком готельного бізнесу. За 2014-2019 рр. вдалося досягти зростання кількості туристів в регіоні з 1,6 млн. до 2,2 млн. осіб, туристичного збору – з 0,9 млн. до 6,1 млн. грн. В області налічується понад 500 туристично-рекреаційних закладів на 20 тис. місць. Зареєстровано понад 200 суб'єктів туристичної діяльності, з них 37 мають туроператорську ліцензію. Працює 9 туристично-інформаційних центрів [2]. Насамперед, причиною такого зростання є позитивна динаміка розбудови інфраструктури, покращення сполучення між містами, а також проведення в області фестивалів та інших заходів. Близько 30% гостей Івано-Франківщини користуються послугами готельного сектору. Варто відзначити, що в області наявна достатня кількість готельних комплексів, в тому числі курортні, спортивні готелі, транзитні мотелі та готелі. Івано-Франківська область займає 5 місце в Україні за кількістю готелів, поступаючись Києву, Львівській, Одеській, Дніпропетровській та Київській областям (рис.1).

Розвитку готельного бізнесу в регіоні сприяє реалізація проекту ЄС «Підтримка розвитку системи географічних зазначень в Україні». Географічні зазначення допомогли здобути світову славу таким продуктам харчування як шампанське, коньяк, сири рокфор, пармезан тощо. В Україні статус продукту з географічним зазначенням вже здобула «Гуцульська овеча бринза». На завершальній стадії реєстрації перебувають «Гуцульська коров'яча бринза», «Херсонський кавун», «Мелітопольська черешня». Готуються до реєстрації бессарабські та закарпатські вина та закарпатський мед [4]. Важливим для розвитку готельного бізнес є створення агротуристичного кластеру «Гостинна бойківська Долинина».

Саме такі ініціативи сприятимуть не тільки розвитку готельного бізнесу регіону, але й використанню виробничого потенціалу крафтових, локальних виробників автентичних продуктів.

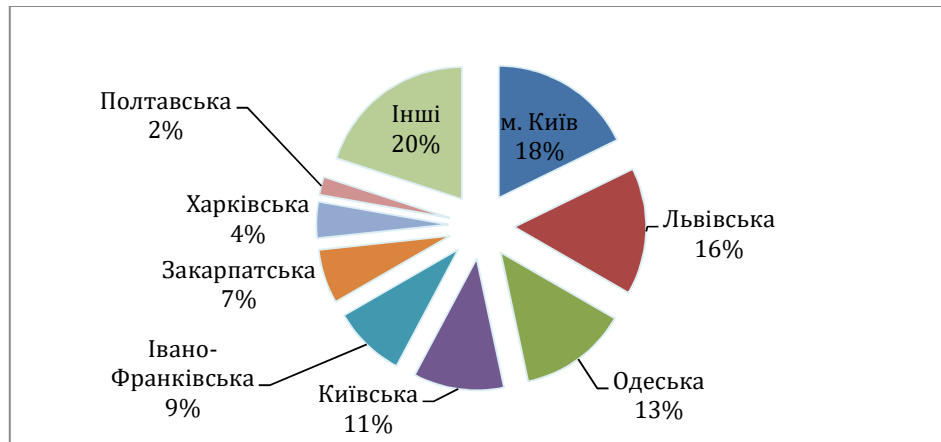

Рис.1. Регіональний розподіл готелів в Україні у 2019 році., %
Джерело: [3].

Сприяє розвитку готельного бізнесу у сільській місцевості розробка «гастрономічних маршрутів» за рахунок: підтримки виробників продуктів з географічним зазначенням та традиційних продуктів, збереження, зміцнення біорізноманіття та культурної спадщини місцевих спільнот; інтегрованого розвитку агровиробництва та туризму, що забезпечує диверсифікацію виробничої діяльності в сільській місцевості та залучення додаткових фінансових надходжень від туристів та інвесторів.

Перспективними напрямками розвитку готельного бізнесу в Івано-Франківській області мають стати: підвищення його конкурентоздатності шляхом впровадження нових моделей управління та досягнень науково-технічного прогресу на рівні окремих готелів; прозорість у своїй діяльності, направлена на споживача; пошук шляхів залучення капіталу у розвиток готельного бізнесу; участь в інвестиційних проектах, направлених на розвиток готельного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Стратегічне управління готельними підприємствами в умовах глобалізації. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/3231/1/Zaytseva_Strategic_Management.pdf (дата звернення: 09.10.2020).
2. Павлів В. Івано-Франківщина стала одним із лідерів туризму в Україні. URL: <https://www.kalush-travel.com/ivano-frankivshhyna-stala-odnym-iz-lideriv-turyzmu-v-ukrayini/> (дата звернення: 09.10.2020).
3. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.10.2020).
4. Дорога смаку Прикарпаття. URL: <http://www.if.gov.ua/news/doroga-smaku-prikarpattya-prezentovala-gastronomiczni-rodzinki> (дата звернення: 09.10.2020).

Середа Н.М.,

*здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Льотна академія Національного авіаційного університету,
м. Кропивницький, Україна*

СТРАТЕГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

Сучасні процеси глобалізації, інтернаціоналізації та інтеграції світової економіки суттєво впливають на інтенсивність туристичних потоків, що обумовлює необхідність нарощування інфраструктури та покращення якості обслуговування клієнтів туристичних послуг.

За сучасних умов ведення бізнесу в сфері туризму наявність якісно розробленої маркетингової стратегії є важливою передумовою досягнення успіху на динамічному та висококонкурентному ринку туристичних послуг.

Упродовж останніх сорока років галузь міжнародного туризму зазнала суттєвих трансформацій і перетворилася в елітарний сегмент глобального туристичного ринку.

Значно змінилась туристична карта світу за рахунок зростання чисельності країн, які інтегрувалися у світовий економічний, гуманітарний та екологічний простір. Вона відбиває процес формування ряду регіональних туристичних ринків, які відрізняються між собою за критеріями: інтенсивності туристичних потоків, видами туристичних послуг, контингентом туристів, розвитком туристичної інфраструктури, рівнем регулювання туристичних процесів, платоспроможним населенням [3].

У туристичному бізнесі, як і в будь-якому іншому виді діяльності, необхідне вивчення проблем попиту та пропозицій на ринках, проведення маркетингових досліджень, сегментації ринку туристичних послуг та виявлення цільових споживачів для розробки програми [1, с.246].

Процес створення будь-якої туристичної програми починається з розробки загальних цілей, попередніх прогнозів, що базуються насамперед на вивченні поведінки споживачів, їх мотивів до купівлі, а також реакцією конкурентів. В діяльності туристичних фірм, особливо на етапі їх виходу на ринок, велике значення має правильно розроблена стратегія просування послуг на ринок.

Будь-яка стратегія закріплює перелік основних довгострокових цілей і завдань, що визначають напрямки майбутніх дій, а також обсяг і принципи розподілу ресурсів, необхідних для досягнення визначених цілей. Зважаючи на специфіку ринку і масштабності стратегічних цілей, пряме їх досягнення часто виявляється неможливим у зв'язку з обмеженістю та нестачею ресурсів, що обумовлює тривалість періоду для досягнення результату.

Формування маркетингових стратегій - один з найсуттєвіших та найскладніших етапів процесу маркетингу, особливо за умов постійної зміни чинників зовнішнього та внутрішнього середовища маркетингу. Таким чином, аналіз динамічного ринкового середовища та прогноз подальшого розвитку ринку є відправною точкою для формування та розробки маркетингової стратегії з метою забезпечення конкурентних

переваг та ефективності підприємства [2, с.215].

Маркетингові стратегії туристичних підприємств поділяються за напрямками: розподілу продукту та ціноутворення.

У галузі продукту це розроблення нових та удосконалених існуючих туристичних продуктів, часте оновлення асортименту або припинення виробництва морально застарілих видів послуг.

У напрямку ціноутворення формується встановлення ціни на туристичний продукт відповідно до попиту, використання акцій, знижок тощо.

Генеральною метою туристичної фірми є зайняття й утримання певної частки ринку споживачів, підтримка на ньому конкурентоспроможної позиції.

Як правило, більшість туристичних компаній при виборі стратегічного спрямування використовують матрицю Мак Кінзі, яка дозволяє вибрати стратегію, беручи до уваги привабливість ринку й конкурентоспроможність фірми.

Для оцінки привабливості туристичного ринку використовують індикатори: широкий асортимент, доступність, темпи росту галузі, географія маршрутів та гострота конкуренції.

Для аналізу конкурентоспроможності фірми враховують кількість туристів, яким до вподоби туристичний продукт, його ціна, якість та рівень обслуговування послуги.

Для визначення стратегічної направленості та формування стратегії в туристичній індустрії необхідно враховувати фактори позитивного і негативного впливу на галузь зокрема та туристичний ринок в цілому, а саме: зростання реального доходу, економічні кризові явища, зростання безробіття, скорочення заробітної плати, міграція населення, а також політичний устрій країни.

Отже, можна зробити висновок, що необхідність використання стратегічного підходу при плануванні стратегії розвитку туризму і рекреації обумовлена як здатністю зробити істотний позитивний вплив на економіку регіону, збільшуючи при цьому сукупний платоспроможний попит і грошову масу, так і стимулюючи приплив інвестицій в об'єкти туристичної та місцевої інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Дурович А.П. Маркетинг в туризме: учебное пособие. Мн.: Новое знание. 2001. 496с.
2. Кулешова Н.В. Алгоритм формування маркетингової стратегії туристичного підприємства. *Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому.* 2008. №12. С.214-219.
3. Лукін С.Ю. Удосконалення взаємовідносин між туристичною фірмою та авіакомпаніями як спосіб розвитку зовнішньоекономічної стратегії. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua> (дата звернення 10.10.2020).

Житар М.О.,

*к.е.н., доцент, заступник директора ННІ фінансів, банківської справи,
Університет державної фіскальної служби України*

Ярова Л.С.,

*здобувач вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА РІВНІ РЕГІОНІВ

Процеси кардинальних політичних, економічних і соціальних перетворень, що відбуваються в Україні активізували проблеми управління територіальним розвитком. Водночас на прийняття управлінських рішень на регіональному рівні впливають глобалізація та тенденції сучасного світового господарства, які свідчать про його перехід до інформаційного суспільства, встановлення довгострокових цілей, використання новітніх технологій (зокрема у публічному управлінні), поширення децентралізації.

Ефективність управлінського впливу на об'єкти управління в регіоні залежить від інтеграції управлінських структур місцевих державних адміністрацій, їхніх структурних підрозділів та органів місцевого самоврядування. За ознакою керованості змістовний аналіз об'єктів, що входять до регіональної системи управління, виділяє п'ять основних класів, що керуються системою автономно; діяльність яких санкціонується вищими організаціями; вищого підпорядкування, щодо яких регіональна система має право застосовувати санкції; які повністю управляються вищими організаціями; діяльність яких регулюється системою, котра лише підтримує розвиток об'єкта на відповідній траєкторії розвитку. У науці державного управління простежується кілька підходів до оцінки ролі державних органів в управлінні регіональними економічними процесами:

1. Практично в усіх регіонах запроваджено практику розробки середньострокових антикризових і стабілізаційних програм, що співпадають у термінах з періодом повноважень регіональних владних структур.

2. Довгострокові програми стратегічного характеру розробляються в усіх регіонах.

3. Вплив регіональних органів влади на економіку та діяльність суб'єктів господарювання має чіткі пріоритети: сприяння розвитку бюджетотворчих галузей, заохочення збереження і створення робочих місць, стимулювання участі підприємств і підприємницьких структур у розвитку міської та регіональної інфраструктури, СГ, у відновленні пам'яток архітектури та історії.

4. Спостерігається тенденція регіональних органів влади до посилення впливу на приватні структури для забезпечення виконання бюджету, фінансування регіональних проєктів, більш якісного контролю над економічною і фінансовою ситуацією в регіоні [1].

Окрім цих спільних рис, у регіонах України існують і певні відмінності у підходах, формах і методах управління економічними процесами, які переважно зумовлені загальним рівнем соціально-економічного розвитку регіону; специфікою природно-економічних умов; структурою економічної системи регіону; культурно-історичними

особливостями регіону; специфікою регіональних органів влади.

Для того консультаційна співпраця органів місцевого самоврядування стала ефективнішою, необхідно здійснити об'єднання організаційних та економічних важелів, які визначені і сформовані заздалегідь [2-3]. Головними недосконалостями, які мають місце в регіональному управлінні економічними процесами, можна окреслити такі: невідповідність темпів економічного зростання та соціальних перетворень; недосконалості в процесі формування державного та місцевого бюджетів; інституційна невідповідність стратегії державного управління економічними процесами в регіоні і політики регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування; недосконалості, щодо екологічних проблем та ін.

Необхідно зазначити, що інтеграція України в європейські структури потребує вироблення та реалізації такої моделі регіонального управління, яка б відповідала принципам регіональної політики ЄС, сприяла ефективному розв'язанню суперечностей регіонального управління економічними процесами. Серед основних напрямів активної регіональної політики повинні бути такі: обґрунтування стратегії розвитку окремих регіонів, удосконалення системи державного стратегічного програмування регіонального розвитку; запровадження системи стратегічного бюджетного планування та фінансового вирівнювання із застосуванням об'єктивних критеріїв, гарантованих державою соціальних стандартів, нормативів мінімальної бюджетної забезпеченості, законодавчо визначеного переліку завдань місцевого значення; децентралізацію влади, розмежування функцій та повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з розширенням повноважень місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування [3-4].

Отже, регіональне управління повинно здійснюватися в тісному взаємозв'язку з адміністративною реформою та реформуванням адміністративно-територіального устрою. Потрібні суттєві зміни в механізмах трансформаційних процесів, їх системне оновлення, тобто осмислений перехід до інституційної моделі ринкових перетворень, поєднаних з ефективним державним регулюванням.

Список використаних джерел:

1. Небава М.І., Ткачук Л.М. Управління регіональним розвитком: Форми і методи державного управління соціально-економічними процесами у регіоні. Навч. посібник ВНТУ. URL: https://posibnyky.vntu.edu.ua/nebava_urr/1_4.html
2. Кужелєв М.О., Житар М.О. Формування механізму управління кредитоспроможністю підприємства в умовах інноваційного розвитку економіки України. Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2015. Вип. 2 (69). С. 57-62.
3. Омаров А.Е. Державне управління економічними процесами на регіональному рівні. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/20.pdf>
4. Мельник В.М., Житар М.О. Роль, особливості та напрямки фінансової архітектури національної економіки. Бізнес Інформ, 2019. № 8. С. 175-181.

Амоша О.І.,
*д.е.н., професор, академік НАН України,
президент Академії економічних наук України,
директор Інституту економіки промисловості НАН України*
Новікова О.Ф.,
*д.е.н., професор,
академік Академії економічних наук України*
Панькова О.В.,
*к.соц.н., доцент,
завідувач сектору проблем економічної соціології,*
Касперович О.Ю.,
*головний економіст
сектору проблем економічної соціології,*
Іщенко О.В.,
*провідний економіст
сектору проблем економічної соціології,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна*

«КОРОНАКРИЗА»: ПОШУКИ ШЛЯХІВ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ДЛЯ РИНКУ ПРАЦІ¹

Пандемія коронавірусу COVID-19, а більшою мірою – заходи, покликані пом'якшити пандемію та її наслідки, спричинили у 2020 році економічну кризу, яку іноді неофіційно називають «коронакризою», одним з найбільш шкідливих наслідків якої є втрата робочих місць працівниками, зниження їх доходів та зростання безробіття. Масштаби цих явищ є вражаючими, незважаючи на безпрецедентні заходи урядів країн світу, спрямовані на допомогу економічно-, соціально- та епідемічно- вразливим верствам населення, компаніям, а також на пом'якшення економічних втрат.

При цьому загалом від економічних наслідків пандемії більше постраждали країни, що розвиваються, та бідні країни. Це пов'язано із наявністю більших обсягів ресурсів (резервів, доступу до кредитних коштів) у розвинених країн, більш досконалих систем соціального захисту і охорони здоров'я, а також загалом більш ефективним функціонуванням економічних та політичних інститутів у цих країнах.

Відповідно до прогнозів МВФ, у 2020 році падіння світової економіки складе 4,4% [1], при цьому в Україні, за прогнозом НБУ, зниження ВВП складе 6% [2].

Як зазначають експерти МВФ, «пандемія поверне назад прогрес, який досягнуто з 1990-х років у скороченні бідності у світі, і підвищить нерівність. Люди, які залежать від роботи із щоденою оплатою і не охоплені формальною системою соціального захисту, зіткнулись із раптовою втратою доходів, коли були введені обмеження на пересування.

¹ Тези підготовлено в межах реалізації проекту «Подолання соціально-економічних ризиків та небезпек у сфері праці та зайнятості України в умовах впливу пандемії COVID-19» (реєстраційний номер проекту: 2020.01/0253, Національний фонд досліджень України)

Серед них трудові мігранти, що живуть далеко від дому, мали ще менше можливостей скористатись традиційними мережами підтримки. Цього року доходи майже 90 млн. чоловік можуть впасти нижче рівня крайньої злиденності у 1,9 долара в день.

Крім того, закриття шкіл під час пандемії створює нові серйозні проблеми, які можуть суттєво підірвати накопичення людського капіталу» [1].

Всі зазначені виклики є актуальними для України. А крім короткострокових, які безпосередньо викликані пандемією та протиепідемічними заходами, суттєвими можуть виявитись середньо- та довгострокові наслідки «коронакризи», які спричинять значну трансформацію тенденцій економічного і соціального розвитку. В той же час виробленню ефективної політики перешкоджає невизначеність, пов'язана із неможливістю прогнозування тривалості пандемії, можливості і термінів появи безпечної та ефективної вакцини від COVID-19 та/або ліків від цього захворювання, значні прогалини у розумінні процесу формування індивідуального та колективного імунітету від нього тощо. Все це ускладнює планування постпандемійного життя та відновлення, переходу до «нової нормальності».

Найбільшу надію щодо подолання наслідків пандемії експерти покладають на державні інвестиції. Згідно з розрахунками експертів МВФ, в умовах невизначеності збільшення державних інвестицій на 1% ВВП може збільшити рівень ВВП на 2,7%, приватних інвестицій на 10%, а зайнятості на 1,2%. Державні інвестиції здатні безпосередньо вплинути на створення від 2 до 8 робочих місць на кожний мільйон доларів, витрачений на традиційну інфраструктуру, та від 5 до 14 робочих місць на кожен мільйон доларів, вкладений у наукові дослідження і розробки, відновлювальні джерела енергії та енергозберігаючі технології. При цьому більш виражений позитивний вплив якісних державних інвестицій спостерігається у країнах, що розвиваються [3].

Таким чином, в існуючих умовах в Україні найбільшим пріоритетом стає розробка і реалізація якісних державних та державно-приватних інвестиційних проєктів, одним з основних параметрів яких має бути кількість створених і збережених робочих місць. Ще одним важливим завданням є підтримка діючих підприємств (зокрема, з категорії малого та середнього бізнесу, оскільки їхня економічна стійкість є меншою, а роль у забезпеченні зайнятості і відновленні економічної активності - значною). Успішність подолання Україною «коронакризи» напряду залежатиме від того, наскільки заходи із економічного відновлення та підтримки ринку праці узгоджуватимуться із зусиллями щодо розвитку людського потенціалу країни і стратегічними цілями розвитку і модернізації економіки країни, в першу чергу – у ключових сферах промисловості, транспорту, енергетики, сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Аналитическое резюме. Перспективы развития мировой экономики. Октябрь 2020 года / Международный валютный фонд, 2020. URL: <https://www.imf.org/>
2. Інфляційний звіт. Липень 2020 року / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q3.pdf.
3. Гаспар В., Мауро П., Паттилло К., Эспиноза Р. Государственные инвестиции в восстановление экономики / Международный валютный фонд. URL: <https://www.imf.org>

Ляшенко В.І.,
д.е.н., професор, академік АЕН України,
Ляшенко А.Ю.,
аспірант,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розвиток цифрових технологій є одним з найважливіших факторів економічного зростання в даний час, а цифровізація економіки є мегатрендом, який посилюється, під впливом пандемії COVID-19, проте передумови для цифровізації промисловості сформувалися ще в кінці минулого століття. В даний час часто вживається термін "цифрова економіка". Дослідження, проведене в даному напрямку, дозволяє запропонувати наступне визначення цифрової економіки: цифрова економіка – це новий формат економічних відносин, що характеризується широким використанням ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) та Інтернету на всіх рівнях суспільного відтворення, який забезпечує прискорений економічний розвиток за рахунок зниження вартості економічних і соціальних транзакцій, підвищення їх ефективності і характеризується зміною способів взаємодії між підприємствами, фізичними особами та державою. Цифровізація економіки – це комплекс заходів, які вживаються зацікавленими особами, для впровадження цифрових технологій у різні сфери економіки.

Цифровізація передбачає масштабні зміни в способах взаємодії економічних агентів, а також привносить принципово нові технологічні рішення у виробничі процеси. При цьому промисловість є однією зі сфер, ступінь проникнення ІКТ в яку залишається значно нижче, ніж в інших секторах, таких як фінансовий сектор і телекомунікації, навіть в розвинених країнах. Важливо відзначити, що проривні технології і нові бізнес-моделі, в якомусь сенсі підривають традиційні галузі, а горизонтальні платформи усувають гравців, які недостатньо швидко реагують на цифрові зміни.

Характерним трендом світового промислового виробництва є використання Інтернету як ключової технології на відміну від автоматизації, ключовими технологіями якої були ІКТ. Зростання відбувається шляхом впровадження більш ефективних процесів, які є принципово новими. Всі ці тенденції відображає німецька програма Індустрія 4.0., яка є основною концепцією промислового розвитку на новій технологічній основі.

Німеччина є лідером цифрового виробництва. Урядом Німеччини позначено кілька шляхів "розумної взаємодії" обладнання та ІКТ, а саме Інтернету: 1. Гибке виробництво. 2. Конвертована фабрика: виробничі лінії побудовані у вигляді модулів і швидко пристосовуються до завдань. 3. Рішення, орієнтовані на споживача: споживачі можуть розробляти продукцію відповідно до своїх побажань. 4. Оптимізація логістики. 5. Використання даних: дані об'єднані і проаналізовані для підвищення ефективності виробництва. 6. Ресурсоефективна економіка замкнутого циклу [1].

Німецький уряд сприяє активному впровадженню нових технологій через створення нових більш ефективних форм взаємодії учасників цифровізації. Так, цифрова платформа Індустрія 4.0 (Plattform Industrie 4.0.) є провідною в світі платформою, створеною для забезпечення якнайшвидшого і більш ефективного переходу підприємств до концепції цифрового виробництва шляхом обміну інформацією, консультацій зацікавлених сторін. Узгоджені норми і стандарти для різних галузей промисловості, цифрова безпека і захист даних, розробка нових цифрових моделей і відповідні дослідження – все це є предметом обговорення в даний час в рамках цифрової платформи Індустрія 4.0. Цифрова платформа Plattform Industrie 4.0. підкреслює значення обміну досвідом, що виходить за межі національних кордонів [2].

Характерною особливістю КНР є активна участь держави в цифровізації промисловості, що проявляється в масовому фінансуванні проектів з розвитку цифрової інфраструктури, спрямованості державних інвестицій ("зверху вниз"). Також характерною особливістю цифровізації КНР є довгострокове планування і прагнення держави до досягнення поставлених цілей таких як, наприклад, повна незалежність в інформаційній сфері та лідерство в Четвертій промисловій революції [3;4]. Державні довгострокові програми "Китайська обробна промисловість-2025" (інша назва "Зроблено в Китаї-2025") і "Інтернет+" встановлюють цільові орієнтири для державного і приватного секторів і визначають галузеві пріоритети і напрямки інноваційного розвитку. Промисловий сектор Китаю залишався менш цифровізованим у порівнянні з США та Європою в 2016-2018 рр. Так, у 2018 році частка компаній, що буди активні в використанні хмарних обчислювань в промисловості сягала 40% в порівнянні з США, де така доля дорівнювала 85%, та 79 % в ЄС; тільки 46% промислових компаній в КНР використовували ІIoT [4, с.18]. Ситуація почала змінюватись у 2018 р з активним впровадженням державою цифрових платформ в промисловий розвиток [4, с.21]. Але все ще рівень цифровізації промисловості в КНР залишається порівняно низьким. Однією з причин цього є нестача резерву талантів для створення сприятливих умов для цифрових промислових платформ [4, с.31].

Серед основних перешкод для цифрової трансформації в світі відзначають стрімке щорічне зростання кіберзлочинності, нестача цифрових навичок та відсутність цифрової культури у населення та робітників, нез'ясований у багатьох випадках економічний ефект від інвестицій в цифрові технології [4, с.393].

Виходячи з короткого огляду зарубіжного досвіду, можна зробити висновок про те, що роль держави в забезпеченні цифровізації істотна. Це пояснюється прагненням в найкоротші терміни забезпечити конкурентоспроможність національної економіки в мінливих умовах, і, зокрема, в промисловості як матеріальній базі економіки. Основним напрямком державної політики у сфері цифровізації є розробка чіткого бачення і стратегії. Участь держави полягає в розробці нормативно-правової бази, тобто інституціоналізації цього процесу, організації системи ефективної взаємодії учасників. Інвестування держави в розвиток цифрової інфраструктури є базовою передумовою для якнайшвидшого проникнення цифрових технологій у всі сфери економіки, і, зокрема, в промисловість.

Особливу роль відіграє політика щодо залучення передових технологій передачі та обробки даних, кадрова політика, політика з підвищення загального рівня цифрової культури населення, забезпечення державою необхідного рівня інформаційної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Industrie 4.0. – What is it? [Електронний ресурс] / Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, Federal Ministry of Education and Research. – Berlin, 2020. – URL: <https://www.plattform-i40.de/PI40/Navigation/EN/Industrie40/WhatIsIndustrie40/what-is-industrie40.html>
2. The background to Plattform Industrie [Електронний ресурс] / Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, Federal Ministry of Education and Research. – Berlin, 2020. – URL: <https://www.plattform-i40.de/PI40/Navigation/EN/ThePlatform/Background/background.html>
3. Джан Л., Чен С. Цифровая экономика Китая: возможности и риски / Л. Джан, С. Чен // Вестник международных организаций. – 2019. – Т. 14. № 2. – С. 275–303.
4. China's digital platform economy: assessing development towards Industry 4.0. Challenges and opportunities for German actors [Електронний ресурс] / [R. Arcesati, A. Holzmann, Y. Mao та ін.] // MERICS, Mercator Institute for China Studies Klosterstraße 64, 10179 Berlin, Germany. – 2020. – URL: <https://merics.org/sites/default/files/2020-06/MERICSReportDigitalPlatformEconomyEN02.pdf>.
5. Vyshnevskiy O. The impact of Industry 4.0. and AI on economic growth / O. Vyshnevskiy, V. Liashenko, O. Amosha. // Scientific papers of Silecian university of technology. – 2019. – №140. – С. 391–400.

Сергієнко Л.К.,

к.е.н., доцент,

кафедра фінансів, банківської справи і страхування,

Одеський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Одеса, Україна

Заворотнюк І.І.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

Одеський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

Місцеві податки і збори є одним із головних економічних інструментів державного регулювання та важливим джерелом доходів місцевих бюджетів. Це дає реальну фінансову автономію органів місцевого самоврядування, що, в свою чергу, сприяє належному функціонуванню комунальних установ. До впровадження податкової реформи в Україні та прийняття Податкового кодексу у грудні 2010 року місцеве оподаткування регламентувалося Законами України «Про систему оподаткування», Декретом КМУ «Про місцеві податки і збори» та ін. З прийняттям Податкового кодексу України, кількість місцевих податків та зборів різко зменшилась – з чотирнадцяти місцевих податків та зборів залишилося лише п'ять (табл. 1).

Таблиця 1. Скла місцевих податків та зборів

Закон «Про систему оподаткування»	Податковий кодекс України
Податок з реклами	Скасовано
Комунальний податок	Скасовано
Збір за паркування автотранспорту	Збір за місця для паркування автотранспорту
Ринковий збір	Скасовано
Збір за видачу ордера на квартиру	Скасовано
Курортний збір	Туристичний збір
Збір за участь у перегонах на іподромі	Скасовано
Збір за виграш у перегонах на іподромі	Скасовано
Збір з гравців на тоталізаторі на іподромі	Скасовано
Збір за право використання місцевої символіки	Скасовано
Збір за право проведення кіно- і телезйомок	Скасовано
Збір за проведення місцевого аукціону	Скасовано
Збір за розміщення об'єктів торгівлі	Скасовано
Збір з власників собак	Скасовано
	Єдиний податок
	Податок на нерухомість, відмінний від землі

Джерело: складено автором за даними [1]

Місцеве оподаткування є однією з точок перетину двох різних систем: складаючи частину системи оподаткування держави, місцеві податки і збори є атрибутом місцевого самоврядування.

До позитивних досягнень Податкового кодексу України слід віднести те, що більшість податків та зборів прив'язується до прожиткового мінімуму, який змінюється декілька разів на рік відповідно до законів України про державний бюджет на поточний рік. Це, у свою чергу, дозволяє не лише збільшувати надходження від податків та зборів, але й обраховувати обсяг коштів у короткостроковому періоді і прогнозувати подальший розвиток економічної ситуації.

У Податкового кодексу України було скорочено перелік місцевих податків і зборів, але це відбулося за рахунок скасування податків та зборів із вкрай низькою або взагалі відсутньою фіскальною віддачею.

Необхідно зазначити, що на сьогодні чинна система місцевого оподаткування все ще не забезпечує фінансової автономії та незалежності місцевого самоврядування.

До основних проблем існуючої системи місцевого оподаткування в Україні, на думку І.О. Луніної, варто віднести:

- невеликий перелік місцевих податків та зборів порівняно з іншими країнами, де їх кількість сягає 50-100;
- відсутність права органів місцевого самоврядування на встановлення власних податків і зборів на своїй території;
- відсутність зацікавленості представників місцевої влади у додатковому залученні коштів шляхом стягнення місцевих податків і зборів;
- неефективність окремих податкових ставок, що не дозволяє забезпечити стабільних надходжень до місцевих бюджетів [2].

. Наприклад, на місцях завжди є свої особливі об'єкти оподаткування, які можуть відчутно поповнити доходи місцевих бюджетів, що дозволить спрямувати додаткові кошти на вирішення економічних і соціальних проблем регіонів. Але така система часто не враховує регіональні особливості та втрачає певні фіскальні можливості. Наступною проблемою, що потребує негайного вирішення – це неналежна підзвітність влади, а також відсутність надійного контролю за процесом справляння окремих місцевих податків і зборів.

Місцеві органи влади мають обмежений вплив на встановлення ставок податків, на які спираються їх бюджети. Це дає підстави місцевим органам влади звинувачувати центральний уряд у низькій якості послуг, що надаються коштом місцевих бюджетів, навіть у випадках, коли реальною причиною є саме некомпетентність місцевих адміністраторів [3-8].

На сьогодні в Україні діюча система місцевих податків і зборів, як і податкова система країни в цілому, потребує постійного удосконалення, оскільки від неї вимагається забезпечення фінансовими ресурсами потреби органів місцевого самоврядування та служити інструментом місцевої соціально-економічної політики [9-11].

Саме унаслідок неефективності системи місцевого оподаткування в Україні спричинила недосконалу систему адміністрування цих податків, при закріпленні достатнього кола платників податків і раціональної ставки податку, місцеві бюджети недоотримують значні кошти.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України станом на 14.10.2020р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Бюджетна політика держави та її вплив на соціально-економічний розвиток регіонів [Електронний ресурс] / І. О. Луїна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2008. - Вип. 102. - С. 4-6. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2008_102_3
3. Місцеві податки та збори: деякі проблеми введення в дію [Електронний ресурс] / А. Б. Христофоров // Наука і правоохорона. - 2017. - № 4. - С. 127-133. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2017_4_20
4. Коваль В.В. Організаційно-методичні засади програмно-цільового методу управління бюджетним процесом на сучасному етапі розбудови України / В.В. Коваль // Вісник ЖДТУ: економічні науки. – 2010. – № 3 (53) – Ч. 1 – С. 326-328.
5. Коваль В.В. Засади функціонування бюджетної системи в умовах вдосконалення казначейського обслуговування бюджетів України / В.В. Коваль // Вісник ЖДТУ: економічні науки. – 2011. – № 1 (55) – С. 104-107.
6. Коваль В.В. Обґрунтування потенціалу фінансової стійкості підприємства як економічної категорії / В.В. Коваль, О.С. Балабаш // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. – Одеса: ОДЕУ, 2010. – № 17 (118): Економічні науки. – С. 14-21.
7. Koval, V. Pukała, R. Implementation of Regulatory Policy in Economic Activity: Development of the Institute Regulatory Impact Assessment. Economics. Ecology. Socium. 2017, vol. 1, no. 1, pp.24-32.
8. Коваль В.В., Балицька А.Р., Шевченко А.П. Оподаткування в системі чинників фінансового впливу на конкурентоспроможність банківських установ. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2018. № 3(102). С. 184-190.
9. Tamosiuniene, R., Demianchuk, M., Koval, V. (2019). State Regulation of Bankruptcy Relations in the National Economy. Economics. Ecology. Socium, 3 (4), 19-27.
10. Коваль В.В. Державно-приватне партнерство як інститут розвитку соціального капіталу в умовах децентралізації економіки України / Коваль В.В., Котлубай В.О., Арафтеній А.М. // Держава та регіони– 2019. – №1 (106). – С. 24-30.
11. Міхно І. С., Коваль В. В., Наволокіна А. С. Управління ризиками соціальної безпеки як фактору сталого розвитку економіки промисловості. Вісник економічної науки України. 2020. №1. С. 148-153.

Захарків І.М.,
викладач Технічного коледжу
Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

Красняк А.О.,
здобувач освітнього ступеня «молодший спеціаліст»
Одеського фінансово-економічного коледжу КНТЕУ

Гончаренко В.О.,
здобувач освітнього ступеня «магістр»
Одеського фінансово-економічного коледжу КНТЕУ
м. Одеса, Україна

ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Сучасне підприємство зазвичай уявляється як економічна організація, через яку люди взаємодіють один з одним, реалізуючи індивідуальні і колективні цілі, а також головну мету підприємства.[2] Виходячи з того, що для всіх економічних організацій результатом їх багатогранної діяльності є саме економічні результати, наприклад, доходи, витрати тощо, вирішальну роль в управлінні підприємством відіграє саме економічне управління. В багатьох випадках поняття «економічне управління підприємством» порівнюють з поняттям «економіка підприємства», а в інших – з поняттям «ділове управління». [1] Щоб досягти загальної мети підприємства треба правильно поділити роботу між підрозділами та виконавцями, а головне координувати їх дії, ці функції і виконує управління. Тобто можна сказати, що необхідність управління пов'язана з процесами поділу праці на підприємстві. Так як управління є складною системою, воно має свої основні функції. Для початку треба розуміти, що функціями управління є загальні напрями або сфери діяльності, які у сукупності забезпечують ефективну кооперацію спільної праці.[3]

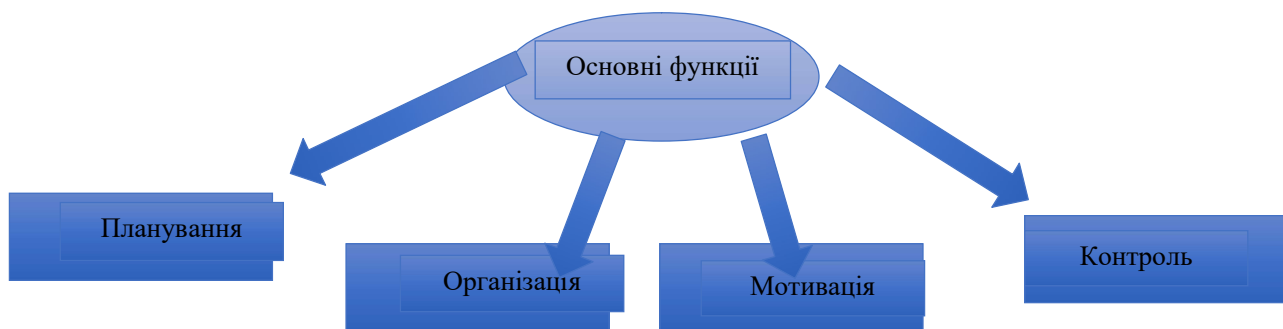

Рис. 1. Основні функції економічного управління

Реалізація вище перерахованих функцій здійснюється за допомогою системи методів управління. Взагалі методи управління – це способи впливу на окремих робітників та виробничі колективи в цілому, для досягнення цілей підприємства. Розрізняють три види методів управління: економічні, соціально-психологічні та організаційні методи.[3]

Менеджмент охоплює вплив на людей за допомогою економічних, соціально-психологічних та організаційних методів, використаних з метою підвищення ефективності виробництва і збільшення прибутку підприємства. Тобто менеджмент – це вміння досягати поставлених цілей, використовуючи інтелект, працю, мотивацію тощо.[4] Сутність менеджменту складає управління організацією в умовах ринкової економіки. Це є самостійним видом професійної діяльності, спрямованої на досягнення намічених цілей підприємства в ході будь-якої господарської діяльності в ринкових умовах шляхом раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів із застосуванням принципів, функцій і методів механізму менеджменту[5-10].

Таким чином можемо зробити висновок, що управління є однією з найважливіших складових підприємства. Професійно вміле застосування методів управління здебільшого забезпечує достатньо ефективне господарювання. Формування цілеспрямованого впливу на трудові колективи безпосередньо пов'язане з мотивацією, а менеджмент можна розглядати як науку і практику управління підприємством. Щодо сучасних методів управління підприємства можемо сказати, що головною особливістю таких умов є ефективна система управління – ця система здатна забезпечити швидку адаптацію підприємства до змін його бізнес-середовища, за максимально можливого урахування задоволення потреб споживачів.

Список використаних джерел:

1. Бойчик І. Економіка підприємств [текст]: підручник для вищих навчальних закладів. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Євдокимова Н., Батенко Л., Верба В. Економічне управління підприємством [текст]: навчальний посібник. / Н.М. Євдокимова – К.: КНЕУ, 2011. – 327 с.
3. Данилюк Т. Організаційне проектування підприємствами [текст]: навчальний посібник. / Т. І. Данилюк – Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2017. – 84 с.
4. Белінський П. І. Менеджмент виробництва та операцій [текст]: підручник. / П. І. Белінський – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 623 с.
5. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства [текст]: підручник для вузів. / Н.М. Ушакової – К.: Хрещатик, 1999. – 600 с.
6. Koval, V., Prymush, Y., & Popova, V. (2017). The influence of the enterprise life cycle on the efficiency of investment. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(5), 183–187.
7. Petrova, M., Koval, V., Tepavicharova, M., Zerkal, A., Radchenko, A., & Bondarchuk, N. (2020). The interaction between the human resources motivation and the commitment to the organization. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 9(3), 897-907.
8. Yankovyi, O., Goncharov, Yu., Koval, V., & Lositska, T. (2019). Optimization of the capital-labor ratio on the basis of production functions in the economic model of production. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 4, 134-140.
9. Управління інвестиціями та капіталізацією в контексті економічної безпеки: монографія / Я.П. Квач, В.В. Коваль, О.В. Слободянюк та ін.; Одеса, 2018. 188 с.
10. Koval V., Weis L. State regulation and investment management in the development of circular economy. Sustainable development under the conditions of European integration. Part I. Ljubljana: VŠPV, Ljubljana School of Business, 2019. (296-309)

Adil Mohamed Abdalla Sultan Al Ali,

Camara Balla Moussa

postgraduate students

Zamlynskyi V.A.,

Sc.D. (Economics), Professor,

Buzunar A.V.,

Odessa National Polytechnic University

Odessa, Ukraine

THE COMPONENTS OF A SUCCESSFUL BUSINESS: QUALITY OF PERSONNEL, CONFLICT AND COMMUNICATION

Personnel management is the management of the most complex and promising, potentially inexhaustible resource of an enterprise, which decisively determines the effectiveness of activities, competitiveness and survival of the organization. Personnel management tools should reflect the approach, position, point of view on personnel, figuratively speaking, demonstrate who the people who work in his organization are for the owner of the company, for the employer, "for whom he holds them." The need for diagnostics of human resource potential lies in the overall assessment of the effectiveness of the personnel management system; communication assessment and data reflecting the readiness of management and top managers to change; characterization of the entire staff from the standpoint of personal, creative and innovative potential; identifying the system and methods of functioning of formal and informal relations, leaders, channels of information exchange, possible sources of conflicts at the professional and interpersonal levels.

Personnel management tools of any company in the world affect the activities of personnel in all its diversity, exploring a wide range of factors that determine the effectiveness of personnel. Their qualitative component is based on the theory of human integrity, developed by philosophy and psychology, and the use of such fundamental principles of psychology as the social and subject- activity essence of a person, a holistic and historical understanding of a person, the essence and content of the labor process as a human objective activity, the all-round development of a person as condition of scientific, technical and social progress.

Along with material, financial, informational and human resources, long-term relationships with target audiences are becoming the most important asset of companies today, contributing to the creation of a favorable public opinion about the organization, which directly affects the capitalization of the business. A well-built communication policy of a company can significantly strengthen competitiveness, increase consumer interest and the effectiveness of loyalty programs. A competent communication management strategy of the company contributes to the formation of reputation even during a crisis and increases the market value of the company. The main task of communication with the end user is the accumulation of knowledge about his needs. The presence of a well-organized talent pool reduces staff turnover, improves work efficiency, with the help of the talent pool, the time for searching and adapting managers from outside is reduced, the talent pool makes it possible for new young promising

employees to appear, at the same time to identify executive employees with a low level of professionalism, managers with a low rating in the team.

By identifying, reducing and / or completely eliminating tensions in the work collective, the efficiency of the work of individuals and the team as a whole increase, which affects the improvement of employee performance. The reasons for the conflict can be combined with each other. In this case, one of these reasons will be the main one, while the others may be secondary, derivative (which in the future may supplant the main ones), or even those that are not realized. If the leader is faced with a conflict in the organization, any of the tactics may be correct, because it all depends on the situation that has arisen and the positions of each of the parties to the conflict. In any case, it is the solution of the conflict that is important for the organization, and not its containment (or the achievement of the desired goal, if the conflict situation was created by the manager intentionally and had certain tasks), because the absence of a "warm" climate within the team reduces the efficiency of its work, has a negative impact on the results of the organization as a whole.

Conflict is a psychological phenomenon, it can differ in the causes of its occurrence, the number of participants and parties, the communicative form of manifestation, tactics of behavior and other signs. The study of conflicts in our time is important for the work of an organization and increasing its effectiveness, because conflicts directly affect a person's life, his development, relations with others, which in turn has a significant impact on goals and their achievement.

References:

1. Zamlynskyi, V., Zerkal, A., & Antonov, A. (2019). A conceptual framework to apply financial engineering at the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(1), 68-74.
2. Zamlynskyi V., Teliukh K. The effect of diagnostics of corporate culture on the optimization of management efficiency. *Actual scientific research: Collection of scientific articles*. Editoria di Modena, Rome, Italy. 2018. pp. 170-174.
3. V. Zamlynskyi, O. Stanislavyk, O. Halytskyi, M. Korzh, N. Reznik. Conflict Dynamic Model of Innovative Development in the System of Ensuring Competitiveness of an Enterprises, *International Journal of Scientific & Technology research*, 9, 5322-5325, 2020.
4. <http://www.ijstr.org/final-print/feb2020/Conflict-Dynamic-Model-Of-Innovative-Development-In-The-System-Of-Ensuring-The-Competitiveness-Of-An-Enterprises.pdf>
5. Zamlynskyi V., Livinskyi A. Crisis management: communicational and reputational risks. Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 11th International scientific and practical conference Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. pp.147-156.
6. Koval V., Zamlynskyi V., Kolomiets O. Transformation of integration processes and management by development of the electronic services market. Structural transformation of the national economy in the context of Euro-regional cooperation. BMT Eridia Sp., 2018, p. 7-23.
7. Luchaninova, O., Koval, V., Deforzh, H., Nakonechna, L. & Golovnia, O. (2019). Formation of communicative competence of future specialists by means of group work. *Espacios*, 40 (41), 11.
8. Petrova, M., Koval, V., Tepavicharova, M., Zerkal, A., Radchenko, A., & Bondarchuk, N. (2020). The interaction between the human resources motivation and the commitment to the organization. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 9(3), 897-907.

Томарева-Патлахова В.В.,

д.е.н., доцент,

завідувач кафедри менеджменту,

Класичний приватний університет

Юшков П.О.,

к.е.н., заступник ректора з перспективного розвитку,

Запорізький державний медичний університет

м. Запоріжжя, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Проекти розвитку національної економіки спрямовані на чітке визначення й управління інвестиціями, зміну усталених процедур у державному секторі, концентрацію ресурсів суспільства з метою досягнення стратегічних цілей модернізації чинного господарського механізму. Національні проекти є основою для здійснення економічних реформ, що підвищує важливість ефективної їх реалізації, яка, в свою чергу, залежить від доцільності економічних та організаційно-адміністративних важелів та методів, за допомогою яких здійснюється регулювання організаційно-технічних, виробничо-технологічних, фінансово-економічних процесів та відносин з метою ефективного впливу на кінцеві результати проектної діяльності.

Розгляд результативності функціонування окремих елементів організаційно-економічного механізму реалізації проектів розвитку національної економіки слід здійснювати відповідно до кожного окремого етапу їх життєвого циклу. (рис. 1). Організаційними методами та інструментами реалізації проектів розвитку національної економіки є [1, с. 13]: розподіл повноважень та відповідальності щодо керівництва проектом та координації дій з його реалізації; визначення кола завдань та обмежень; визначення мети, завдань, змісту й послідовності робіт та закріплення за ними виконавців; розробка заходів з мінімізації ризиків;

укладання договорів з постачальниками матеріальних ресурсів; підбір кадрів та організація їхнього навчання; організація та призначення відповідальних виконавців за збирання інформації по проекту; розробка системи моніторингових індикаторів; корегування планів під час втілення проекту; узагальнення звітності та архівування даних про проект; розформування команди проекту.

До економічних методів та інструментів реалізації проектів розвитку національної економіки можна віднести: аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища проекту; економічну оцінку доцільності реалізації проекту; складання бюджету проекту та техніко-економічного обґрунтування (аналіз вигід і витрат учасників); складання документів для отримання фінансування; розробку мотиваційної системи для проектної команди; визначення й порівняння ефективності запланованих і досягнутих результатів проектних робіт; оцінювання очікуваного або отриманого ефекту від реалізації проекту.

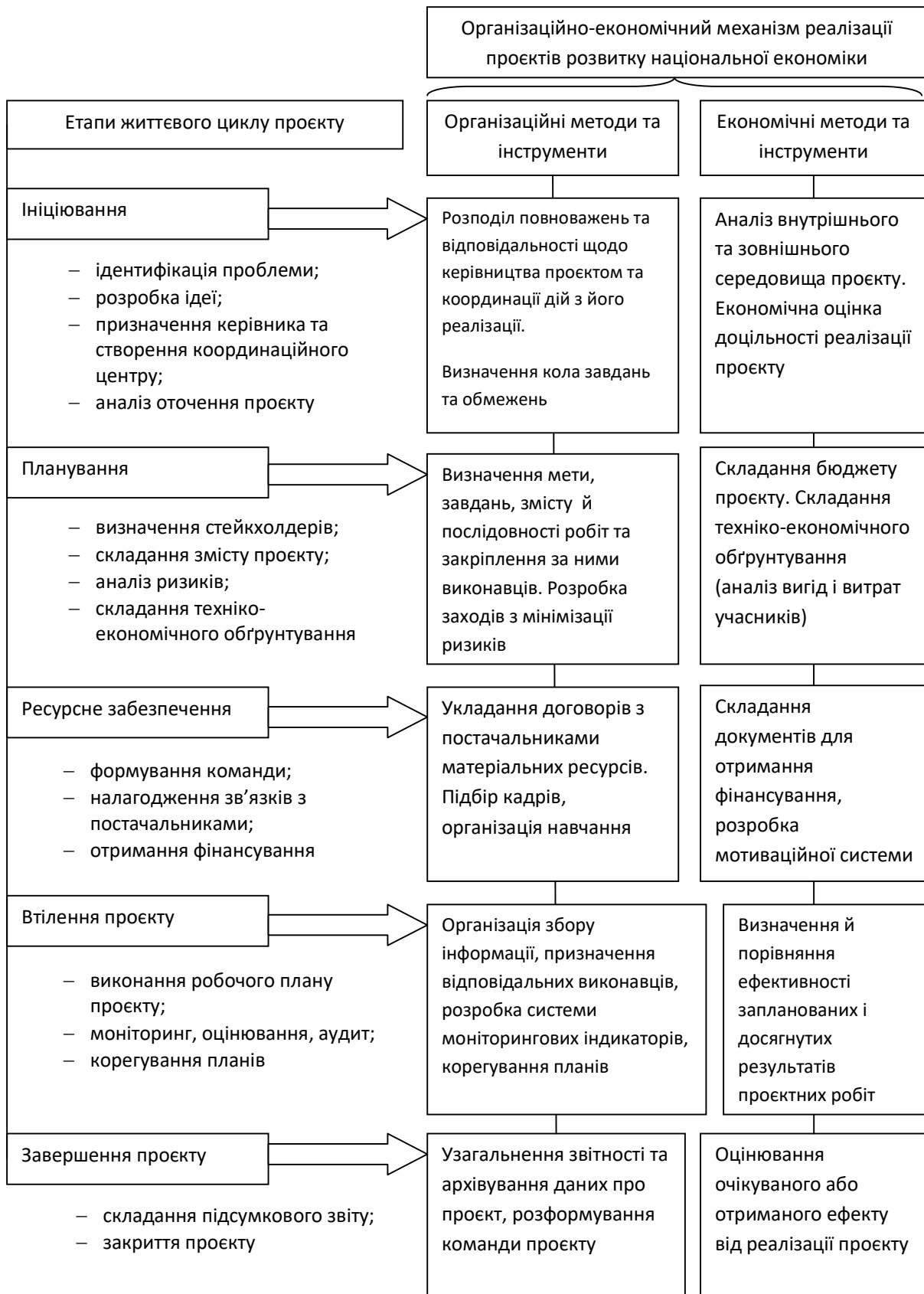

Рис. 1. Методи та інструменти організаційно-економічного механізму реалізації проектів розвитку національної економіки [складено автором]

Розгляд складових елементів організаційно-економічного механізму реалізації проєктів розвитку національної економіки у відповідності до етапів життєвого циклу проєкту дозволив виявити такі позитивні сторони проєктного управління: сформованість системи управління та контролю за виконанням національних проєктів (національний орган управління, національний контрольно-контактний пункт, представник України в групі аудиторів, національний контактний пункт); функціонування проєктних офісів при восьми міністерствах та Секретаріаті Кабінету Міністрів України; наявність широкого спектру джерел залучення коштів для фінансування проєктів; наявність результатів моніторингу реалізації державних інвестиційних проєктів на сайті Мінекономрозвитку.

Серед недоліків організаційно-економічного забезпечення реалізації проєктів визначено: нестачу кваліфікованих кадрів державних установ для якісної розробки техніко-економічного обґрунтування проєктів у розрізі аналізу вигід та витрат; нестачу методичних напрацювань з дослідження особливостей аналізу державних інвестиційних проєктів; недосконалу координацію між різними механізмами фінансування державних інвестиційних проєктів; незадовільний рівень використання можливостей державно-приватного партнерства та отримання необхідних фінансових ресурсів в результаті емісії облігацій місцевими органами влади; незручний формат надання моніторингової інформації по державним інвестиційним проєктам; відсутність моніторингової інформації та висновків бенефіціарів за деякими проєктами міжнародної технічної допомоги, що надається Україні; відсутність результатів моніторингу проєктів державно-приватного партнерства та проєктів, що здійснюються за кошти МФО.

Отже, з метою вдосконалення організаційно-економічного механізму реалізації проєктів розвитку національної економіки необхідно: забезпечити навчання персоналу державних установ прийомам економічного проєктного аналізу; посилити роботу щодо забезпечення проєктної діяльності методичною літературою; стимулювати приватний сектор до участі в проєктах державно-приватного партнерства; підвищити якість моніторингової діяльності та забезпечити доступність моніторингової інформації в зручному для користувачів форматі.

Список використаних джерел:

1. Белявцева В. В., Гнатенко А. І., Зінченко О. С., Кулініч О. В., Куліш П. Ю., Нагаївська Д. Ю. *Основи грантрайтингу та управління проєктами в публічній сфері: метод. рек. для органів влади та недерж. орг-цій*. Харків: Золоті сторінки, 2017. 148 с.

Кабанова О.О.,

к.е.н.,

*доцент кафедри менеджменту,
Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна*

МОДЕЛЬ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

На рівні державної економічної політики постає питання створення моделі іміджу національної економіки країни на основі використання національного бренду як маркетингового інструменту. Модель має відображати унікальні, особливі якості національної економіки та країни загалом, а також конструювати систему факторів привабливості держави.

Отже, модель іміджу національної економіки країни – це не лише відображення дійсності (реальної економіки), а і її реконструкція за допомогою інформаційно-комунікаційних та політичних технологій.

Проблеми розробки позитивного іміджу країни та реалізації успішного довготривалого національного брендингу в умовах інтенсивної конкуренції як стратегії створення й підтримки іміджу держави векторно актуалізується, що пов'язано із якісно новими моделями світового суперництва.

Створення іміджу країни на рівні національної економічної системи й управління національним брендом країни стає проблемою виживання в умовах інтенсивної конкуренції та інтеграції відкритих економік.

Концептуальну модель побудови позитивного іміджу країни в системі національної економіки подано на рисунку 1.

В основу цієї моделі покладено системний підхід, де на рівні кожного компонента системи послідовно формується позитивний імідж країни, за допомогою якого формується конкурентоспроможність національної економіки.

Так, концептуальна модель об'єднує чотири системні блоки:

1. Цілевизначення – формування державної стратегії економічного розвитку країни імплементації національної ідеї та залежної від неї національної доктрини економічної безпеки, яка реалізується через державну програму розвитку іміджевої економіки.

2. Функціональний – система функцій виконання державної економічної політики та державної програми розвитку іміджевої економіки економічними суб'єктами національної економіки країни, мотивами яких мають бути отримання конкурентної вигоди й позиціонування бренду в системі національної економіки, дії їх постійно координуються.

3. Процесний (національний брендинг) – процес національного брендингу на основі виявленої національної ідентичності, інвестиційної, інноваційної та туристичної привабливості, створення й розвитку національного бренду економічними суб'єктами, результатом якого є імплементація програми розвитку іміджу національної економіки.

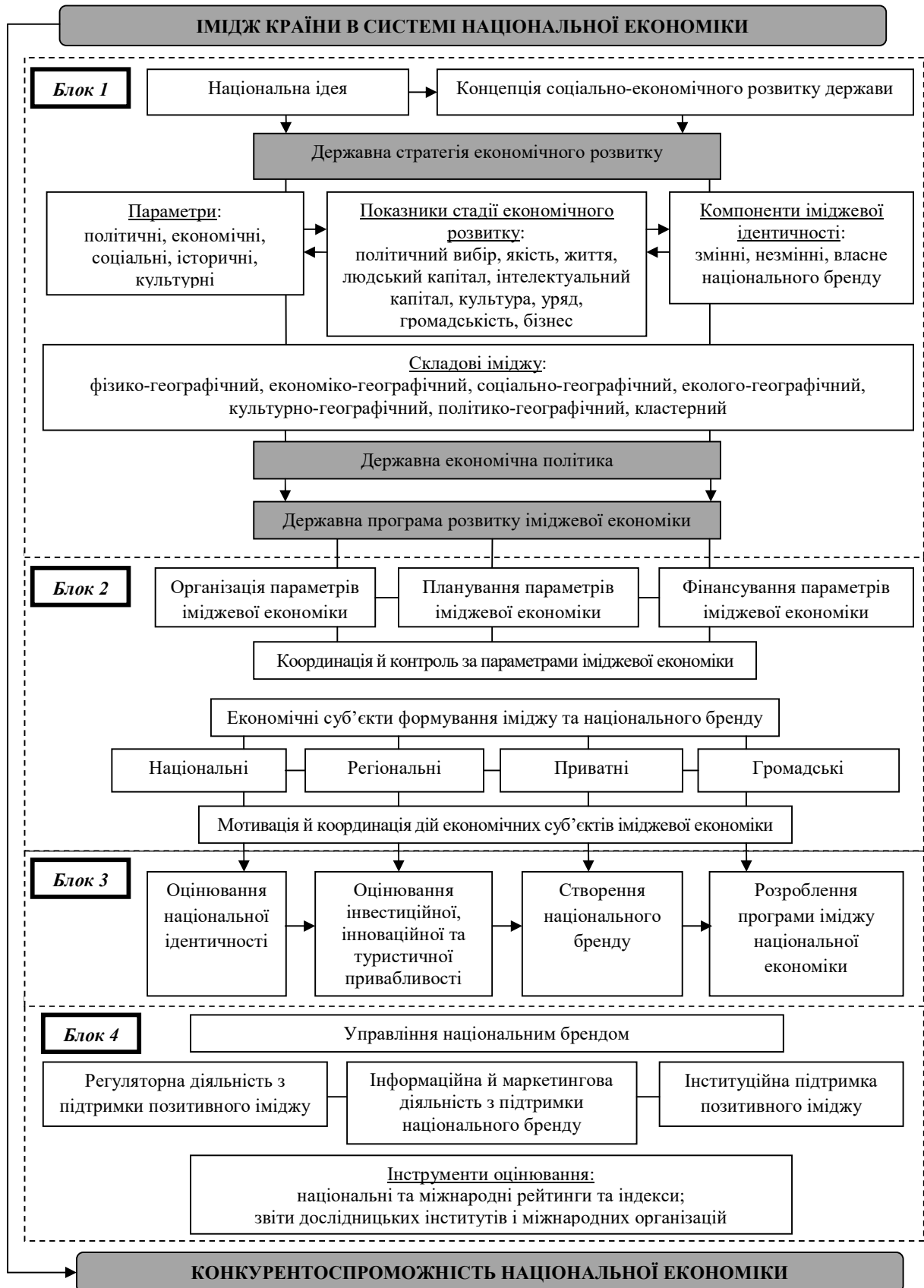

Рис. 1. Модель побудови позитивного іміджу національної економіки країни

4. Управлінський – ефективне управління національним брендом на основі сформованих національною ідеєю та національною доктриною економічної безпеки й відповідної державної економічної політики напрямів діяльності: маркетингової, інформаційної та дипломатичної. Управління здійснюється на підставі розроблених інструментів оцінювання: як національних, так і міжнародних (індексів, рейтингів, звітів).

Умовами формування іміджу держави є досягнення соціально-економічного розвитку країни, зміцнення авторитету державної влади, її легітимності, компетентності, посилення боротьби з корупцією [2]. Імідж країни визначається як актуальний образ, що формується протягом тривалого періоду на основі умовно-статичних характеристик: географічного становища, кліматичних особливостей, етнічного та релігійного складу населення тощо [1].

Список використаних джерел:

1. Дудикевич В.Б., Опірський І.Р., Гаранюк П.І., Зачепило В.С., Партика А.І. Забезпечення інформаційної безпеки держави. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 204 с.
2. Семченко О.А. Іміджева політика України: монографія. Київ: Академія, 2014. 269 с.

Карпуніна М.С.,

к.е.н.,

*доцент кафедри менеджменту,
Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Для стійкого зростання та розвитку регіону й галузі економіки необхідно раціональне й ефективне використання сукупності взаємодоповнюючих та взаємозамінюючих ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності та забезпечення відтворювального процесу в національній економічній системі: матеріальних, енергетичних, виробничих, трудових, фінансових та інформаційних.

Враховуючи високу ресурсомісткість господарювання у регіонах та галузях України, ресурсозбереження як «процес послідовної та комплексної реалізації організаційних, економічних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення економії та раціонального використання матеріально-сировинних ресурсів у всіх галузях національної економіки» [1] стає вирішальним фактором регіонального розвитку і об'єктивно вимагає формування механізму управління ресурсозбереження у напрямку впровадження стратегії ресурсозбереження на підприємствах реального сектору економіки країни.

Процес формування такого механізму має враховувати рівень оптимізації системи управління ресурсозбережними процесами на підприємстві. Функціональна система управління ресурсозбереженням на підприємствах реального сектору має враховувати всі напрями (науковий, виробничий, організаційно-технічний, технологічний, комерційний та інформаційний) ресурсозбереження як діяльності направленої на підвищення ефективного й раціонального використання ресурсів галузі, регіону й національної економіки у цілому. Як пропонує Г. Темченко [2] система управління ресурсозбережними процесами повинна включати реалізацію певного комплексу загальних управлінських функцій (рис. 1). Система управління ресурсозбережними процесами на підприємствах реального сектору економіки відповідно до напрямів ресурсозбереження як діяльності передбачає реалізацію скоординованих управлінських функцій на підприємствах реального сектору економіки.

Виконання кожної з функцій управління ресурсозбереженням на підприємстві має узгоджуватися з відповідними напрямками діяльності, що врешті решт і забезпечить ефективність процесу ресурсозбереження. Так, науковий аспект ресурсозбереження передбачає врахування наукових, науково-дослідних розробок у проблематиці управління ресурсозбереження, зокрема підвищення ефективності та синергізму використання ресурсів; виробничий аспект ресурсозбереження передбачає врахування та реалізації ефективного виробничого процесу на підприємстві відповідно до його потужностей; організаційно-технічний аспект ресурсозбереження передбачає розробку

системи заходів, методів та технік організації виробничого та технологічного процесів на підприємстві; технологічний аспект ресурсозбереження передбачає врахування рівня технологічної готовності, оснащеності та потенціалу підприємства, а також відповідності технологічних процесів до рівня інноваційності галузі та національної економіки; комерційний аспект ресурсозбереження передбачає визначення економічного ефекту використання ресурсів на підприємстві; інформаційний аспект ресурсозбереження передбачає створення інформаційно-комунікаційної системи на підприємстві для реалізації механізму управління ресурсозбереження [4].

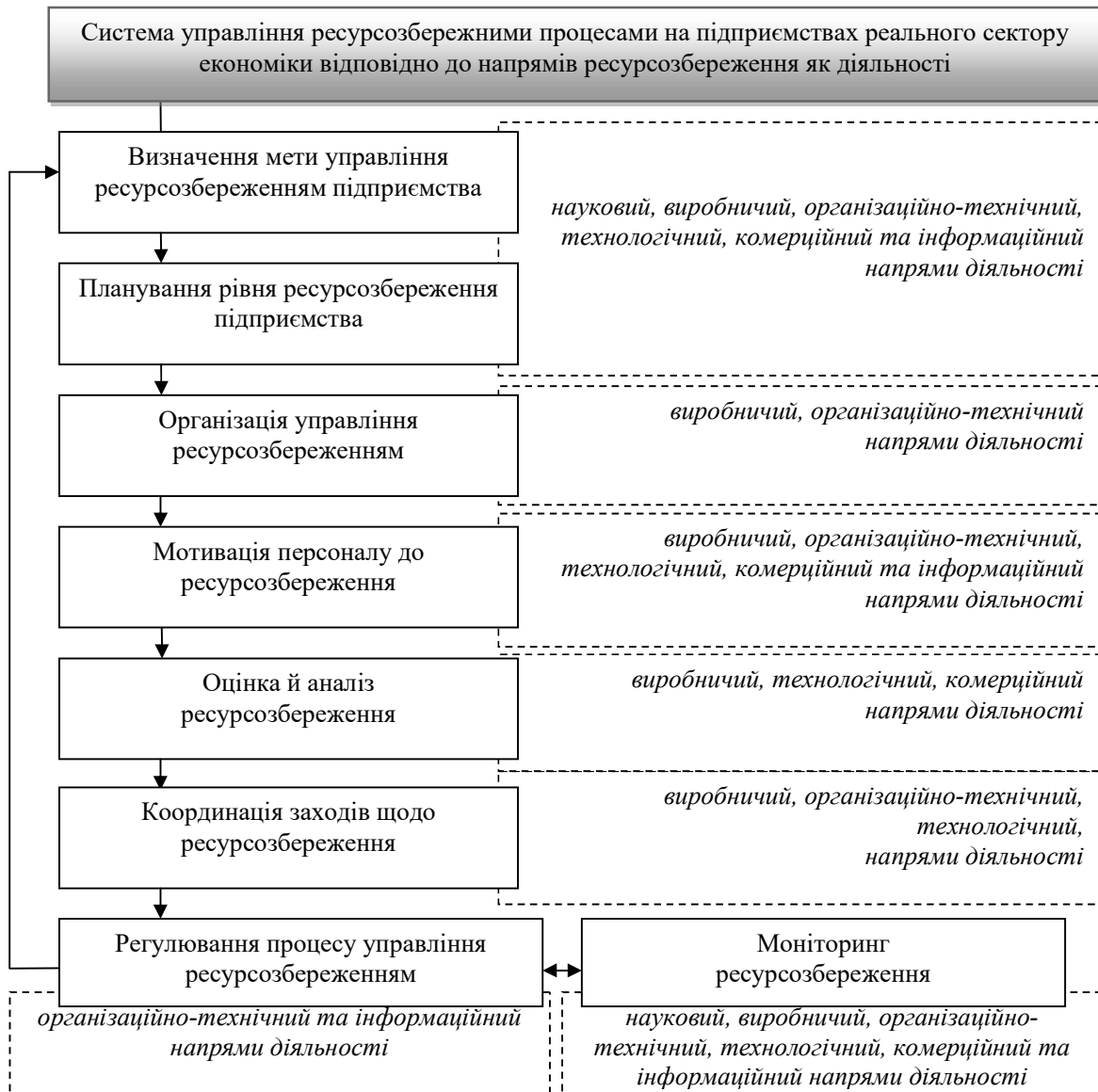

Рис. 1. Система загальних управлінських функцій на підприємствах реального сектору економіки відповідно до напрямів ресурсозбереження як діяльності

На рівні галузі й національної економіки ресурсозбереження доцільно розглядати як фактор забезпечення високої конкурентоспроможності за рахунок «підвищення

наукового рівня робіт з управління ресурсами, оптимізації відтворювальної структури економіки, зниження технологічних втрат і відходів у всіх ланках виробничого процесу та процесу споживання, зниження на стадіях стратегічного маркетингу й інноваційного менеджменту частки майбутньої праці в сукупній праці тощо» [3, с. 488].

Список використаних джерел:

1. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Економіка природокористування: підручник. Київ: Кондор, 2010. 465 с.
2. Темченко Г.В. Процес управління ресурсозбереженням як складова ефективного розвитку підприємств гірничо-металургійного комплексу. *Вісник КТУ. Сер. Економічні науки*. 2010. Вип. 26. URL: http://knu.edu.ua/Files/26_2010/93.pdf.
3. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации: учеб. пособие. Москва : Эксмо, 2004. 544 с.
4. Коваль В.В., Борисова Л.П., Мужайло В.Д. Функціонування та розвиток системи ресурсозбереження в умовах соціальних трансформацій. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Вип. 3. С. 23-27.

СЕКЦІЯ II. ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА СТРАХУВАННЯ

Сергієнко Л.К.,

к.е.н, доцент

Магурян Я.В.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

Однією з вагомих ознак кожної країни є фінансова система та здатність проведення відповідними державними інститутами соціально-економічної політики, спрямованої на задоволення потреб та інтересів суспільства. Фінансова політика як складова економічної розвитку є дієвим інструментом регулювання соціальних та економічних процесів. Підвищення якісного рівня фінансового регулювання сприятиме посиленню результативності здійснення інституційних змін фінансової системи та економічного середовища у цілому. В умовах трансформаційних перетворень доцільним є посилення впливу державного регулювання з метою стимулювання економічного зростання, тоді як у період економічного поживлення і розвитку перевагу слід надати зменшенню рівня державного регулювання так як надмірний регуляторний вплив держави знижує темпи росту реального валового внутрішнього продукту в постстабілізаційний період. З метою посилення потенціалу зростання економіки в середньостроковому періоді, необхідним є проведення збалансованої бюджетної політики, посилення ступеню її координації з монетарною політикою. Реалізація фінансових заходів держави, на основі системного підходу, має сприяти активізації інвестиційних процесів [1, с. 376].

Впровадження структурних реформ системи державних фінансів потребує посилення дієвості контролю за виконанням прийнятих рішень у даній сфері. Трансформація фінансових інститутів є важливим етапом удосконалення та модернізації фінансової системи, що обумовлює перехід до її нового якісного рівня. Зважаючи на потребу покращення якісного рівня ділового середовища для ведення підприємницької діяльності необхідним є розвиток підходів до удосконалення податкової політики, враховуючи особливості оподаткування різних категорій платників податків. Необхідним є зменшення витрат часу платниками на формування податкової звітності та сплату податку на додану вартість і податку на прибуток. Важливим є удосконалення податкового адміністрування в частині проведення податкового моніторингу, що дозволить посилити дієвість прогнозування відповідної групи податкових надходжень до бюджету.

Пріоритетним напрямом податкової та бюджетної політики країни є проведення реформи місцевого самоврядування, децентралізації управління бюджетними коштами та підвищення рівня самостійності органів місцевого самоврядування.

Для підтримки процесів розвитку економіки та розбудови соціальної інфраструктури визначено доцільність формування основних напрямів бюджетної політики на середньострокову перспективу, які мають корелювати із пріоритетами соціально-економічного розвитку держави. Важливим є удосконалення інституційного середовища та аналітичного інструментарію бюджетного прогнозування та планування, що спрямовано на посилення результативності заходів фінансово-бюджетної політики [2].

З урахуванням економічних тенденцій, пріоритетним напрямом бюджетної політики є підвищення ефективності видатків бюджету. Реалізація зазначеного потребує проведення структурної оптимізації видаткової частини бюджету, забезпечення збалансованого розподілу бюджетних коштів між рівнями бюджетної системи. Держава реалізуючи бюджетну політику в сфері видатків стимулює внутрішній попит, здійснює інвестиції в виробництво та людський капітал, розвиває інфраструктуру. Натомість, надмірне зростання видаткової частини бюджету спричинює ріст показника податкового навантаження, що впливає на сповільнення темпів економічного зростання, зниження фіскальної результативності податкової системи.

Крім того, невирішеною проблемою фінансової сфери залишається високий рівень бюджетного дефіциту та державного боргу. В результаті збільшення боргових зобов'язань України значно збільшилася стаття видатків державного бюджету на обслуговування державного боргу. Збільшення бюджетних витрат на погашення боргових зобов'язань приводить до подальшого зростання бюджетного дефіциту.

Іншим негативним чинником, що впливає на стан бюджетної та фінансової системи, є посилення інфляційних процесів в економіці, особливо у зв'язку з підвищенням заробітних плат і пенсій (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень інфляції та облікова ставка НБУ на 2015-2019 рр.

	2015	2016	2017	2018	2019
Рівень інфляції, %	43,3	12,4	13,7	9,8	4,1
Облікова ставка НБУ (на кінець року), %	22,0	14,0	13,5	18,0	15,5

Джерело: складено автором на основі [3].

У 2016 та 2017 роках рівень інфляції значно знизився в порівнянні з 2015 роком, але не відповідав інфляційному орієнтиру НБУ, що становив $8 \pm 2\%$. У 2018 році інфляція в Україні становить 9,8%, у 2019 році спостерігається сповільнення темпів інфляції до 4,1%. Збільшення облікової ставки НБУ з 12,5% у травні 2017 року до 18% у вересні 2018 року сприяло утриманню рівня інфляції на рівні 9% [3].

Основними недоліками економічної та фінансової політики України є повільність проведення економічних реформ, відсутність результатів внутрішніх соціально-економічних трансформацій, високий рівень корупції [4-7].

Подальше впровадження ринкових механізмів надання суспільних послуг, за участі недержавних організацій, сприятиме підвищенню їх якості та зростанню конкуренції [8-9]. Необхідним є розвиток інструментів програмно-цільового методу, удосконалення процедур фінансового контролю та посилення відповідальності за порушення у фінансово-бюджетній сфері. Формування збалансованого бюджету та продовження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями сприятимуть виконання цілей щодо досягнення цінової стабільності, яка є стратегічною метою реалізації грошово-кредитної політики.

Список використаних джерел:

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія / [І. Я. Чугунов та ін.] ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.
2. Малишко В. В. Напрями та інструменти удосконалення фінансової політики в Україні / В. В. Малишко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2019. - № 2. - С. 126–129. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2019_2_25.
3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/>
4. Коваль В.В. Фінансове забезпечення закладів вищої освіти в умовах переходу до фінансово-господарської автономії / Коваль В.В., Слободянюк О.В., Яровой М.Ю. // Держава та регіони: Сер.Економіка. №4 – 2018 – С. 193-200.
5. Коваль В.В. Облік та фінансова звітність бюджетних установ. Практикум: навчальний посібник / В.В. Коваль; під ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна – Одеса: «Фенікс», 2011. – 242 с.
6. Фінанси: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Волохова М.П., Гарбар Ж.В., Журавльова Т.О., Коваль В.В., Лисюк В.М., Шлафман Н.Л. – Одеса: «Фенікс», 2014. – 226 с.
7. Коваль В.В. Обґрунтування потенціалу фінансової стійкості підприємства як економічної категорії / В.В. Коваль, О.С. Балабаш // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. – Одеса: ОДЕУ, 2010. – № 17 (118): Економічні науки. – С. 14-21.
8. Коваль В.В. Інноваційні трансформації на фінансовому ринку в умовах розвитку інфокомунікацій. Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Зб. наук. праць. – Київ, СЕУ / Рівне, НУВГП, 2011. – Випуск XVII – № 1 – С. 14-24.
9. Коваль В.В. Умови побудови мережних фінансових відносин в господарських системах. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Одеса: ОДЕУ, 2011. – Вип. 2 (42). – С. 217-222.

Слободянюк О.В.,

д.е.н, професор,

завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Магурян Я.В.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА В УКРАЇНІ

У сучасних умовах роль і необхідність усебічного розвитку майнового страхування є вкрай важливими, оскільки для відновлення, стабілізації та відшкодування наслідків реалізації прямих та опосередкованих збитків через систему страхування має позитивний макроекономічний результат.

Майнове страхування – це галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном юридичних або фізичних осіб, які здійснюються на підставі добровільно укладеного договору між страховиком і страхувальником [1, с. 96].

Страхування майна в Україні характеризується рядом проблем - стихійні лиха, міжнаціональні конфлікти неминуче призводять до втрати майна, отримання каліцтва, загибелі. В країнах з розвинутою страховою культурою завдані збитки в подібних випадках відшкодовуються страховими компаніями, що має свої переваги — по-перше, виплати співставні із заподіяним збитком, по-друге, держава може надати додаткову допомогу. До найбільш серйозних проблем майнового страхування відноситься також введення обов'язкових видів страхування. В результаті обов'язкове страхування стає способом відрахування і перерозподілу фінансових ресурсів на користь окремих міністерств і відомств.

Серед проблем майнового страхування також необхідно виділити невисоку необхідність, що є причиною низького рівня доходів і фінансової грамотності населення. При тому, питома вага майнового страхування складає велику частку із загальних видів страхування (табл. 1).

Таблиця 1

Страхові платежі та виплати по видам у 2018-2020 рр.

	Страхові платежі по видах, млн. грн.				Страхові виплати за видами, млн. грн.			
	Особисте страхування (крім страх. життя)	Майнове страхування	Страхування відповідальності	Обов'язкове страхування (крім держ.)	Особисте страхування (крім страх. життя)	Майнове страхування	Страхування відповідальності	Обов'язкове страхування (крім держ.)
2018	5 351,19	11 482,69	1 223,11	6 934,54	2 301,52	4 868,20	76,31	2 539,23
2019	7 067,94	11 760,98	1 112,12	7 078,17	2 822,24	4 857,69	147,34	2 927,28
на 31.06 2020	3 379,11	6 028,05	522,47	3 797,90	1 438,69	2 232,53	39,08	1 736,75

Джерело: складено автором на основі [2].

Страхові платежі з майнового страхування у 2019 році склали 11760,98 млн. грн їх питома вага серед особистого, обов'язкового страхування та страхування відповідальності складала 43,5 %. На перше півріччя 2020 року 6028,05 млн. грн та 40,9 % відповідно. В порівнянні з 2018 роком спостерігаємо стабільну динаміку, проте рівень страхових виплат збільшився з 76,31 млн. грн до 147,34 млн. грн у 2019 році.

Поступове продовження тенденцій погіршення економічної та політичної ситуації в Україні призводить до того, що низка інвесторів розглядає можливість виходу з ринку нашої країни, а нові угоди, пов'язані з придбанням великих учасників фінансового сектора, не відбулися. [3-6].

Проте, незважаючи на негативні чинники, які ускладнюють розвиток майнового страхування, цей сегмент вітчизняного ринку страхових послуг має великі перспективи для подальшого розвитку. Важливе значення має подальша інтеграція України у світові структури, що визначають міжнародну політику в галузі майнового страхування. Державна політика має також удосконалюватися через сприяння оптимізації співвідношення між обов'язковим та добровільним страхуванням. Подібний підхід до регулювання страхових процесів, безумовно, матиме позитивний вплив на зростання потреби населення в добровільних видах страхування майна. З іншої сторони, потрібно стимулювати громадян і господарюючі суб'єкти до укладення договорів страхування майна як одного із інструментів захисту своїх майнових інтересів.

Також потрібно підвищувати рівень інформованості населення про страхові послуги, які надаються страховиками.

Для цього слід законодавчо закріпити обов'язок страховиків інформувати споживачів страхових послуг про умови страхування, страхові тарифи, роз'яснювати страхувальнику умови договору страхування, який з ним укладається, розкривати інформації стосовно своєї діяльності. Підвищення доступності страхових послуг також має сприяти забезпечення можливості дистанційної реалізації страхових продуктів за допомогою інформаційно-телекомунікаційних мереж і заключення договору страхування в електронному вигляді.

Список використаних джерел:

1. Слободянюк О.В. Інституціональна модель страхового ринку України та фінансові механізми його розвитку: монографія / О.В. Слободянюк ; ДДМА. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 392 с.
2. Офіційний веб-сайт журналу про страхування в Україні «Форіншурер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com>.
3. Луцишин О. Проблеми і перспективи розвитку страхового ринку України / О. Луцишин, С. Данильчук // Наука молода. – 2016. – № 24. – С. 81–88.
4. Фінанси: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Волохова М.П., Гарбар Ж.В., Журавльова Т.О., Коваль В.В., Лисюк В.М., Шлафман Н.Л. – Одеса: «Фенікс», 2014. – 226 с.
5. Prystupa L., Koval, V, Kvach, I. and Hrymalyuk, A. (2019). Transformation of cycles of state regulation in international trade. AEBMR-Advances in Economics Business and Management Research. Atlantis Press: France. 95, 277-280.
6. Nazarova, K., Hordopolov, V., Kopotienko, T., Miniailo, V., Koval, V., & Diachenko, Y. (2019). Audit in the state economic security system. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, 41(3), 419-430.

Котлубай В.О.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри національної економіки,

Національний університет «Одеська юридична академія»,

Ковінько А.В.,

Здобувач освітнього ступеня «молодший спеціаліст»

Одеського фінансово-економічного коледжу КНТЕУ,

м. Одеса, Україна

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Фінансова глобалізація виступає найважливішою формою економічної глобалізації. Процеси глобалізації впливають на всі сфери життєдіяльності українського суспільства, у результаті економіка країни поступово інтегрується до міжнародних фінансових ринків.

Основні напрямки фінансової глобалізації: розвиток банківської сфери; регулювання фінансових ринків у рамках ЄС; посилення конкуренції між банками та небанківськими установами; фінансові інновації в галузі інформаційних технологій та створення нових фінансових продуктів і послуг; скорочення традиційних видів банківської діяльності. Поглиблення регіональних інтеграційних процесів, глобалізація пропозиції та попиту на капітал, інтернаціоналізація банківського капіталу та лібералізація його транскордонного руху, формування нових носіїв транснаціонального капіталу є характерними наслідками економічної глобалізації.

Формами фінансової глобалізації є: глобалізація капіталів, глобалізація фінансових інструментів, глобалізація фінансових ринків і фінансових інститутів, глобалізація фінансового законодавства, глобалізація ринку кваліфікованих спеціалістів у галузі фінансів в найближчому майбутньому саме глобалізація визначатиме стан світової фінансової системи та фінансовий стан окремих країн, аналіз сучасних тенденцій міжнародного руху капіталу й насамперед – банківського, є важливим фактором формування стратегії інтеграції України у міжнародний фінансовий простір, а також застосування запобіжних економічних заходів щодо недопущення негативних наслідків у банківській сфері. Тому першочергові завдання, що постають перед вітчизняною банківською системою, – це нарощування її фінансового потенціалу, створення груп потужних банків, зменшення податкового тиску, упорядкування фінансових потоків, реорганізація підприємств, структурно-інституційні перетворення у банківській системі.

Останні тенденції розвитку світової банківської індустрії слід розглядати як визначальний чинник формування стратегії розвитку української банківської системи, котрий дасть змогу задіяти всі механізми динамічного економічного зростання.

Глобалізація відіграє значну роль у сенсі надання можливості ринковим агентам вибирати місце здійснення угод. Вільніший потік товарів, послуг, капіталу, праці за межі національної юрисдикції сприяв зростанню конкуренції на національних ринках. Особливо це стосується комерціалізації інтелектуального капіталу (informationbased

business). Загалом процеси глобалізації охоплюють різні сфери світової економіки: міжнародну торгівлю товарами, послугами, технологіями, об'єктами інтелектуальної власності; міжнародний рух засобів виробництва (робочої сили, капіталу, інформації); міжнародні фінансово-кредитні та валютні операції; співпрацю у виробничій, науково-технологічній, інжиніринговій та інформаційній сферах. [1].

Дослідники зазначають, що глобалізація визначається за кількісним виміром рівня інтенсивності зв'язків економік окремих країн та за якісним – щодо формування глобального рівня економічної організації. Отже, глобалізацію можна розглядати як процес безперешкодного руху капіталу, послуг, робочої сили й універсалізації господарського життя, що перетворює економіки окремих країн на однорідний економічний простір.

Стосовно окремої країни інтеграційні процеси розвиваються за внутрішнім і зовнішнім напрямками: 1) внутрішній розвиток визначає спрямування процесів на розширення використання іноземного капіталу, товарів, послуг, технологій та інформації у сфері внутрішнього споживання окремої країни; 2) зовнішній характеризується пріоритетною орієнтацією країни на світовий ринок і глобальною експансією економічних суб'єктів у всі сфери економіки інших країн. Результатом такого двостороннього руху виявляється інтеграція ринків, тобто поєднання окремих частин (економік окремих країн) в єдине ціле – глобальну економічну систему зі зближенням національних ринків у міжнародному масштабі [3-6]. Позитивні й негативні тенденції діяльності іноземного капіталу в банківській системі України:

Позитивні :

- Залучення іноземних інвестицій та розширення ресурсної бази банків
- Мінімізація банківських ризиків завдяки територіальній диверсифікації іноземного капіталу
- Зростання конкуренції, зниження рівня вартості банківських послуг
- Запозичення міжнародного досвіду банківського менеджменту й інноваційних банківських технологій
- Надання спектра якісних банківських послуг
- Підвищення кваліфікаційного рівня банківського персоналу
- Зміни у банківському нагляді, пов'язані з адаптацією вітчизняного законодавства до рекомендацій Базельського комітету

Негативні:

- Вивезення капіталу у вигляді прибутку за межі країни базування
- Ризик обмеження суверенітету в грошово-кредитній політиці і перспектив реалізації національних економічних пріоритетів
- Поступове витіснення з окремих сегментів ринку банківських послуг банків з вітчизняним капіталом
- Ризик нарощування спекулятивної діяльності
- Низька адаптованість чинної законодавчої бази до міжнародних стандартів регулювання банківського капіталу.[2, с.40].

Дослідження засвідчують, що лише взаємопроникнення окремих національних економік із використанням механізмів іноземного інвестування, створення спільних підприємств або транснаціональних корпорацій відкривають можливості стати учасником глобалізації світової економіки. За сучасних умов найактивніше відбувається фінансова глобалізація – вільне переміщення фінансового капіталу між національними і регіональними ринками [7-10].

Для України це означає, що потоки іноземного капіталу на вітчизняному фінансовому ринку можуть мати неоднозначний вплив на внутрішній фінансовий ринок. Саме тому науковці, банкіри, політики приділяють значну увагу проблемам фінансової глобалізації у пошуках нових шляхів організації фінансової системи України.

Список використаних джерел :

1. Кузнєцова, Л.В. Вплив фінансової глобалізації, інтернаціоналізації та інтеграції на розвиток банківської системи України / Л.В. Кузнєцова // Менеджмент та підприємництво України: етапи становлення і проблеми розвитку. – Л. : Вид-во Нац. ун-т «Львів. політехніка», 2008. – С. 294–299.
2. Диба М.І. Інтернаціоналізація банківської системи України // Є.С.Осадчий, М.І.Диба // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 1 (48). – С. 36
3. Гелд Девід, Мак-Грю Ентоні. Глобалізація / антиглобалізація. / Пер. з англійської І.Андрущенко. – К.: К.І.С., 2004. – Х, 180 с.
4. Коваль В.В. Глобальний процес накопичення капіталу та перспективи регіонального розвитку Українського Причорномор'я / В.В. Коваль, Я.П. Квач, А.В. Грималюк // Економічні інновації – 2017. – Вип. 64. – С. 129-135.
5. Коваль В.В. Державно-приватне партнерство як інститут розвитку соціального капіталу в умовах децентралізації економіки України / Коваль В.В., Котлубай В.О., Арафтеній А.М. // Держава та регіони– 2019. – №1 (106). – С. 24-30.
6. Baklanova, O., Petrova, M., Koval V. (2020). Institutional Transmission in Economic Development. *Ikonomicheski Izsledvania*, 29(1), 68-91.
7. Kvach, Y., Koval, V., & Hrymaliuk, A. (2018). Tourism and hospitality industry in the context of global economic development. *Economics. Ecology. Socium*, 2(4), 11-21.
8. Koval, V., Duginets, G., Plekhanova, O., Antonov, A., & Petrova, M. (2019). On the supranational and national level of global value chain management. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 6(4), 1922-1937. [http://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.4\(27\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.4(27))
9. Tamosiuniene, R., Demianchuk, M., Koval, V. (2019). State Regulation of Bankruptcy Relations in the National Economy. *Economics. Ecology. Socium*, 3 (4), 19-27.
10. Bantash, A., Koval, V., Bashynska, M., & Kozlovtsseva, V. (2020). Balanced territorial economic development in the conditions of providing stability of human resources management. *Economics. Ecology. Socium*, 4(3), 58-66.

Сергієнко Л.К.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Мілева О.В.,
здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Одеса, Україна

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА РЕГІОНІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Бюджетна політика держави містить систему заходів, спрямованих на зміцнення доходної частини державного бюджету, досягнення збалансованості між державним та місцевими бюджетами, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів та повного фінансування всіх передбачених бюджетом видатків задля зниження диспропорцій соціально-економічного розвитку територій та забезпечення сталого розвитку регіонів і держави загалом. Бюджетну політику держави доцільно поділити на політику органів місцевого самоврядування, тобто ту, що розробляється і проводиться самими органами місцевого самоврядування, та державну регіональну політику, яка забезпечує дієвість бюджетної політики на місцях.

Найбільш повне визначення бюджетної муніципальної політики надає В.І. Кравченко. На його думку, це комплекс взаємоузгоджених заходів, які розробляються і здійснюються представницькими та виконавчими органами місцевого самоврядування, а також органами виконавчої влади з метою забезпечення гармонійного соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, фінансового забезпечення регіональних та місцевих програм та проєктів, фінансування та утримання об'єктів соціально культурної сфери та житлово-комунального господарства, що знаходяться у комунальній власності, а також соціального забезпечення жителів відповідних територіальних громад, фінансування управлінських, економічних та соціальних послуг [1-5].

На сьогоднішній день державна регіональна політика охоплює достатньо широко коло управлінських рішень, як в напряму підтримки та стимулювання розвитку всіх регіонів України, так і територій з особливими умовами розвитку, тоді як децентралізація спрямована на передачу владних повноважень та бюджетів від державних органів влади органам місцевого самоврядування за рахунок чого місцева влада отримує більше прав у використанні власного потенціалу та ресурсів для вирішення проблем місцевого розвитку. [2-7]

Мета реформи децентралізації це формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад [8-10].

Одна з наймасштабніших реформ – реформа децентралізації триває в Україні з 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (01.04.2014 р.), Законів «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014 р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. Цей процес дозволив формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні - об'єднані територіальні громади (ОТГ).

У рамках реалізації основного етапу децентралізації державної влади та реформи місцевого самоврядування завершується процес формування адміністративно-територіального устрою базового та субрегіонального рівня.

За коментарями першого заступника Міністра фінансів України Дениса Улютіна має бути запроваджено у Державному бюджеті України на 2021 рік дворівнева модель міжбюджетних відносин та встановлено взаємовідносини між держбюджетом та 1470 бюджетами територіальних громад.

Протягом 5 років велась системна робота щодо реформи міжбюджетних відносин. Так, з 2015 року було розпочато реформування бюджетної системи в контексті децентралізації та запроваджено нову систему міжбюджетних відносин. За 2015-2016 роки вдалося впровадити перший етап реформи та досягти наступних результатів:

- зміцнено фінансову спроможність місцевих бюджетів;
- забезпечено надання якісних суспільних послуг споживачам завдяки розширенню видаткових повноважень органів місцевого самоврядування.

Таким чином, у 2016 році органи місцевого самоврядування отримали додатковий ресурс як на виконання делегованих державою повноважень, так і на виконання власних функцій.

З 2017 року почався другий етап реформи міжбюджетних відносин. Основним завданням цього етапу є розмежування сфер відповідальності державних та місцевих органів влади щодо утримання загальноосвітніх навчальних закладів та закладів охорони здоров'я. У 2017 році приріст надходжень місцевих бюджетів проти 2016 року становив 30,9%, або 45,3 млрд. гривень. За 2018 рік приріст, у порівнянні з 2017 роком, становив 21,9%, або 42 млрд. гривень. У 2019 році приріст становив 17,6%, або 41,1 млрд. гривень. За січень – червень 2020 року – 2, 1%, або 2,7 млрд. гривень.

В підсумку, за 5 років ресурсна база органів місцевого самоврядування збільшилась у 4 рази.[3]

Одним із ключових напрямів реформи міжбюджетних відносин є це створення дворівневої моделі міжбюджетних відносин. Позитивним аспектом реформи міжбюджетних відносин є щорічне збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів та зростання частки видатків на виконання самоврядних повноважень, що свідчить про підвищення видаткової автономності місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів на місцевому рівні. Завдяки реформі міжбюджетних відносин станом на 01.07.2020 року 872 територіальних громади мають новий рівень бюджетних повноважень і відносин з державним бюджетом.

Список використаних джерел:

1. Кравченко В.І. Основи муніципальної бюджетної політики: [навч. прог. для працівників місцевого самоврядування. Кн. 5] / В.І. Кравченко, О.Я. Лилик. – К. Асоціація міст України та громадян, 2016. – 142 с.
2. Механізм реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення : монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» . - Львів, 2018.-205 с.
3. Бюджетна децентралізація: ключові виклики та досягнення - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// www. epravda .com .ua](https://www.epravda.com.ua)
4. Коваль В.В. Адаптивні заходи регуляторного впливу на підприємницьку діяльність в умовах реалізації державно-приватного партнерства / Н.Л. Шлафман, Я.П. Квач, В.В. Коваль // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Одеса: ОДЕУ, 2013. – Вип. 1 (48). – С. 393-396.
5. Коваль В.В. Державне регулювання та обліково-аналітичне забезпечення розвитку електронної комерції у споживчому секторі / В.В. Коваль, О.Г. Дроздова // Проблеми економіки – № 3 – 2016 – С. 53-59.
6. Коваль В.В. Організаційно-методичні засади програмно-цільового методу управління бюджетним процесом на сучасному етапі розбудови України / В.В. Коваль // Вісник ЖДТУ: економічні науки. – 2010. – № 3 (53) – Ч. 1 – С. 326-328.
7. Коваль В.В. Засади функціонування бюджетної системи в умовах вдосконалення казначейського обслуговування бюджетів України / В.В. Коваль // Вісник ЖДТУ: економічні науки. – 2011. – № 1 (55) – С. 104-107.
8. Коваль В.В. Облік та фінансова звітність бюджетних установ. Практикум: навчальний посібник / В.В. Коваль; під ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна – Одеса: «Фенікс», 2011. – 242 с.
9. Коваль В.В. Бюджетування діяльності господарювання: Навчальний посібник / В.В. Коваль, Л.К. Сергієнко, О.І. Добровольський; під ред. В.В. Ковалю – Одеса: Вид-во «Бровкін», 2012. – 396 с.
10. Коваль В.В. Державно-приватне партнерство як інститут розвитку соціального капіталу в умовах децентралізації економіки України / Коваль В.В., Котлубай В.О., Арафтеній А.М. // Держава та регіони– 2019. – №1 (106). – С. 24-30.
11. Bantash, A., Koval, V., Bashynska, M., & Kozlovtsseva, V. (2020). Balanced territorial economic development in the conditions of providing stability of human resources management. *Economics. Ecology. Socium*, 4(3), 58-66.
12. Управління інвестиціями та капіталізацією в контексті економічної безпеки: монографія / Я.П. Квач, В.В. Коваль, О.В. Слободянюк та ін.; заг. ред. Я.П.Квач. Одеса: Друкарський дім, 2018. 188 с.
13. Koval V. Institutional determinants of state policy to regulate services markets. Social and legal aspects of the development of civil society institutions: collective monograph. Part II. BMT Erida Sp. z o.o., Poland. 2019. 228 p. (109-125).
14. Koval V., Weis L. State regulation and investment management in the development of circular economy. Sustainable development under the conditions of European integration. Part I. Ljubljana: VŠPV, Ljubljana School of Business, 2019. (296-309)

Толкачова Г.В.,

к.е.н, доц.

каф. ЕП та КУ, ОНАЗ ім. О.С.Попова

Мазуренко А.В.,

студентка ОНАЗ ім. О.С.Попова

Єжова Д.А.,

студентка ОНАЗ ім. О.С.Попова,

м. Одеса, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Глобалізація всіх життєвих процесів на нашій планеті є основною тенденцією ХХІ ст. Сьогодні економіка, фінанси, політика, оборона, культура, наука, міграція населення, стан навколишнього середовища дедалі менше залежать від суто національних рішень. Попри зусилля, що докладаються окремими країнами з метою уникнення впливу глобалізації, отримати бажаний результат не вдається з об'єктивних причин. Україна – невід'ємний учасник глобальної системи відносин у таких сферах, як фінанси, торгівля, інвестиції, інформаційні потоки, транспорт і зв'язок, науково-технічний прогрес, освітній простір та ін. Однак це не означає неминучого підпорядкування країни нинішній моделі глобалізації, її темпам і формам. Україна, як і будь-яка незалежна держава, має свої особливості й можливості, що дозволяють максимально використати переваги глобалізації та скоротити її можливі негативні впливи. У цьому зв'язку важливим стає розуміння і вивчення механізмів, що регулюють процеси адаптації вітчизняної фінансової політики до глобалізаційних та інтеграційних процесів у світовій економіці. [1, с. 34]

Розберемось, взагалі, що таке фінансова система. Фінансова система – сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, які є у розпорядженні держави. Вона має внутрішню будову та організаційну структуру. Внутрішня будова складається зі сфер та ланок і репрезентована такими складовими: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси та фінансовий ринок (забезпечувальна сфера). До складу організаційної структури входять органи управління у сфері бюджету, контрольно-регулювальні, фінансові інститути та цільові фонди. Становлення фінансової системи України відбувалося одночасно зі становленням її державності. Передчасно говорити, що цей сектор економіки набув завершеного образу, але основні його елементи тим чи іншим чином сформувалися і функціонують. Це системи державних фінансів, банківська, фондових і валютних бірж, страхових, довірчих та інвестиційних компаній. [2, с. 141]

Треба розуміти, що таке глобалізації та яку вона грає роль в національній економіці.

Поняття «глобалізація» дедалі активніше входить у науковий обіг та пов'язується з переходом до постіндустріальної стадії цивілізаційного розвитку. Закладення підвалин глобалізації відбувається передусім у фінансовій сфері.

Фінансова глобалізація характеризується еволюційним нарощенням та посиленням міжкраїнної взаємозалежності й міждержавного взаємовпливу в сфері фінансових відносин, результатом чого є формування глобальних ринків. Характерною рисою фінансової глобалізації є фінансове домінування невеличкої групи країн-донорів, фактична монополія останніх на фінансові ресурси та контроль фінансових потоків у світовому просторі. [3-5]

Проблеми глобалізації мають свою специфіку для країн із перехідною економікою, й зокрема для України. Необхідність адаптації національного господарства до вимог і викликів глобалізації, нейтралізації ризиків, пов'язаних із нею та її негативними наслідками, збіглася у часі із процесами трансформації економічної і фінансової систем, переходом від централізованого планового господарства до ринкової економіки. У результаті Україна відчула на собі два шоки різної природи, вплив кожного з яких на національну економіку взаємно підсилювався й визначив додаткові труднощі розв'язання економічних проблем.

Теоретики оптимістично оцінюють перспективи глобалізації: вона стимулює розвиток держав, ускладнюючи їх функції, змушує державних діячів по-новому дивитися на зовнішньоекономічну політику, еволюцію відносин у царині фінансової політики. Це спричиняє необхідність підтримки конструктивної атмосфери у відносинах з іншими учасниками міжнародної системи – державами, міжнародними організаціями та об'єднаннями. [1, с. 35]

В умовах фінансової глобалізації в Україні вкрай потрібно створити фінансовий ринок, що буде основним механізмом перетворення нагромаджень в інвестиції, перерозподілу капіталу й забезпечення прозорості фінансових потоків. Для цього необхідно значно підвищити ефективність державної фінансової політики щодо розвитку ринку цінних паперів, товарного ринку, ринку колективних інвестицій, нагляду і контролю за інвестуванням пенсійних нагромаджень у рамках обов'язкового пенсійного забезпечення населення України. [1, с. 37]

Список використаних джерел:

1. Петрушевська В. В. Економіка та управління національним господарством. Трансформація фінансової політики України в умовах глобалізації та євроінтеграції. 2014. с. 34-37.
2. Орел В. М. Фінансова система як невід'ємна складова економічного процесу країни [Текст] / В. М. Орел // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 1. – С. 141-152.
3. Рехтета А.Н., Рехтета И.И. Трансформация национальной экономики в глобализационном аспекте. Миколаїв. 2018. С. 210-213.
4. Коваль В.В., Балабаш О.С. Обґрунтування потенціалу фінансової стійкості підприємства як економічної категорії. Науковий вісник Одеського державного економічного університету. – Одеса: ОДЕУ, 2010. – № 17 (118): Економічні науки. – С. 14-21.
5. Koval, V., Slobodianiuk, O., & Yankovyi, V. (2018). Production forecasting and evaluation of investments using Allen two-factor production function. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(1), 219–226.

Гарматюк О.О.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри менеджменту та адміністрування ТНТУ ім. І. Пулюя

Гриценко В.В.,

здобувач освітнього ступеня «молодший спеціаліст»

Одеського фінансово-економічного коледжу КНТЕУ,

м. Одеса, Україна

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Процеси глобалізації впливають на всі сфери життєдіяльності українського суспільства, у результаті економіка країни поступово інтегрується до міжнародних фінансових ринків. Дані процеси дедалі відчутніше позначаються на вітчизняній фінансовій системі, насамперед посилюють загрози, що виникають на шляху проведення державою макроекономічної політики.

В українському банківництві помітно активізувався іноземний капітал. Усі ці чинники зумовлюють необхідність ретельного дослідження як позитивів, так і негативів впливу глобалізації на вітчизняну банківську систему[4].

Першочергові завдання, що постають перед вітчизняною банківською системою, – це нарощування її фінансового потенціалу, створення груп потужних банків, зменшення податкового тиску, упорядкування фінансових потоків, реорганізація підприємств, структурно-інституційні перетворення у банківській системі.

Глобалізація відіграє значну роль у сенсі надання можливості ринковим агентам вибирати місце здійснення угод. Вільніший потік товарів, послуг, капіталу, праці за межі національної юрисдикції сприяв зростанню конкуренції на національних ринках. Особливо це стосується комерціалізації інтелектуального капіталу (informationbased business). Технологічний переворот 80–90 рр. минулого століття створив глобальну систему зв'язків, яка дедалі більше полегшує обіг фінансових інструментів. З'єднані у глобальну мережу інформаційні системи й електронні канали доставки полегшують координацію і управління банківським бізнесом у світовому масштабі. Конкуренція посилюється, оскільки її контекст стає глобальнішим[5].

Отже, наслідками і водночас суттю глобалізаційних процесів у банківському бізнесі, на наш погляд, стали: посилення міжбанківської конкуренції; дистанціювання один від одного таких важливих параметрів, як валюта, юрисдикція, управління банком; створення умов для управління банківським бізнесом у глобальному масштабі.

Глобалізація світового страхового ринку відбувається з урахуванням таких тенденцій розвитку:

1. Відбувається капіталізація та концентрація страхового (перестрахового) капіталу, формування стратегічних альянсів між компаніями, об'єднання страховиків для формування міжнародних страхових компаній; злиття страхового та банківського капіталів.

Такі інтеграційні процеси сприяли процесу централізації капіталів і підвищили ефективність функціонування страхових компаній порівняно з тими, які не увійшли до фінансових об'єднань[8].

2. Використання інформаційних систем і технологій у страхуванні. Можливості використання Інтернету для обслуговування клієнтів сприятиме прискоренню процесів глобалізації страхового бізнесу, застосуванню прогресивних бізнес-моделей обслуговування, забезпеченню виходу страхових компаній на нові сегменти фінансового ринку[9].

3. Розповсюдження іноземного капіталу на національні страхові ринки. Аналізуючи страховий ринок України, можна зазначити стійку тенденцію до зростання частки компаній з іноземним капіталом. Так, якщо у 2001 р. питома вага страховиків з іноземним капіталом становила 6,1%, то в 2009 р. – вже 18,2%, а в 2012р. – 27,1%. У 2013 р. відбулося скорочення кількості страховиків з іноземним капіталом до 23,1% (з 112 в 2012 р. до 94 в 2013р.)[10].

Наслідки впливу глобалізації світового страхового ринку на страховий ринок України, а саме від присутності іноземних страховиків:

- а) позитивні:
 - підвищення капіталізації національної страхової галузі за рахунок коштів іноземних інвесторів;
 - посилення конкуренції на внутрішньому ринку та інтенсифікація діяльності вітчизняних страховиків;
 - використання новітніх інформаційних технологій;
 - вдосконалення державного регулювання страхового ринку України з урахуванням міжнародного досвіду[4];
- б) негативні:
 - втрата національного контролю над страховими резервами та інвестиційними коштами при домінуючій іноземній участі на страховому ринку чи в його окремих сегментах;
 - можливість відтоку страхового капіталу за кордон шляхом здійснення перестрахових операцій;
 - обмеження можливості держави з використання механізмів активної соціальної політики в галузі пенсійного та медичного страхування;
 - загострення конкуренції;
 - загроза банкрутства тощо[5].

Однак, незважаючи на вливання капіталу в страхову індустрію, страховий ринок України вважається низькокапіталізованим. Частка активів страховиків становить менше ніж 5% активів банківської системи. Близько 60% страховиків мають сумнівні активи й фактично не здійснюють страхової діяльності [7].

Список використаних джерел:

1. Філіпченко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність. – К.: Знання, 2007. – 670 с.
2. Савчук Н. Глобалізаційні процеси на світовому фінансовому ринку: Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія. У 2 т. – Т. 1 / За заг. ред. Д.Г.Лук'яненка, А.М.Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. — 816 с.
3. Гелд Девід, Мак-Грю Ентоні. Глобалізація / антиглобалізація. / Пер. з англійської І.Андрущенко. – К.: К.І.С., 2004. – Х, 180 с.
4. Арутюнян Р. Р. Страховий ринок України в глобальному середовищі / Р. Р. Арутюнян, С. С. Арутюнян, О. В. Ітигіна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип . 2 (49). – Ч. 2. –С. 14–19.
5. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т.А. Васильєва та ін . – Суми : Університетська книга, 2011. – 388 с.
6. Орлова Н. Особливості розвитку світового фінансового ринку в умовах глобалізації / Н.Орлова, А.Свечкіна //Схід. – 2007. – № 5 (83). – С. 57
7. Коваль В.В., Балицька А.Р., Шевченко А.П. Оподаткування в системі чинників фіскального впливу на конкурентоспроможність банківських установ. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2018. № 3(102). С. 184-190.
8. Kvasha, S., Pankratova, L., Koval, V., & Tamošiūnienė, R. (2019). Illicit financial flows in export operations with agricultural products. *Intellectual Economics*, 13(2), 195-209.
9. Yankovyι O., Koval V., Trokhymets O., Karpenko M., Matskevich Y. (2020). Economic assessment of investment on the basis of production functions. *Turismo: Estudos &Práticas*, 2.
10. Стратегічні напрями розвитку підприємницького сектору України: монографія / [Бутенко А.І., Шлафман Н.Л, Коваль В.В., Лайко О.І. та ін.]; за ред. А.І. Бутенко; Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ – Одеса: Інтерпрінт, 2011 – 346 с.
11. Корпоративне управління в Україні: процеси формування та розвитку: [монографія] / [Хрущ. Н.А., Корпан О.С., Коваль В.В., Реген В. та ін.]; за наук. ред. Н.А. Хрущ – К.: «Кафедра», 2012. – 300 с.
12. Корпоративне управління бізнес-структурами: теорія креакратії, розвиток мереж та концепт самоорганізації підприємництва: [монографія] / Коваль В.В., Тихонова І.М., Шапошников К.С., Яцкевич І.В.; Одеський інститут фінансів УДУФМТ. – Одеса: ВМВ, 2013. – 272 с.
13. Фінанси: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Волохова М.П., Гарбар Ж.В., Журавльова Т.О., Коваль В.В., Лисюк В.М., Шлафман Н.Л. – Одеса: «Фенікс», 2014. – 226 с.

Наволокіна А.С.,
*к.е.н., доцент, член-кореспондент Академії економічних наук України,
проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків,
ПЗВО «Міжнародний європейський університет»*

Міхно І.С.,
*к.е.н.,
ПЗВО «Міжнародний європейський університет»,
м. Київ, Україна*

Башинська М.І.
*к.е.н., доцент,
кафедра управління підприємницькою та туристичною діяльністю,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл, Україна*

ПРОБЛЕМА ВПРОВАДЖЕННЯ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Моніторинг та аналіз взаємодій людини та довкілля є вихідною інформацією для формування управлінських рішень при зародженні зеленої економіки, яка впроваджується у провідних країнах світу у 21 столітті. Оскільки природне середовище має свої ліміти та обмежені запаси, а цільова функція виробництва є підвищенням ефективності використання наявних ресурсів, то задачу сталого збереження екосистеми можна розглядати як оптимізаційну [1-4].

Планування та прогнозування у сфері збереження природного середовища здатне забезпечити продовольчу безпеку населення, сприяти стабілізації економічного середовища та підвищити якість навколишнього середовища. Інновації є основною рушійною силою розвитку при управлінні природокористуванням [5-8].

На даний час в Україні створюються фонди та громадські об'єднання, що відіграють значну позитивну роль в ефективності впровадження новітніх технологій, однак, при загальному аналізі спостерігається байдуже ставлення до екосистеми та розвиток за рахунок її погіршення.

Можливим рішенням проблеми збереження екосистеми в умовах життєдіяльності людини та ринковому середовищі є взаємна домовленість між суб'єктами господарювання. Якщо розглядати ситуацію з позиції теорії гри, можна зробити висновок, що при взаємній домовленості сторони мінімізують витрати та максимізують виграш, що можна перенести на ситуацію з впровадженням зелених технологій на рівні держави, підприємців та суспільства [9-13].

Тільки при загальній домовленості та компромісам і дотриманням встановлених правил можлива результативна взаємодія [14-16]. У протилежному випадку у виграші залишається одна з сторін, що найчастіше діє для отримання прибутку за рахунок погіршення стану екосистеми. Контрагентам краще дотримуватись загальної угоди, що є спільно бажаною, але робить кожного окремо потенційно більш вразливим до збитку, ніж в разі відсутності такої угоди.

Однією з основних проблем України є наявність тіньової економіки та великий рівень корупції. Населення України не готове платити за введення ресурсозберігаючих технологій, тоді як більшість підприємців є також байдужими, а держава не створює умов для надання якісної екологічної освіти, механізмів управління природокористуванням та загальнодоступність до екологічної інформації [17-20]. При наявності екологічної інспекції та інших владних органів можна зробити висновок про їх низьку результативність через високий рівень корупції та законодавчу недосконалість.

Загальною тенденцією залишається для України інноваційна активність бізнесу та залучення іноземних партнерів.

Незлагоджена робота бізнесу, органів управління та байдужість більшої частини населення створює додаткові ризики не тільки з екологічного боку, а і відображається на якості життя населення України. Управління раціональним природокористуванням в першу чергу націлене на покращення умов життя населення, збереження довкілля та збереження здоров'я громадян, покращення економічного рівня країни.

Постійне виникнення нових загроз, більшість з яких викликано антропогенним чинником робить світ динамічним та потребує швидких рішень, тому раціональне природокористування повинно будуватись на відповідальності за наслідки від будь-якої діяльності, що може значно покращити результуючі показники стану здоров'я населення країни та збільшити ВВП України, зменшити видатки, що спрямовані на підтримання стану здоров'я при втраті працездатності і покращити якість життя громадян.

Список використаних джерел:

1. Global innovation index. Retrieved from <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
2. Коваль В., Міхно І., Петрова М. Управління у сфері поводження з відходами в умовах переходу до економіки замкнутого циклу в Україні: монографія. ACCESS Press Publishing house, 2020. 122 с. ISBN 978-619-91511-2-9
3. Koval V., Weis L. State regulation and investment management in the development of circular economy. Sustainable development under the conditions of European integration. Part I. Ljubljana: VŠPV, Ljubljana School of Business, 2019. (296-309)
4. Popova, O., Koval, V., Mikhno, I., Tarasov, I., Asaulenko, N., Filipishyna, L. (2020). Assessments of national tourism development in terms of sustainability and inclusiveness. Journal of Geology, Geography and Geoecology. 29 (2). 377-386. <https://doi.org/10.15421/112033>
5. Gubanova E., Kupinets L., Deforzh H., Koval V., Gaska K. (2019). Recycling of polymer waste in the context of developing circular economy. Architecture Civil Engineering Environment, 12(4), 99-108. doi: 10.21307/ACEE-2019-055
6. Koval, V., Petrashevska, A., Popova, O., Mikhno, I., & Gaska, K. (2019). Methodology of ecodiagnosics on the example of rural areas. Architecture Civil Engineering Environment, 12(1), 139-144. doi: 10.21307/ACEE-2019-013
7. Shmygol, N., Schiavone, F., Trokhymets, O., Pawliszczy, D., Koval, V., Zavorodnyi, R., Vorfolomeiev A. (2020). Model for assessing and implementing resource-efficient strategy of industry. CEUR Workshop Proceedings, 2713, 277-294.

8. Derii Zh., Koval, V., & Sedikova I. (2018). The role of the agricultural sphere in the context of food security. *Scientific Bulletin of Polissia*, 4(16), 21–27. [http://dx.doi.org/10.25140/2410-9576-2018-4\(16\)-21-27](http://dx.doi.org/10.25140/2410-9576-2018-4(16)-21-27)
9. Kvach, Y., Koval, V., & Hrymaliuk, A. (2018). Tourism and hospitality industry in the context of global economic development. *Economics. Ecology. Socium*, 2(4), 11-21. doi.org/10.31520/2616-7107/2018.2.4-2
10. Коваль В.В. Державно-приватне партнерство як інститут розвитку соціального капіталу в умовах децентралізації економіки України / Коваль В.В., Котлубай В.О., Арафтеній А.М. // Держава та регіони– 2019. – №1 (106). – С. 24-30.
11. Koval, V., Mikhno I. Ecological sustainability preservation of national economy by waste management methods. *Economics. Ecology. Socium*, 3(2), 30-40.
12. Tamosiuniene, R., Demianchuk, M., Koval, V. (2019). State Regulation of Bankruptcy Relations in the National Economy. *Economics. Ecology. Socium*, 3 (4), 19-27.
13. Міхно І. С., Коваль В. В., Колеснікова К. С. Державне регулювання соціального капіталу в контексті соціальної безпеки. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 11. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.11.38
14. Міхно І.С., Коваль В.В., Трохимець О.І. Регулювання інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки в контексті діджиталізації. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 2 (113). 183
15. Міхно І. С., Коваль В. В., Наволокіна А. С. Управління ризиками соціальної безпеки як фактору сталого розвитку економіки промисловості. Вісник економічної науки України. 2020. №1. С. 148-153.
16. Bantash, A., Koval, V., Bashynska, M., & Kozlovtsseva, V. (2020). Balanced territorial economic development in the conditions of providing stability of human resources management. *Economics. Ecology. Socium*, 4(3), 58-66.
17. Mikhno I., Koval V., Ternavskyi A. (2020). Strategic management of healthcare institution development of the national medical services market. *Access journal*, ACCESS Press, 1(2), 157-170. [https://doi.org/10.46656/access.2020.1.2\(7\)](https://doi.org/10.46656/access.2020.1.2(7))
18. Коваль В.В. Розвиток управління інвестуванням та капіталізацією у сфері поводження та утилізації побутових відходів / В.В. Коваль, М.І. Бублик // Економічні інновації. – 2018. – Вип. 66. – С. 24-31.
19. Коваль В.В., Борисова Л.П., Мужайло В.Д. Функціонування та розвиток системи ресурсозбереження в умовах соціальних трансформацій. Приазовський економічний вісник. 2017. Вип. 3. С. 23-27.
20. Коваль В.В. Державна конкурентна політика в механізмі забезпечення національної економічної безпеки / В.В. Коваль // Економічні інновації: Зб. наук. праць – Одеса: ІПРЕЕД НАНУ – 2016. – Вип. 62. – С. 215-222.
21. Коваль В.В. Напрями забезпечення інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки України / В.В. Коваль // Економічні інновації: Зб. наук. праць – Одеса: ІПРЕЕД НАНУ – 2016. – Вип. 61. – С. 183-192.
22. Управління інвестиціями та капіталізацією в контексті економічної безпеки: монографія / Я.П. Квач, В.В. Коваль, О.В. Слободянюк та ін.; заг. ред. Я.П.Квач. Одеса: Друкарський дім, 2018. 188 с.

Кокоріна В.І.,
*старший викладач кафедри менеджменту,
Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна*

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ У США

Серед провідних країн, чия науково-інноваційна і технологічна діяльність покладено в основу державної стратегії економічного розвитку, є США. Американський тип інноваційного розвитку передбачає обмежене втручання держави в інноваційну діяльність, яка стимулюється конкурентними ринковими силами.

В основу моделі покладено налагодження та підтримка стійких зв'язків між освітніми закладами, науково-дослідними установами та бізнес-структурами, їхня інтеграція знайшла свій прояв у створенні потужних науково-виробничих комплексів – технопарків, технополісів, кластерів. Серед найбільш відомих технополісів і технопарків США – «Кремнієва долина», «Дослідницький трикутник», «Шосе 128», «Алея роботів», технопарки при Гарвардському і Массачусетському університетах тощо.

Найважливішими чинниками успішних інноваційних перетворень у США вважаються високий рівень наукових досліджень в університетах, творча ініціатива, ефективна інфраструктура, широкі можливості розвитку інноваційного підприємництва [1].

У 2019 р. інвестування у НДДКР зросло до 581,0 млрд дол. США, що на 2,7% більше за попередній рік (табл. 1). Зростання інвестицій відбувається за рахунок бюджетних фондів на федеральні дослідження, які значно збільшилися з 2009 р. У 2018 р. зростання НДДКР формувалося на основі взаємозв'язків між різними галузями інноваційно-технологічної сфери, зокрема інформаційно-комунікаційні технології, автомобільна, фармацевтична, аерокосмічна та оборонна галузі. Зростають обсяги інвестування урядом та військовими організаціями інформаційно-комунікаційних технологій.

Урядом США формуються та фінансуються групи експертів з наукової спільноти та приватного промислового сектору для розвитку ІКТ. Так, витрати США на ІКТ у 2017-2018 та у 2019 роках становлять майже половину світових витрат (рис. 1).

Таблиця 1. Матриця джерел фінансування основних напрямів інноваційної діяльності США на 2019 р. (у % порівняно з 2018 р.)

		Об'єкт фінансування (НДДКР та технології)					
Джерела фінансування		Державні НДДКР	Промислові технології	Наукові розробки/ проекти	Гранти	Некомерційні і проекти	Разом
	Державний/ федеральні бюджети	49,0	39,0	43,0	16,6	6,8	154,4
		6,5%	9,6%	3,6%	7,1%	3,0%	6,2%
	Приватний сектор		361,6	8,0	3,9	2,3	375,8
			1,0%	3,9%	2,6%	4,5%	1,1%
	Наукові установи			22,0	0,3		22,3
				4,8%	0,0%		4,7%
	Іноземний державний бюджет			7,4			7,4
				5,7%			5,7%
	Неприбуткові організації			6,0	0,2	14,9	21,1
				5,3%	0,0%	1,4%	2,4%
	Разом	49,0	400,6	86,4	21,0	24,0	581,0
		6,5%	1,8%	4,2%	6,1%	2,1%	2,7%

Джерело: сформовано на основі [4]

Державне стимулювання інноваційної діяльності упродовж 2017-2019 рр. здійснювалося за допомогою інструментів адміністративно-бюджетного фінансування та програмами, що фінансуються заходами непрямого стимулювання (диференційованою системою податкових пільг, наданням пільгових кредитів тощо).

Сьогодні притаманна інтеграція держави та приватного корпоративного сектору в реалізації великих науково-технічних програм як національного, так і міжнародного характеру. Серед урядових заходів зі стимулювання розвитку інноваційного сектору економіки можна виділити такі програми: конкурентоспроможність; стратегічна оборонна ініціатива; стратегічна комп'ютерна ініціатива; орбітальна станція; розробка нових екологічно чистих технологій спалювання вугілля; розробка засобів боротьби зі СНІДом; національні критичні та подвійні технології [3].

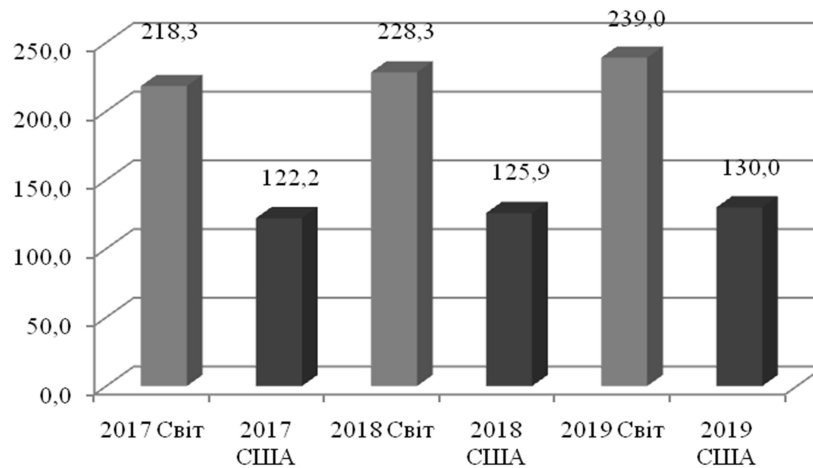

Рис. 1. Обсяги урядового фінансування ІКТ у 2017-2019 рр., млрд дол. США. Джерело: побудовано за даними [4]

Пріоритетами науково-технічних досліджень США і фінансування у щорічному бюджеті на розвиток науки і техніки на 2014–2019 рр. визначені [2, с. 59]: глобальні зміни клімату; чиста енергія; спостереження Землі; розширене виробництво і галузі майбутнього; інновації в сфері наук про життя, біології та нейробіології; національна й особиста безпека; інформаційні технології і високопродуктивні обчислення; проблеми океану й Арктики; науково-технічні дослідження і розробки для прийняття обґрунтованих політичних рішень і управління.

Список використаних джерел:

1. Кваша О. С. Інноваційний розвиток економіки України: світовий досвід та рекомендації для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6, частина 1. С. 153-157. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.ua/archive/6_1_2016ua/38.pdf.
2. Матюшенко І. Ю. Перспективи розвитку конвергентних технологій у країнах світу й Україні для вирішення глобальних проблем: монографія. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2017. 448 с.
3. Січко С. М. Інноваційний розвиток країн світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 7, частина 3. С. 92-95.
4. Global R&D funding forecast 2019. URL: https://digital.rdmag.com/researchanddevelopment/2019_global_r_d_funding_forecast?pg=1#pg1.

СЕКЦІЯ III. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Кисса М.О.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

Іванова О.О.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Формування ринкової економіки, наявність різних форм власності, розширення міжнародних економічних зв'язків українських підприємств є основою для впровадження в організацію бухгалтерського обліку облікової політики, яку підприємство визначає самостійно [1].

Як зарубіжні, так і вітчизняні вчені досліджували проблеми облікової політики. Однак нині відсутнє єдине визначення поняття «облікова політика».

Облікова політика, яка сформована чітко та правильно, суттєво впливає на ефективність управління діяльністю підприємства, тому на кожному підприємстві, з урахуванням специфіки діяльності, обирається той варіант обліку, що забезпечить найбільш повну реалізацію управлінських функцій. Розробка та впровадження облікової політики є досить трудомістким процесом.

Міжнародні стандарти обліку визначають облікову політику як «сукупність принципів, основ, домовленостей та процедур, які приймаються керівництвом при складанні та поданні фінансових звітів».

Як правило, облікова політика розробляється на тривалий час, однак вона підлягає змінам статутних вимог підприємства та чинного законодавства.

Мета облікової політики – забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Ефективність впровадження облікової політики визначається наявністю методики її формування, яка передбачає: встановлення суб'єктів і термінів формування, визначення основоположних засад формування та реалізації облікової політики, визначення факторів впливу, побудову алгоритму дій під час формування облікової політики підприємства.

При формуванні облікової політики необхідний метод, який би дозволив спрогнозувати наслідки її реалізації.

Таким методом в бухгалтерському обліку виступає моделювання, використання якого забезпечує обґрунтування різних методологічних і методичних прийомів щодо організації бухгалтерського обліку – можливості вибору облікової політики. Основним призначенням і головним завданням, облікової політики, яка приймається, є максимально адекватне відображення діяльності підприємства, формування повної, об'єктивної і достовірної інформації про неї, і як наслідок, ефективне регулювання цією діяльністю в інтересах справи й зацікавлених сторін. Вибір того чи іншого варіанту дозволяє бухгалтерськими методами впливати на фінансові показники.

Використовуючи оптимальну модель облікової політики на підприємстві, власники та адміністрація забезпечують максимальну ефективність господарської діяльності суб'єкта господарювання [2].

Основні вимоги до формування та застосування облікової політики підприємств: законність, адекватність, гласність, ефективність, єдність.

Для документального оформлення облікової політики підприємства використовують Положення про облікову політику, яке є базою для створення системи внутрішньої документації. Затверджує Положення про облікову політику підприємства власник підприємства або особа, уповноважена власником.

В теперішній час процесу формування облікової політики приділяється недостатньо уваги, як зі сторони бухгалтерської служби, так і зі сторони керівництва підприємства. Так, наприклад, зміст наказу на новий фінансовий рік, в більшості випадків, є дублюванням вже діючого, разом з тим економічна ситуація вимагає суттєвих змін у веденні обліку. На теоретичному рівні наказ про облікову політику розглядається як один з обов'язкових елементів діяльності підприємства.

Багато наказів містять виключно методичні аспекти облікової політики, не розкриваючи організаційно-технічні сторони ведення бухгалтерського обліку. В більшості підприємств, накази перевантажені зайвою інформацією, мають місце випадки, коли наказ про облікову політику дублює нормативні документи. В основі вибору облікової політики повинна лежати модель використання якої забезпечить раціональне співвідношення прибутку, податкових платежів, аналітичності облікових і звітних даних, що використовуються при прийнятті управлінських рішень [4-7].

Процес вибору облікової політики включає дані бухгалтерського обліку, статистичного дослідження, різну маркетингову інформацію. В цьому проявляється нерозривний зв'язок бухгалтерського обліку з прийняттям управлінських рішень. При цьому інформація, яка досліджується, підлягає перетворенню шляхом її аналітичної обробки.

Використовуючи оптимальну модель облікової політики на підприємстві, власники та адміністрація забезпечують максимальну ефективність господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Формування та реалізація правильно обраної облікової політики є тим інструментом, який дозволяє керівництву підприємства не тільки побудувати бухгалтерський облік таким чином, щоб максимально задовольнити їх потреби в інформації для управління своєю власністю, а й впливати на рівень доходів, прибутку, інвестиційну привабливість підприємства, податкові відносини.

Тому до формування облікової політики підприємства необхідно підходити з усвідомленням відповідальності[3].

Загалом, облікова політика підприємства є важливим інструментом, завдяки якому існує можливість оптимального поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємства у питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Навчальні матеріали онлайн. Формування облікової політики підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1523121064545/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/formuvannya_oblikovoy_i_politiki_pidpriyemstva
2. Малюга Н.М. Нормативно-правове забезпечення облікового процесу та облікова політика підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5012887/page:5/>
3. Облікова політика підприємства. <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/12.pdf>
4. Nazarova, K., Mysiuk, V., Gordopolov, V., Koval, V., & Danilevičienė, I. (2020). Preventional audit: implementation of SOX control to prevent fraud. *Business: Theory and Practice*, 21(1), 293-301. <https://doi.org/10.3846/btp.2020.11647>
5. Tamosiuniene, R., Demianchuk, M., Koval, V. (2019). State Regulation of Bankruptcy Relations in the National Economy. *Economics. Ecology. Socium*, 3 (4), 19-27.
6. Коваль В.В. Державне регулювання та обліково-аналітичне забезпечення розвитку електронної комерції у споживчому секторі / В.В. Коваль, О.Г. Дроздова // *Проблеми економіки* – № 3 – 2016 – С. 53-59.
7. Коваль В.В. Облік та фінансова звітність бюджетних установ. Практикум: навчальний посібник / В.В. Коваль; під ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна – Одеса: «Фенікс», 2011. – 242 с.

Хозяйнок І.А.,
*здобувач освітнього ступення «магістр»,
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Одеса, Україна*
Редьква О.З.,
*к. е. н.,
доцент кафедри менеджменту та адміністрування ТНТУ ім. І. Пулюя*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Вступ. В сучасних умовах бухгалтерський облік в Україні має бути орієнтований на забезпечення оперативною інформацією всіх суб'єктів управління, а також на підготовку інформативної бухгалтерської звітності для інвесторів і кредиторів.

Виклад основного матеріалу. Бухгалтерський облік охоплює всю сукупність господарської та фінансової діяльності підприємств; забезпечує контроль за виробництвом і розподілом матеріальних благ, рухом і збереженням майна підприємства; відображає весь процес виробництва і надає можливість простежити за змінами, що відбуваються, але регулювання бухгалтерського обліку потребує модернізації.

Серед робіт, які стосуються проблем організації бухгалтерського обліку, заслуговують уваги праці таких учених, як: Безруких П. С., Завгородній В. П., Кузьмінський А. М., Литвин Ю. Я., Свірко С. В., Сопко В. В., Бутинець Ф. Ф., Л. Кіндрацька, Кузнєцова С. А., Герасименко С. С.

Серед основних проблем організації бухгалтерського обліку можна виділити такі:

- галузева специфіка обліку та звітності, тобто контроль за виконанням вимог національних стандартів знаходиться на неприйнятно низькому рівні;
- недосконалість законодавчого регулювання;
- підготовка бухгалтерських кадрів, тобто потрібно підвищувати систему бухгалтерських кадрів до європейських стандартів [3].

Також інші вчені визначають проблеми організації бухгалтерського обліку. Наприклад, Бутинець Ф. Ф. відмічає проблему відставання обліку, затримка між поданням звітних даних та іншої отриманої інформації і моментом її використання, що перешкоджає підвищенню економічної ефективності діяльності підприємств [1].

Іншої думки Л. Кіндрацька, яка наголошує, що основними проблемами обліку є громіздкість самих методів ведення бухгалтерського обліку на окремих ділянках, недостатність технічних засобів обліку, недостатньо висока кваліфікація частини працівників, неправильний вибір організації облікової праці [2].

Сьогодні відбувається активний розвиток недержавних форм власності та різних організаційних форм бізнесу. Разом з цим повинен розвиватися і бухгалтерський облік, адаптуючись до реалій господарювання.

Таким чином визначенно шляхи вдосконалення організації бухгалтерського обліку:

- запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань [4, с. 122];
- розробка та застосування новітніх комп'ютерних програм бухгалтерського обліку, які дозволять максимально пришвидшити процес збирання, реєстрації, групування, обробки та узагальнення обліково-економічної інформації;
- відмова від жорстких форм фінансової звітності з обов'язковими кодами рядків, і збереження лише загальної структури фінансових звітів і мінімальних вимог до розкриття інформації тощо;
- безперервна професійна освіта, сертифікація бухгалтерів, що сприяє зростанню кваліфікації бухгалтерів і престижу професії;

Ще одним шляхом вирішення проблем організації бухгалтерського обліку є перехід на міжнародні стандарти, що допоможе нашим та закордонним бухгалтерам, менеджерам краще розуміти одне одного [5-9], що в подальшому приведе до посилення довіри та притоку фінансових інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Бутинець Ф. Ф. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2003. – 592 с.
2. Кіндрацька Л. Теорія бухгалтерського обліку : сучасні реалії оновлення / Кіндрацька Л. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 12. – С. 30.
3. Куслій І. П. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку в Україні / Юність науки – 2016: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 18-19 травня 2016 р.): / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – Ч.3: – 212 с
4. Островерха Р. Е. Шляхи удосконалення організації облікового процесу / Островерха Р. Е. // Сталій розвиток економіки. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2010. – № 1. – С. 178.
5. Рябінкіна Т. С. Уніфікація бухгалтерського обліку в бюджетних установах [Електронний ресурс] / Т. С. Рябінкіна. – Режим доступу : www.confcontact.com/apl/3_Ryabinkina.htm.
6. Nazarova, K., Mysiuk, V., Gordoplov, V., Koval, V., & Danilevičienė, I. (2020). Preventional audit: implementation of SOX control to prevent fraud. *Business: Theory and Practice*, 21(1), 293-301. <https://doi.org/10.3846/btp.2020.11647>
7. Tamosiuniene, R., Demianchuk, M., Koval, V. (2019). State Regulation of Bankruptcy Relations in the National Economy. *Economics. Ecology. Socium*, 3 (4), 19-27.
8. Коваль В.В. Державне регулювання та обліково-аналітичне забезпечення розвитку електронної комерції у споживчому секторі / В.В. Коваль, О.Г. Дроздова // Проблеми економіки – № 3 – 2016 – С. 53-59.
9. Коваль В.В. Облік та фінансова звітність бюджетних установ. Практикум: навчальний посібник / В.В. Коваль; під ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна – Одеса: «Фенікс», 2011. – 242 с.

Вільганюк Н.С.,
*здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Одеса, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ ТА ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сучасне суспільство без бюджетних установ і організацій навряд чи можна уявити, як би стрімко не розвивались ринкові відносини з їх приватною власністю.

Економічна і соціальна нестабільність в Україні, що різко загострилася внаслідок негативного впливу світової фінансової кризи, відсунула на другий план потребу в удосконаленні державного регулювання оплати праці. Недосконала система регулювання оплати праці, особливо в бюджетній сфері, застарілі принципи її побудови і низькі розміри заробітної плати спричиняють руйнування зацікавленості зайнятих спеціалістів в ефективній трудовій діяльності та професійному зростанні.

З метою визначення напрямів і механізмів підвищення рівня заробітної плати та відновлення її основних функцій схвалено Концепцію подальшого реформування оплати праці в Україні. У цьому документі поданий аналіз тенденцій в оплаті праці та причин її низького рівня, основні завдання подальшого реформування системи оплати праці, концептуальні засади підвищення рівня номінальної та реальної заробітної плати, шляхи державного регулювання оплати праці.

У цьому документі поданий аналіз тенденцій в оплаті праці та причин її низького рівня, основні завдання подальшого реформування системи оплати праці, концептуальні засади підвищення рівня номінальної та реальної заробітної плати, шляхи державного регулювання оплати праці. Концепція спрямована на запровадження системи оплати праці державних службовців, яка відповідає таким принципам:

прозорість - заробітна плата державних службовців та її складові є зрозумілими та відкритими для платників податків, за кошти яких здійснюється фінансування такої заробітної плати;

передбачуваність - стала частка заробітної плати державних службовців становить не менш як 70 відсотків, переважна частина заробітної плати державних службовців є стабільною та прогнозованою;

справедливість - заробітна плата державного службовця відповідає обсягу відповідальності та функціонального навантаження;

рівність - усунення міжвідомчих та міжрегіональних диспропорцій, внаслідок чого за виконання роботи, рівень відповідальності та обсяг навантаження на якій однакові, в різних державних органах оплата праці здійснюється на єдиному рівні;

результативність - змінна складова заробітної плати (премія) державного службовця повинна залежати від результатів його роботи;

конкурентоспроможність - державні органи пропонують конкурентну заробітну плату для залучення висококваліфікованих фахівців на ринку праці.

Про необхідність якнайшвидшого усунення браку послідовності, справедливості та прозорості, а також стабільності та передбачуваності заробітної плати на основі класифікації посад державної служби зазначається в Програмі ОЕСР/SIGMA за результатами дослідження вихідного рівня стану державного управління, проведеного у 2018 році. [1]. Реформування системи оплати праці державних службовців передбачається реалізувати протягом 2020-2022 років шляхом здійснення швидких і послідовних кроків, визначених у плані заходів з реалізації Концепції.

Заробітна плата – одна із найважливіших чинників діяльності підприємства, установи, організації. Облік праці є досить складною ділянкою бухгалтерського обліку, яка вимагає ретельного організаційного удосконалення. Складовою всіх витрат, що здійснюються в бюджетних установах, є видатки на оплату праці, на які припадає у середньому від 60 % до 85 % сукупних витрат, що здійснюються ними. Таким чином, облік видатків на оплату праці є одним із найважливіших напрямків роботи облікового апарату кожної бюджетної установи.

На кожному підприємстві розділ обліку заробітної плати ведеться в обов'язковому порядку. Помилка у нарахуванні заробітної плати автоматично призводить до цілої серії порушень, які є найважчими за своїми наслідками. Тому, питання нарахування заробітної плати, а також податкового, бухгалтерського, статистичного обліку оплати праці займають особливе місце в роботі бухгалтерії кожної установи.

Питання зростання заробітної плати сьогодні набуває не тільки економічного, але й політичного значення і потребує політичної волі уряду. Оскільки вдосконалення оплати праці є ключовою в системі соціально - економічних відносин не тільки тому, що торкається інтересів основної частини населення країни, але і у зв'язку з тим, що впливає на всі параметри ринку: через механізми попиту та пропозиції – на структуру виробництва і його динаміку; через конкуренцію між працею та капіталом – на технологічний рівень виробництва і його ефективність; на якість робочої сили; на рівень зайнятості; динаміку цін та інфляцію.

В органах місцевого самоврядування існує своя специфіка затвердження структури, штатного розпису та нарахування заробітної плати.

Організація самостійно визначає свою організаційну структуру, встановлює чисельність працівників і штатний розпис.

Згідно штатного розпису в органах місцевого самоврядування є як посадові особи так і працівники. Нархування заробітної плати суттєво відрізняється. До кожної штатної одиниці свій підхід: основа заробітної плати посадових осіб органів місцевого самоврядування є оклад, ранг, вислуга років: оклади залежать від займаної посади: (голова, заступник голови, керуючий справами, начальники відділів, головні спеціалісти тощо); ранги посадових осіб також залежать від категорії займаної посади; вислуга років нараховується тільки посадовим особам органів місцевого самоврядування у відсотках до посадового окладу з урахуванням надбавки за ранг, залежно від стажу державної служби та служби в органах місцевого самоврядування .

При цьому до посадових осіб органів місцевого самоврядування ставляться більш високі кваліфікаційні вимоги ніж до інших фахівців з тим самим рівнем оплати праці (торговий представник, консультант – представник тощо), рівень відповідальності

посадових осіб органів місцевого самоврядування значно вище та законодавство не дає можливості додаткового заробітку, крім викладацької, тренерської, видавничької діяльності, що суттєво обмежує права. Однією із значних проблем оплати праці в бюджетних установах є необґрунтовано низький рівень мінімальної заробітної плати (далі – МЗП). Таким чином праця була і залишається головним джерелом матеріального достатку, умовою розвитку суспільства [2-7]. Підвищення заробітної плати бюджетних установ, і в цілому по Україні – потужний стимул для всебічного розвитку вітчизняної економіки, завдяки якому можна розраховувати на зростання внутрішнього попиту, піднесення національного виробництва, створення нових робочих місць, загальне поліпшення життя населення та формування в суспільства відчуття захищеності та впевненості в майбутньому.

Заробітна плата як показник, залежний безпосередньо від ефективності виробництва, продуктивності праці, конкурентоспроможності продукції є індикатором, що визначає загальний життєвий рівень працівників. Від її стану та форм реалізації залежать також можливості розвитку економіки взагалі. Зазначені проблеми оплати праці в Україні потребують вирішення у найближчій перспективі. Удосконалювання систем оплати праці, пошук нових рішень, глибоке вивчення західного досвіду, може викликати вже в найближчому майбутньому підвищення зацікавленості працівників бюджетних установ до якісної та високопродуктивної праці.

Список використаних джерел:

1. Указ президента України «Про Концепцію дальшого реформування оплати праці в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622-2020-%D1%80#Text>
2. Сучасні тенденції формування стратегічних засад управління персоналом / В.В. Коваль, Л.П. Борисова // Наука молода: Зб. наук. праць – 2014 – №21 – С. 13-18.(0,5 д.а.)
3. Коваль В.В. Управління конкурентоздатністю організації в умовах демотивації персоналу на підприємствах машинобудівної галузі / В.В. Коваль // ЕКОНОМІКА: реалії часу: Науковий журнал – 2014 – №5(15) – С. 115-120.
4. Baklanova, O., Petrova, M., Koval V. (2020). Institutional Transmission in Economic Development. *Ikonomicheski Izsledvania*, 29(1), 68-91.
5. Коваль В.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Квач Я.П., Яцкевич І.В., Коваль В.В., Богацька Н.М. – Одеса: Вид-во «Бровкін», 2012. – 420 с.
6. Стратегічні напрями розвитку підприємницького сектору України: монографія / [Бутенко А.І., Шлафман Н.Л., Коваль В.В., Лайко О.І. та ін.]; за ред. А.І. Бутенко; Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ – Одеса: Інтерпрінт, 2011 – 346 с.
7. Koval V. Institutional determinants of state policy to regulate services markets. Social and legal aspects of the development of civil society institutions: collective monograph. Part II. BMT Erida Sp. z o.o., Poland. 2019. 228 p. (109-125).

Варичева Р.В.,

к.е.н., доцент

Нерода І.О.,

здобувач освітнього ступення «магістр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ

Проблема організації оплати праці на підприємстві є однією з найбільш гострих, оскільки в умовах спаду продажів, скорочення чисельності працівників відбуваються зміни в організації праці та її оплати. Саме тому актуальною є проблема вдосконалення організації обліку розрахунків з оплати праці.

Особливість оплати праці як економічної категорії полягає у вирішенні нею щонайменше двох життєво важливих проблем: по-перше, відтворення робочої сили, по-друге, мотивації до праці, а, відповідно, і зацікавленості працівників у результативності діяльності своїх організацій, а відтак – розвитку економіки регіонів, країни і суспільства в цілому.

Основним джерелом доходів найманих працівників є і надалі залишатиметься заробітна плата.

В Законі України "Про оплату праці" заробітна плата визначається як винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [5].

Розмір заробітної плати залежить від складності й умов виконуваної роботи, професійноділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства, установи, організації [6].

Згідно із Законом України "Про оплату праці" держава здійснює регулювання оплати праці працівників підприємств усіх форм власності шляхом установлення розміру мінімальної заробітної плати й інших державних норм і гарантій, установлення умов і розмірів оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, працівників підприємств, установ і організацій, які фінансуються або дотуються з бюджету, а також шляхом оподаткування доходів працівників.

Для правильної організації роботи кадрової служби та розрахункового відділу з працівниками з оплати праці на підприємствах система організації оплати праці відбувається на підставі: законодавчих та інших нормативних актів, колективних, трудових договорів, правил внутрішнього розпорядку, штатного розкладу, посадових інструкцій тощо.

Однією з умов правильної організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці є чітке документування всіх операцій та подій.

Першим етапом організації обліку розрахунків із заробітної плати є облік особистого складу працівників, який організовується в основному відділом кадрів підприємства. Другим та найважливішим етапом є формування обліку праці та первинного обліку робочого часу. На цьому етапі відбувається вибір системи табельного обліку, розробка внутрішньої інструкції з його ведення, та відбувається контроль за його виконанням. Основним документом обліку використання робочого часу є табель, за допомогою якого отримують дані про фактично відпрацьований час, на підставі якого потім нараховується заробітна плата. Важливим етапом організації обліку є вибір первинних документів, при цьому слід урахувувати кількість документів: чим менше їх буде, тим простіше буде вести облік, тому слід застосовувати універсальні, накопичувальні документи.

Основним документом, що регламентує на підприємстві розміри основної та додаткової заробітної плати, а також преміювання працівників та різні додаткові виплати є Положення про оплату праці на підприємстві.

Заключним етапом організації обліку розрахунків із заробітної плати є організація виплати заробітної плати, на цьому етапі підприємство самостійно обирає для себе строки виплати заробітної плати працівникам [7].

Також однією з найголовніших складових організації обліку розрахунків з оплати праці є організація контролю, основними завданнями якого є систематичне спостереження за використанням фонду оплати праці, нарахуванням заробітної плати по кожному працівнику, а також термінами її виплати.

Облік праці та заробітної плати слід розглядати як підсистему у загальній системі обліку і контролю. Організація обліку і контролю заробітної плати складається з вибору та впровадження в практичну діяльність методів, способів, прийомів збору та обробки інформації, а також технічних засобів обліку й оргтехніки, які найбільш відповідають конкретним умовам [6-9].

З метою більш правильної організації обліку на підприємстві необхідно:

1. У Положенні про облікову політику прописати основні найбільш досконалі методи, процедури, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, у тому числі розрахунків з оплати праці. Прописати та обґрунтувати вибір найефективніших форм та систем оплати праці. Сприяє підвищенню продуктивності праці, повному використанню робочого часу.

2. Розробити графік документообігу для документів, які безпосередньо пов'язані з обліком розрахунків з оплати праці. Прописати виконавців та строки складання документів, що дозволить оптимізувати час на обробку документів, та забезпечить чіткий рух документів між виконавцями облікового процесу, які безпосередньо пов'язані з обліком оплати праці. Графік документообігу дозволить чітко розподілити функції обліку між відділами бухгалтерії.

3. Що стосується удосконалення організації контролю оплати праці, то раціональним буде створення служби внутрішнього контролю, що дозволить підприємству підвищити інформаційний потенціал, забезпечити знання всіх тонкощів діяльності підприємства, а що безпосередньо стосується розрахунків з оплати праці дозволить здійснювати правильність ведення обліку цієї ділянки.

Здійснюючи побудову або вдосконалення організації обліку оплати праці, підприємства мають підходити до цього питання обґрунтовано, враховуючи доцільність, враховуючи результати наукових досліджень, передового досвіду.

Таким чином, у статті було розглянуто основні етапи обліку та контролю розрахунків з оплати праці; з метою більш правильної організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві були запропоновані пропозиції щодо вдосконалення організації обліку та контролю розрахунків з оплати праці.

Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є розробка раціональної організації обліку і контролю оплати праці на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Мултанівська Т. В. Аудит : навч. посібн. / Т. В. Мултанівська, Т. С. Воїнова, О. О. Вороніна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 336 с.
2. Про оплату праці : Закон України від 24 березня 1995 року № 180/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80?test=XX7MfyrCSgkyXhRIZivwATiVNI4KYs80msh8Ie6>. – Назва з екрану.
3. Кравченко М. А. Сутність оплати праці як економічної категорії / М. А. Кравченко // Бізнес навігатор. – 2010. – № 1. – С. 3–4.
4. Кулішов В. В. Мікроекономіка : основи теорії і практикум : навч. посібн. / В. В. Кулішов. – Львів : "Магнолія плюс", 2004. – 332 с.
5. Гончар Л. В. Організація внутрішньогосподарського контролю операцій з оплати праці та шляхи його вдосконалення / Л. В. Гончар // Вісник Житомирського державного технічного університету. – № 33. – 2010. – С. 59.
6. Nazarova, K., Hordopolov, V., Kopotienko, T., Miniailo, V., Koval, V., & Diachenko, Y. (2019). Audit in the state economic security system. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 41(3), 419-430.
7. Nazarova, K., Mysiuk, V., Gordopolov, V., Koval, V., & Danilevičienė, I. (2020). Preventional audit: implementation of SOX control to prevent fraud. *Business: Theory and Practice*, 21(1), 293-301. <https://doi.org/10.3846/btp.2020.11647>
8. Пилипенко А. А. Організація обліку і контролю : підручник / А. А. Пилипенко, В. І. Отенко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 424 с.
9. Аудит : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / Л. В. Дікань, Н. Ф. Чечетова, Ю. О. Голуб та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Л. В. Дікань. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 276 с.
10. Коваль В.В. Теоретичні основи оптимізації структури оборотних коштів підприємства / В.В. Коваль, Г.В. Кошельок, Д.О. Белік // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право: Науковий журнал. – 2015. – № 1 (78). – С.50-57.

Москаленко Я.І.,
*здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Одеса, Україна*

ОБЛІК ТА АУДИТ НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИБУТТЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва, від їх стану та ефективності використання залежать кінцеві результати господарської діяльності [1-3]. Глибокі кризові явища у економіці країни, недосконала амортизаційна політика спричинила спад інвестиційної активності економіки в цілому та окремих підприємств, підвищення ступеню зношеності основних засобів.

Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку, аналізу та контролю основних засобів зробили провідні вчені економісти: С. Голов, Л. Городянська, В. Жук, З. Задорожний, Г. Кірейцев, Я. Крупка, Л. Сук, П. Сук, С. Хома, Н.І. Дорош, А. Борисов, Ф. Бутинець, Р. Хом'як та інші.

Однак, викладені ними результати досліджень щодо покращення обліково – аналітичного забезпечення управління основними засобами, особливо щодо управлінського обліку основних засобів є недостатнім і тому потребують удосконалення і уточнення.

Облік основних засобів є важливою ланкою в сфері бухгалтерського обліку та звітності. Його вдосконалення значною мірою може призвести до позитивних змін в діяльності підприємств та соціально – економічному житті країни в цілому.

Функціонування господарської одиниці супроводжується не тільки оприбуткуванням, а й вибуттям основних засобів, яке відбувається різними шляхами. Зважаючи на роль основних засобів в діяльності підприємств, в науковій літературі приділено багато уваги теоретичним та практичним питанням їх обліку.

Найактуальнішим питанням обліку основних засобів є їх класифікація. У Податковому Кодексі України зазначено 16 груп основних засобів, назва яких збігається з субрахунками бухгалтерського обліку та практично повторює їх класифікацію в П(С)БО 7 [1].

Наведена класифікація має певні відмінності, зокрема відсутня окрема група під назвою «Інші необоротні матеріальні активи», яка б відповідала даним субрахунку 117 «Інші необоротні матеріальні активи». Виходячи з логіки, ці активи мають відноситися до групи 9 «Інші основні засоби». Одночасно до класифікації введена група 16 «Довгострокові біологічні активи», яка відповідає даним синтетичного рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи» в бухгалтерському обліку.

Така систематизація максимально зблизила бухгалтерський і податковий облік та полегшила роботу бухгалтера. Відповідно до цих груп, встановлено мінімально допустимі строки корисного використання об'єктів для нарахування амортизації. Проте, визначення поняття «ліквідаційної вартості» в Податковому кодексі немає.

Варто відмітити, що при введенні об'єкта основного засобу в експлуатацію дуже важливим є не лише визначення приналежності об'єкта основних засобів до відповідної податкової групи, але і вибір рекомендованого методу амортизації, та обов'язкове його визначення в Наказі про облікову політику.

Відповідно до п.33 П(С)БО 7 об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу) у випадку його вибуття внаслідок: продажу, безоплатної передачі, або невідповідності критеріям визнання активом.

Якщо об'єкти основних засобів не відповідають критеріям визнання активом, то вони ліквідуються.

Фінансовий результат від вибуття основних засобів визначається як різниця між доходом від вибуття основних засобів та сумою їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних із вибуттям основних засобів.

Регістри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів.

У випадку часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта.

При вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта основних засобів включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу.

Аналітичний облік основних засобів та зносу по них (крім інструментів, приладів та інвентарю, малоцінних необоротних матеріальних активів, інвентарної тари, інших необоротних матеріальних активів) ведеться за кожним об'єктом окремо.

Отже, відсутність достовірної облікової інформації може призвести до формування даних, що в спотвореному вигляді відображають фінансово-майновий стан підприємства. Саме облікова інформація дозволить сформулювати загальну концепцію ефективності управління основними засобами. Таким чином, достовірна оцінка вартості основних засобів та, за необхідності, переоцінка їх вартості, а також відображення бухгалтерських проведення щодо наявності та руху необоротних активів запобігатиме допущенню помилок, що дозволить уникнути нарахування штрафних санкцій за порушення методичних рекомендацій з обліку основних засобів.

Список використаних джерел:

1. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
2. Коваль В.В. Державне регулювання та обліково-аналітичне забезпечення розвитку електронної комерції у споживчому секторі / В.В. Коваль, О.Г. Дроздова // Проблеми економіки – № 3 – 2016 – С. 53-59.
3. Коваль В.В. Облік та фінансова звітність бюджетних установ. Практикум: навчальний посібник / В.В. Коваль; під ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна – Одеса: «Фенікс», 2011. – 242 с.

СЕКЦІЯ IV. ПЕРЕДОВІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ГЕНЕЗИСУ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

Боднар С.В.,

к.пед.н., професор,

завідувач кафедри іноземних мов і гуманітарних дисциплін,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету, м. Одеса, Україна

ОРГАНІЗАЦІЇ АВТОНОМНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У сучасному світі стрімких змін та інновацій особливої актуальності набуває проблема якості вищої освіти, зокрема, її забезпечення. Підписавши Болонську декларацію у 2005 році, Україна обрала курс на інтеграцію в європейський простір. Для успішної євроінтеграції країні необхідні швидкі й дієві зміни на державному та інституційному рівнях: адекватне фінансування, збільшення автономії вищих навчальних закладів, розробка національної системи кваліфікацій, доступність і демократизація вищої освіти в цілому. Невиконання цих та інших вимог сучасності гальмує інтеграційні процеси в освіті, які є надзвичайно важливими для України, а також не дає можливості досягти позитивних зрушень, зокрема, в процесі забезпечення якості вищої освіти, яка відповідно до європейських стандартів потребує удосконалення [3, с. 8]. Отже, виникає негайна потреба пошуку нових шляхів до навчання майбутніх спеціалістів відповідно до міжнародних стандартів мовної компетенції.

Ці позиції відбито в галузевих стандартах вищої освіти України, де визначається, що Україна здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог і визначальними критеріями освіти є: висока якість підготовки фахівців; відповідність європейському ринку праці; мобільність; посилення конкурентоспроможності українських фахівців [1]. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти наголошують, що випускник ВНЗ має володіти професійними вміннями і вмінням швидко й вільно висловлюватися іноземною мовою без помітних ускладнень, пов'язаних із пошуком засобів вираження, у процесі досягнення ним соціальних, академічних і професійних цілей [2, с.3]. Саме тому розгляд проблеми всебічної професійної підготовки майбутніх економістів в контексті сучасної модернізації освіти набуває особливої актуальності і виступає метою нашого дослідження.

Зазначимо, що під професійною підготовкою розуміємо систему засвоєння знань, умінь і навичок, спрямовану на формування в особистості професійної готовності до виконання професійної діяльності та на розвиток професійних здібностей. А професійну підготовку майбутніх економістів визначаємо як усвідомлену настанову на майбутню професію, яка виявляється у вибірковій, прогнозованій активності майбутніх економістів на етапах фахової підготовки.

Згідно з темою нашого дослідження розглянемо феномен «автономія в навчанні». За останній час все частіше стає питання о необхідності підвищення уваги до навчальної автономії студентів немовних вищих навчальних закладів. Оскільки сьогодні рівень розвитку автономії студентів не відповідає вимогам державних стандартів та суспільства в цілому. Студенти зазнають труднощів у процесі засвоєння програмного матеріалу, який має великий обсяг. Знання, які вони отримали у школі, є недостатніми при вступі до вишів; молоді люди важко адаптуються до навчального процесу і часто, після закінчення навчання, виявляються незатребуваними на ринку праці. Тому, в освітній політиці затвердився особистісно-орієнтований підхід до навчання, в якому виділяється концепція автономного навчання.

На сьогодні питання щодо необхідності збільшення ступеня автономії у вузах підтримується багатьма вченими: І. Л. Бім; О. Б. Бігич, Г. М. Бурденюк, Т. В. Караєва, Н. Ф. Коряковцева, О. О. Леонтєв, Е. С. Маркова, Ю. В. Петровська, О. С. Полат, Г. С. Пригін; В. В. Сафонова, О. М. Соловова, Т. Ю. Тамбовкіна; О. Б. Тарнопольський; Dr. Albert, H. Holec; L. Dickinson; D. Little; C. Nodari; D. Nunan; M. Prokop; P. Bimmel; H.-J. Krumm; U. Rampillon; A. Scharle, J. Trim; A. Wenden, D. Wolff та інші.

Проте, незважаючи на те, що в останні двадцять років тема автономного навчання іноземних мов знаходиться в центрі наукових досліджень і дискусій, чимало проблем формування автономії студентів немовного вузу залишаються дослідженими не повною мірою. Внаслідок цього і відсутність належної кількості підручників та посібників, орієнтованих на розвиток автономії в навчальній іншомовній діяльності. Більшість студентів не володіють необхідними навчальними стратегіями, якими вони зможуть самостійно користуватися, як це передбачається навчальною автономією.

На підставі аналізу літературних джерел (О. Б. Бігич, Т. Ю. Тамбовкіна, О. Б. Тарнопольський, D. Little, A. Scharle, A. Wenden) визначено, що навчальна автономія є особливим феноменом, що характеризується особистісною внутрішньою незалежністю студентів, готовністю і здатністю самостійно приймати рішення під час виконання продуктивної навчальної діяльності, планувати, оцінювати, корегувати, удосконалювати й нести відповідальність за її результати в контексті професійного становлення.

На сьогодні часто впроваджуються такі види навчальної автономії, як: навчання у співробітництві, метод проектів, аналіз конкретних ситуацій, тандем-метод тощо, які стимулюють розвиток навичок автономного навчання (autonomous learning).

Зосередимо увагу на одному із порівняно нових методів групового автономного навчання іноземної мови, а саме методі проектів. Цей метод розвиває творчий потенціал студента, підвищує рівень його самооцінки, забезпечує комплексний розвиток комунікативної компетенції.

Подібні методичні можливості проектного методу співпадають з вимогами, що пред'являються до навчання іноземних мов на сучасному етапі і відображені у новітніх програмах з іноземних мов, а саме: оволодіння іншомовним міжкультурним спілкуванням як засобом формування і розвитку міжкультурної комунікативної компетенції та її складових; формування в студентів здібності самостійно обирати саме ті мовні та мовленнєві прийоми, які є оптимальними для реалізації їх комунікативних

намірів і відповідають соціопрагматичним нормам певної сфери спілкування. Проектному методу властиві такі особливості, як-от: робота в малих групах з метою пошуку сумісного рішення поставленої творчої задачі з подальшим обговоренням пропонуваніх рішень; виконання завдань, що виходять за межі навчальної програми, які розвивають професійні навички студентів; природна інтеграція базових умінь та розвиток інтеркультурної комунікативної компетенції.

Доцільно відзначити, що метод проектів має чималі педагогічні можливості, які виявляються під час автономного навчання. Цей метод:

1) забезпечує підготовку студентів до активної і результативної самостійної навчальної діяльності, самоосвіти на користь їх успішної адаптації до сучасних умов життя і професійної діяльності;

2) сприяє формуванню в них здібності до самостійної постановки цілей оволодіння мовою, що вивчається; розвиває готовність до аналізу процесу самостійної навчальної діяльності, здібність до оцінки її результатів;

3) сприяє успішному оволодінню культурою і мовою певного народу, розвитку своїх особистих якостей (самостійності, цілеспрямованості, організованості, наполегливості, відповідальності) і здібності до їх самореалізації в сучасному соціальному середовищі.

Наведемо приклади проектів, які пропонуються до впровадження в навчальну діяльність при навчанні іноземної мови студентів економічних спеціальностей.

Проект «Заснування власної компанії».

You and your friends are interested in setting up your own business by buying the right to use the brand name of a well-known company. With your team: 1. Choose a business that interests you. 2. Find as much general information as you can about franchising and, in particular, about the brand that you are interested in. 3. Establish what you need to set up the business. 4. Find out what the franchiser actually offers. 5. Establish the cost of setting up the franchise. 6. Present your findings to the class.

Проектна робота «Майбутні тенденції в бізнесі». You have been asked to prepare an article for a general interest magazine on the subject of future trends in corporate business. With your team: 1. Choose two or three fields to focus on, for example, manufacturing, transportation, retail, banking, technology, etc. 2. Visit large companies involved in your chosen areas of business and arrange to interview key personnel at these companies. 3. Try to obtain predictions, opinions, insights, etc., about the following topics: global cultural issues, corporate culture, changes in the workplace, ethical issues. 4. Present your findings to the class.

Доцільно відзначити, що у проектній діяльності студенти використовують різноманітні форми і методи роботи, що свідчить про гнучкість мислення, розвиток креативності, самостійності та інтелектуальної активності майбутніх фахівців. Проектна діяльність студентів дає змогу формувати такі особистісні якості, як уміння працювати в команді, нести відповідальність за ухвалені рішення, аналізувати результати діяльності, аргументувати і відстоювати свою точку зору, здатність йти на ризик для досягнення успіху, самостійність та інші властивості, що є необхідними для фахівця в умовах змагання та боротьби за досягнення кращого результату.

Таким чином, вивчення вітчизняних і зарубіжних джерел, а також досвід практичної діяльності дають змогу дійти висновку про те, що на сучасному етапі йде активний пошук шляхів вдосконалення організації роботи студентів на практичних заняттях з метою модернізації процесу викладання іноземних мов у вищій школі. І навчальна автономія таким чином виступає одним з ефективних методів вивчення іноземних мов.

Список використаних джерел:

1. Галузеві стандарти вищої освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.imzo.gov.ua/osvita/vyscha-osvita/1719-2/>
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Запорожченко Ю. Г. Забезпечення якості вищої освіти в Європі: досвід Ірландії : навчально-методичні рекомендації для студентів педагогічних спеціальностей. Київ : «Принт-центр», 2010. 75 с.
4. Bodnar, S., Mirkovich, I., Koval, V. (2019). Human capital development in Ukrainian education system by means of language integrated teaching. Dilemas contemporaneos-educacion politica y valores, 7 (SI), 14.

Глушко Т.В.,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Одеса, Україна*

ENGLISH LEXICAL AND TERMINOLOGICAL BORROWINGS IN GERMAN

The leading countries of the western world of the USA, France, and England had a significant impact on the economic development of Germany. And we see how closely these countries are developing today in the economic, political and scientific fields. And it is not difficult to notice these relationships, mutual influences in languages. Like any other language in developed countries, German today borrows many new words, especially from English. We know that borrowing is one way to enrich a language. I wish you all the best, all for the word, word for word, as one transferred from one place to another through new contacts and to singing in the new way. And today we are witnessing active borrowing and use of English vocabulary in the field of economics, as well as in the field of computer and information technologies, in the field of fashion and advertising. (E-Mail, Provider, Display, Mouse, Marketing, Slogan, Image, Snacks, Lotion, Fan, Cross, Penalty, Team, Finish, Match, Fashion, Dress, Top, Look, Boots.....). This of course happens with the advent of new things, objects, words, which are included in the international terminology der Trend; der Computer (English computer); der Pool (English pool). Over the past decades, this process has attracted the attention of many linguists.

As S. Bomann begins, "In German, we are working hard to learn the values of the phrases, because it is necessary to imagine the technical term and often squeal icons will not convey semantic meaning. It is an English language, which is a representation of denotation and connotation of semanticism, which is the same as in the imaginary German semantic field. The application of the elektronische Datenverarbeitungsanlage retranslated on der Computer, announcing a German variety of sparkling in the distance, Scanner to cross the technical term in a German we did not know the equivalent, announcing Abtastegerat lack of precision can convey the characteristics of the device.

Here linguists see the danger of the German language losing its expressiveness, expressiveness. They note that today the German language is under intense influence from the English language, which finds its expression on the phonetic, lexical and semantic levels. In phonetic assimilation, anglo-americanisms can fully retain their pronunciation (Floating, Voucher, Overdraft, Swap, Swing, Switch), undergo partial substitution or be pronounced according to the phonetic laws of the German language (Bonus, Export, Konsols, Import), have a double pronunciation (Budget from French). and English pronunciation) or belong to a mixed type. In terms of spelling assimilation, there are Anglo-Americanisms that meet the norms of German spelling in whole or in part: Charter, Import, Export, Broker, Konzern, Test, Internet, Investment, etc., as well as those that remain spelled according to the norms of the producer

language: overdraft , break-even-point, terms of trade, canceling, letter of credit. During morphological assimilation, anglo-americanisms are assimilated completely (das Budget –s, -s, der Trend –s, -s, der Scheck –s, -s, das Management –s, der Job –s, -s, der Computer –s, = , der Chip –s, -s, der Konzern –s, -e, das Cearing –s, -s, der Boom –s, -s,) or do not adapt at all to the morphological system of the German language (letter of credit, fiscal policy , teamwork, terms of payment, canceling, overdraft, demurrage, brand, etc.) [3-4].

Numerous English borrowings in the German language occupy a leading place. These words belong to important semantic groups, which mean fundamental concepts in economics: banking, stock exchange, marketing, management, advertising, taxation, fanancing.

Anglicisms and anglo-americanisms do not call all new meanings of new and not new concepts relevant to these branches of activity, they are adjacent to them, sometimes are the only meanings, in other cases - synonyms-competitors German meaning:

- banking: das Cash = das Bargeld, der Stock = das Grundkapita;
- stock exchange business: die Exchange = der Tausch;
- marketing: das Reseach = Absatzforschung;
- management: das Topmanagement = the top of the management;
- advertising: das Mailing = das Versenden von Werbematerial durch die Post;
- taxation: das Roy alty = die Steuer;
- financing: das Deficit-spending = die Defizitfinanzierung

However, the interaction of borrowed English vocabulary and the system of the recipient language occurs not only during adaptation, but also is realized in the processes of terminologization and determinologization and requires a separate more detailed consideration.

Список використаних джерел:

1. Розен Е. В. Новые слова и устойчивые словосочетания в немецком языке. – М.: Просвещение, 1991.-192 с.
2. Сидоров О. В. Прагматический статус заимствований в современном немецком языке// Взаємодія одиниць різних рівнів германських, романських і слов'янських мов. – К.: КДПІМ, 1991. – С. 10-14.
3. Слаба О. В. Анлоамериканізми в лексико-семантичній системі сучасної німецької мови (на матеріалі галузевої лексики економіки): автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04. / Київ. національний лінгвістичний ун-т. – К.: 2003. – 19 с.
4. Курпыченко О., Koval V. Analysis of etymological characteristics of professional vocabulary borrowed from german to East-European slavic languages. Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o, 2019. 672 p. (393-408).

Strelnikova I.Y.,
*Senior Teacher of Chair of Foreign Languages
of Odessa Trade-Economic Institute of
Kyiv National Trade-Economic University,
Odessa, Ukraine*

SOME TIPS FOR FUTURE ECONOMISTS TO PREPARE FOR A JOB INTERVIEW

Nowadays Business English skills have become essential for global business communication and for everyday work. To work more effectively and to have new career opportunities future economists have to improve their business English vocabulary and knowledge of business communication.

There are a lot of activities to develop business communication skills and increase business topics awareness for future economists, like: conducting interviews and presentations, writing emails, arranging business meetings and negotiations. Watching videos, listening or reading articles, participating in discussions and completing the special tasks will help to develop communicative skills and understand business topics and the language use.

Preparation is especially important for successful business communication. Here we consider how to be ready for a successful job interview and prepare for some common question types. A job interview can be a tough experience for job candidates, especially when they don't feel prepared for it. And with the variety of interview questions now, it's hard to know the type of questions you should prepare for. There are some types of interview questions that future applicants should practice answering before attending an important job interview.

Common questions for job interview include: *Could you tell me about yourself? Tell me about your strong and weak sides. Why do you want this job? What attracts you in this position? Why do you want to change your job? Why did you leave your previous jobs?*

These questions help the interviewer to know more about the applicant and to see if the person is the best fit for the job. Instead of describing hobbies or work experience, it's better to give examples to show the personality and the characteristics that can make someone perfect for the job. The interviewer may ask questions about CV, so the applicants have to be ready to describe the knowledge and experience connected with the future job. Candidates shouldn't give a detailed life history or tell long stories, irrelevant to the job.

The Specific or Competency questions show the specific skills of the candidates, for example: *Tell me about your previous work. Did you work in a team? How did you manage to solve problems? Did you use creativity for it? Did you have conflicts at work and how did you manage to handle them?*

Thus, applicants are asked questions about situations they have already faced that can demonstrate the particular skills they have. The skills could include such qualities as: critical thinking, creativity, problem solving, influencing or flexibility. Interviewers often want to know more about challenges the candidates had. So, candidates have to be ready for such questions as: how to solve a conflict or deal with someone who was not working well. This will demonstrate the abilities of solving problems or handling difficult situations.

Preparing for a job interview, it's necessary to read the job description carefully for the required skills and abilities. Applicants should recall situations where they had to use these skills. They have to give the details of the situation and what they were trying to do. Candidates have to describe their responsibilities and the challenges they faced, what steps they took to deal with the situation. It's also important to talk about the result and how they contributed to the outcome.

Candidates for a job shouldn't go unprepared or say that here've never faced any challenges at work. They should avoid changing the subject of the original question.

Hypothetical questions present an imaginary situation that might be faced in the future job. They include examples, like: *What would you do if you had a different opinion from your boss? How would you deal with a large volume of work with several staff members off work? What would you do if you had to introduce a new policy unpopular in your team?* Such interview questions are similar to competency questions. But instead of talking about an experience, applicants have to find a solution in an imaginary situation they might face in the future job [1].

These questions might be difficult to prepare for, but in the answers the candidates should present the skills needed for the future job. Preparing for the interview, it's necessary to consider the qualities that the interviewer might be looking for in the future specialist, such as: conflict management, time management or people communication skills. Applicants should consider how best to respond, and be sure to have examples ready to share with the hiring manager, demonstrating those qualities. They can start with the situations they've already experienced and move on to other possible situations they might encounter in the future job. A little knowledge about the company itself always reflects well on the desire to become a part of the team [2-4].

Whatever type of questions interviewers ask, they want to find the right person for the job. With good preparation candidates can show that they are the perfect fit for the job. Knowledge is power for a job interview, and the more candidates know about it, the better chances they have for getting a job offer.

References:

1. <https://www.britishcouncil.org/business-english>
2. <https://www.thebalancecareers.com/tips-for-answering-job-specific-interview-questions-2061451>
3. Luchaninova, O., Koval, V., Markina, L., Zhovnirchuk, Y., Mishchenko D. (2019). Development of entrepreneurial competence of vocational professionals by means of communicative management. *Dilemas contemporaneos-educacion politica y valores*, 7 (SI), 132.
4. Kvitka, S., Starushenko, G., Koval, V., Deforzh, H., & Prokopenko, O. (2019). Marketing of Ukrainian higher educational institutions representation based on modeling of Webometrics Ranking. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 60-72.

Беньковська Н.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і гуманітарних дисциплін
ОТЕІ КНТЕУ,
м. Одеса, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ЗВО

Процеси Європейської інтеграції, які відбуваються в нашій країні, обумовили зростання важливості вивчення іноземної мови фахівцями різних галузей та зробили іншомовну підготовку здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей, зокрема і майбутніх економістів, одним із найважливіших компонентів вищої освіти. Беззаперечним є і той факт, що без володіння іноземними мовами майбутньому фахівцю неможливо реалізувати свою соціальну та професійну мобільність.

Останнім часом зовнішня політика України спрямована на поглиблення міжнародних економічних відносин із навколишнім світом, а відтак, актуалізуються проблеми професійного спілкування з іноземними партнерами та виникає необхідність пошуку нових шляхів удосконалення навчання майбутніх фахівців у галузі економіки іноземній мові.

Проблеми професійної підготовки фахівців негуманітарного профілю відображені у працях І. Беґа, І. Зязюна, Н. Ничкало, О. Леонтьєва, Н. Беньковської та ін.

Практика переконує, що особливостями викладання іноземної мови в немовному закладі вищої освіти, є:

- обмежена програмою кількість годин, що відводиться на вивчення іноземної мови, і, водночас, високі вимоги до володіння іноземною мовою після закінчення курсу;
- наявність у здобувачів вищої освіти, які вступають до немовного вузу, різного рівня мовної підготовки;
- професійно-орієнтоване навчання іноземній мові майбутніх фахівців; пріоритет усного мовного спілкування в процесі навчання іноземним мовам.

Тому, на відміну від традиційних лекцій, практичних і семінарських занять, активні форми й методи навчання дозволяють наблизити навчальний процес до реальності, імітуючи професійну діяльність. Уже впродовж декількох років активні форми і методи використовуються в професійному навчанні рідній мові фахівців різних напрямів, в той же час у навчанні спілкуванню іноземною мовою, як складовій частині професійної освіти, в умовах закладів вищої освіти вони використовуються явно недостатньо.

У практиці навчання іноземної мови у закладі вищої освіти економічного спрямування застосовуються елементи різних педагогічних систем, що дозволяють успішно здолати психологічний і лінгвокультурний бар'єри в ситуаціях ділового спілкування іноземною мовою й сприяють формуванню комунікативної компетентності майбутнього фахівця.

Оскільки метою професійної мовленнєвої діяльності є задоволення потреби в професійній інформації, то саме вона (професійна інформація) і виступає як чинник, що регулює, спрямовує і стимулює весь процес навчання.

На основі професійної діяльності і заради неї розгортається мовленнєва взаємодія людей у руслі спільної діяльності, а мовленнєві дії, в свою чергу, є частиною пізнавальної, професійної і загальної діяльності.

Метою навчання іноземної мови має стати навчання такого виду мовленнєвої діяльності, «який забезпечує тому, хто вчиться, максимальне поповнення професійних знань, до якого найчастіше звертається фахівець у реальній професійній діяльності» [4, с. 140]. Тому навчальний процес у закладі вищої освіти економічного профілю мусить бути побудований на широкому використанні прийомів, способів і методів, які сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Зокрема: розгляд конкретних ситуацій, управлінських прикладів, ділових ігор, розігрування ролей, диспутів протидіючих груп, розбирання ділових паперів. На наш погляд, у результаті молодий спеціаліст, приступаючи до виконання службових обов'язків, з першого ж дня добре знатиме предмет діяльності, сферу своїх професійних повноважень і завдань та цим самим зведе до мінімуму час на «входження» на посаду.

У руслі професійно спрямованого навчання іноземній мові у закладі вищої освіти економічного профілю науковці виділяють також професійно-комунікативну компетенцію, розглядаючи її як особливий вид компетенції. Вчені визначають її як:

- готовність та здатність до оволодіння предметними, науковими знаннями у професійному спілкуванні;
- інтегральну властивість особистості, яка синтезує в собі загальну культуру спілкування та її прояви у професійній діяльності;
- інтегрований компонент комунікативного менеджменту, комунікативної і професійної компетенцій, який передбачає володіння мовою та професійно орієнтованим мовленням на варіативно-адаптивному рівні, а також на рівні вільного ділового спілкування (для фахівців, які мають високий рівень комунікативно-професійної компетенції), вирішення завдань формування позитивного іміджу організації або особи [3, с. 143].

До основних принципів відбору змісту іншомовної освіти у контексті до проблеми ми відносимо:

- принцип особистісно-діяльнісної орієнтації, який передбачає відповідність змісту навчання інтелектуальному рівню та інтересам здобувачів вищої освіти, тобто його посиленість і доступність;
- принцип комунікативної спрямованості, на основі якого здійснюються аналіз комунікативних потреб здобувачів вищої освіти, відбір та конкретизація сфер і ситуацій іншомовного спілкування фахівців-економістів, їхніх соціально-комунікативних ролей, комунікативних умінь, організація автентичного навчального матеріалу;
- принцип професійної спрямованості, який передбачає орієнтацію всього змісту навчання на майбутню професійну діяльність здобувачів вищої освіти, чіткий відбір і структурування інтегрованого змісту, тобто змісту навчання іноземної мови, узгодженого зі змістом спеціальних дисциплін;

- принцип полікультурності, відповідно до якого зміст навчання іноземної мови має відображати специфіку цільової культури фахівців та інших культур з урахуванням динаміки розвитку сучасних тенденції світового суспільства, сприяти формуванню толерантності, поваги до інших народів;

- принцип інтегрованості, який передбачає як інтегрованість змісту навчання іноземної мови зі змістом фахових дисциплін, так і інтегрованість навчання всіх видів мовленнєвої діяльності в їх тісному зв'язку;

- розробку інтегрованих навчальних планів та програм;

- принцип відносної відкритості, який передбачає гнучкість і достатню відкритість змісту для змін та адаптації до конкретних умов [1, с. 15].

Навчання здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей іноземної мови у закладах вищої освіти економічного профілю передбачає комплексну реалізацію практичної, розвивальної, загальноосвітньої та виховної мети.

Практична мета навчання полягає в оволодінні здобувачами вищої освіти іноземною мовою як засобом комунікації в усній і письмовій формах у соціально-побутовій, соціально-культурній та професійній сферах; здобутті знань про будову іноземної мови, її систему, особливості функціонування певних мовних моделей та структур; виявленні подібностей і розбіжностей із рідною мовою.

Розвивальна мета передбачає подальший розвиток іншомовної комунікативної компетенції здобувача вищої освіти, формування у нього нових умінь та навичок іншомовного спілкування, його слухової, зорової, оперативної і тривалої пам'яті, уваги, логічного мислення, вольових якостей, пов'язаних із досягненням успіху в навчальній діяльності.

Загальноосвітня мета передбачає збагачення духовного світу здобувача вищої освіти, розширення його кругозору, здобуття знань про культуру й традиції країни, мова якої вивчається.

Виховна мета передбачає виховання у здобувачів вищої освіти культури спілкування [2, с. 55].

Мета, якої необхідно досягнути, це – формування у здобувачів вищої освіти нефілологічних спеціальностей іншомовної соціокультурної компетенції в процесі фахової підготовки [4-8]. Специфіка іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти економічних навчальних закладів повинна відповідати вимогам Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти і передбачати дотримання сучасних дидактичних та методичних принципів навчання іноземних мов: інтерактивності, інтеграції, мовленнєво-мисленнєвої активності, контекстуалізації, домінуючої ролі безперекладної семантизації, інтернаціоналізму та плюрилінгвізму, варіативності та раннього професійного спрямування в навчанні іноземної мови.

Список використаних джерел:

1. Клименко Е. В. Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих финансистов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Клименко Е. В. – Калуга, 2004. – 21с.
2. Коннова З. И. Развитие профессиональной иноязычной компетенции будущего специалиста при многоуровневом обучении в современном вузе : автореф. дис.... д-ра пед. наук : спец. 13.00.08/ / З. И. Коннова . – Тула, 2003. – 355 с.
3. Лашкул В. А. Формування професійної компетенції студентів технічних ВНЗ засобами іноземної мови – складова якості професійної підготовки майбутнього фахівця / В. А. Лашкул // Наука і методика : зб. наук.-метод. праць ; [Редкол. : А. Ф. Гойчук (гол. ред.) та ін.] – К. : Аграрна освіта, 2006. – Вип. 8. – С. 140–144.
4. Серова Т. С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессионально- ориентированному чтению в вузе / Т. С. Серов. – Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1988 – 229 с.
5. Bodnar, S., Mirkovich, I., Koval, V. (2019). Human capital development in Ukrainian education system by means of language integrated teaching. *Dilemas contemporaneos-educacion politica y valores*, 7 (SI), 14.
6. Luchaninova, O., Koval, V., Deforzh, H., Nakonechna, L. & Golovnia, O. (2019). Formation of communicative competence of future specialists by means of group work. *Espacios*, 40 (41), 11.
7. Koval, V., Polyezhayev, Y., & Bezkhlibna, A. (2018). Communicative competences in enhancing of regional competitiveness in the labour market. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(5), 105-113. doi:10.30525/2256-0742/2018-4-5-105-113
8. Luchaninova, O., Koval, V., Markina, L., Zhovnirchuk, Y., Mishchenko D. (2019). Development of entrepreneurial competence of vocational professionals by means of communicative management. *Dilemas contemporaneos-educacion politica y valores*, 7 (SI), 132.

Рудь Ю.Л.,

к.е.н.,

*доцент кафедри менеджменту,
Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна*

НЕОБХІДНІСТЬ І РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ВСЕОСЯЖНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Останніми роками в Україні назріла необхідність економічного розвитку національної економіки, що зумовлено низкою причин, зокрема нестійкістю економічної системи, збільшенням кризових проявів на рівні країни й окремих регіонів, низькою ефективністю застосовуваних інструментів фінансово-економічної та соціальної політики й непрацездатністю класичних економічних моделей забезпечення зростання та розвитку соціально-економічних систем.

Всеосяжне економічне зростання розглядається з позиції досягнення соціо-економічного ефекту, тобто стійкого рівня добробуту суспільства за рахунок його рівномірної участі у створенні національного доходу та зворотного для кожного члена суспільства результату в можливості задоволення своїх потреб, зайнятості та безпечного людського розвитку.

Найбільш оптимальною для української економіки є модель всеосяжного розвитку на основі імперативів всеосяжного зростання й розвитку. Зазначимо, що концептуальні положення всеосяжного зростання стали основою Стратегії розвитку країн ЄС «Європа 2020» [1] і визначають два основних напрями програм для досягнення цього типу моделі економічного зростання: сприяння зайнятості і навичок через модернізацію ринків праці шляхом сприяння мобільності трудових ресурсів і розвиток навичок протягом життя з метою збільшення їх участі у трудовому житті і досягнення кращої координації між попитом і пропозицією; боротьба проти бідності спрямованої на забезпечення соціально-територіальної згуртованості з метою поширення переваг економічного зростання, створення робочих місць, можливості жити гідним життям і брати участь у суспільному розвитку.

Перехід до всеосяжного розвитку – це процес зміни ціннісних орієнтацій багатьох людей. Визнаними міжнародними фундаментальними цінностями розвитку є свобода, рівність, солідарність, толерантність, повага до природи, спільна відповідальність. Вони визначають спрямованість стратегії на турботу про спільне благо та захист національних інтересів України.

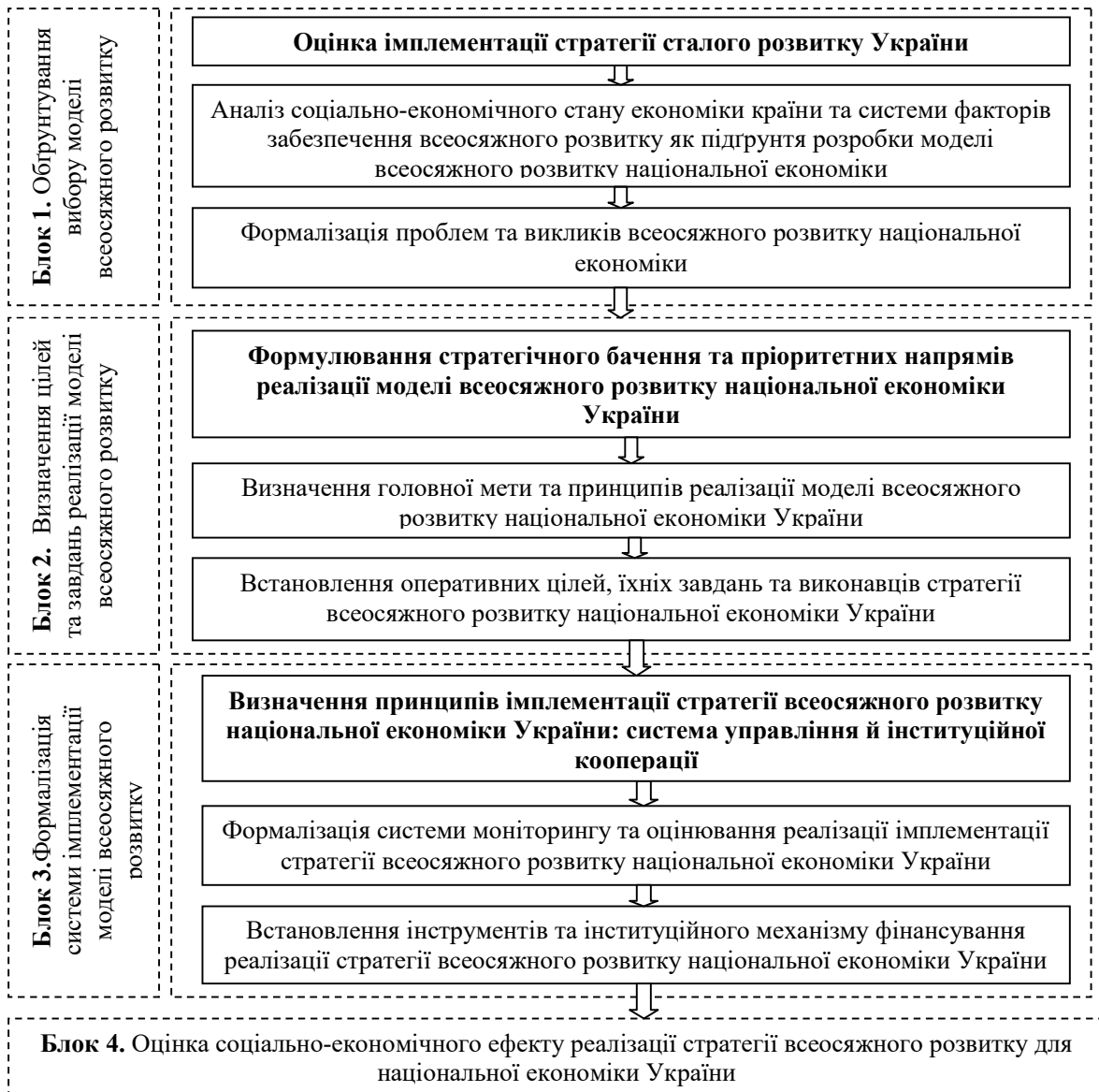

Рис. 1. Алгоритм розробки стратегії всеосяжного розвитку національної економіки

В основу механізму формування стратегії всеосяжного розвитку національної економіки України покладено алгоритм та методи стратегічного планування економічного розвитку країни (рис. 1).

Структурними елементами алгоритму розробки стратегії є.

Блок 1. Обґрунтування вибору моделі всеосяжного розвитку – базисний.

Блок 2. Визначення цілей та завдань реалізації моделі всеосяжного розвитку – цілевстановлення.

Блок 3. Формалізація системи імплементації моделі всеосяжного розвитку – процесний.

Блок 4. Оцінка соціально-економічного ефекту реалізації стратегії всеосяжного розвитку для національної економіки України – оціночний й результативний.

Стратегічне бачення всеосяжного розвитку України передбачає: подолання дисбалансів в економічній, соціальній та екологічній сферах; трансформацію економічної діяльності, перехід на засади «зеленої економіки»; побудову мирного та безпечного, соціально згуртованого суспільства з належним врядуванням та інклюзивними інституціями; забезпечення партнерської взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, науки, освіти та організацій громадянського суспільства; повну зайнятість населення; високий рівень науки, освіти та охорони здоров'я; підтримання довкілля в належному стані, який забезпечуватиме якісне життя та благополуччя теперішнього і майбутніх поколінь; децентралізацію та впровадження регіональної політики, яка передбачає гармонійне поєднання загальнонаціональних і регіональних інтересів; збереження національних культурних цінностей і традицій.

Список використаних джерел:

1. Гудоров А. О. Теоретико-методологічні засади інклюзивного розвитку національної економіки. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2018. № 11. С.48-54.

Столярчук Н.В.,
*ст. викладач кафедри менеджменту та економіки
Льотної академії Національного авіаційного університету
м. Кропивницький, Україна*

СПІЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЯК СКЛАДОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В АВІАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ

Необхідною умовою, а також рушієм економіки держави є розвинена транспортна галузь. Авіаційний транспорт, як складова транспортної галузі має велике значення у світові економіці. Безумовно, що співробітництво України з ЄС в сфері авіаційного транспорту сприятиме розвитку ринку авіаперевезень та покращенню якості послуг, розвитку транзитного потенціалу України, інтегруванню України до Європейських авіаційних структур та зміцненню авторитету України на політичній арені. Формування таких умов пов'язують з підписанням угоди про Спільний авіаційний простір з ЄС, яку також називають "угодою про відкрите небо".

Європейський спільний авіаційний простір (САП) – двостороння угода між ЄС і третіми країнами, що встановлює спільні стандарти безпеки та лібералізує ринкові відносини у сфері авіації, дозволяючи ефективніше та безпечніше використання повітряного простору. По суті, це "зона вільної торгівлі" для авіації, зокрема в питаннях безпеки польотів, захисту пасажирів, відповідальності авіаперевізників, захисту довкілля, конкуренції та державної допомоги. Як і будь-яка угода вона має свої можливості, а також ряд обмежень та ризиків, які вплинуть на всіх суб'єктів ринку.

Узагальненими вимогами українських авіакомпаній для досягнення рівних умов конкуренції українським авіакомпаніям є гарантовані, принаймні у рамках Угоди про Спільний авіаційний простір, еквівалентні можливості щодо:

- отримання ними слотів (часових інтервалів для виконання зльоту-посадки) у європейських аеропортах на рівних умовах з компаніями ЄС;
- дерегуляція забезпечення паливом в аеропортах;
- відміна ПДВ для українських авіакомпаній в умовах вільного доступу на внутрішні маршрути міжнародних авіакомпаній [1, с. 48].

Що необхідно зробити Україні для провадження повної інтеграції авіаційної транспортної системи України до Європейської:

- укласти Угоду між Україною та ЄС про Спільний авіаційний простір,
- стати учасником програми організації повітряного руху в єдиному європейському повітряному просторі (SESAR);
- адаптувати європейське законодавство щодо економічного регулювання: доступу до ринку перевезень, ліцензування перевізників, прав пасажирів та осіб з обмеженими можливостями тощо;
- упровадити європейські стандарти та вимоги у сфері безпеки польотів, зокрема Спільних авіаційних вимог (JAR) та вимог Європейської організації з безпеки аеронавігації, в тому числі Багатосторонньої угоди про сплату маршрутних зборів;

- поглибити участь України у загальноєвропейських авіаційних організаціях: Європейській конференції цивільної авіації (ECAC), Європейській організації з безпеки аеронавігації (Євроконтролю), Європейському агентству з безпеки польотів (EASA) [2].

Перелік цих завдань, до складу яких входить підписання та реалізація Угоди про спільний авіаційний простір з ЄС з одночасним проведенням двосторонніх переговорів щодо лібералізації авіаперевезень зазначений у Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року [3].

Українська угода про САП передбачає інкорпорування в українське законодавство 64 регламентів і директив ЄС. Після цього українські авіаперевізники отримають необмежені права на перевезення з України до ЄС і між державами-членами ЄС за умови зупинки в Україні. В свою чергу, авіаперевізники ЄС матимуть необмежені комерційні права щодо польотів з ЄС в Україну та в її межах.

Переговори щодо укладення угоди тривають з 2007 року, але через наявність в Україні, на відміну від Молдови і Грузії (Грузія та Молдова, мають підписані угоди про САП, датовані 2010 та 2012 роками), масштабної авіаційної галузі, документ довелося довго адаптувати під українські реалії. Її парафували у 2013 році, що дозволило усім європейським авіакомпаніям виконувати прямі рейси в Україну з будь-якою точки Європи та навпаки. Також це передбачає зняття обмежень на кількість рейсів між Україною та країнами Євросоюзу. У березні 2014 ЄС відклав підписання угоди про "відкрите небо" з Україною через незавершений Євросоюзом процес внутрішнього узгодження редакції визначення "територія" у контексті питання Гібралтару.

Однак відкладення угоди не означає дозволу на бездіяльність для України. Наразі гармонізація українських норм і стандартів у сфері цивільної авіації з європейськими відбувається за кількома напрямками: 1) одностороннє впровадження директив та регламентів ЄС; 2) двостороння лібералізація повітряного сполучення з країнами-членами ЄС (і не тільки з ними) доки не підписаний САП; 3) «відкрите небо» в окремих аеропортах (з 2015 року аеропорти Львова і Одеси); 4) з 2017 року підписано *Робочу домовленість щодо зближення систем сертифікації*. Одним з її наслідків має стати визнання ЄС сертифікатів, виданих Україною, зокрема, для продукції ДП "Антонов"; 5) робота над документом впровадження Єдиного європейського неба в Україні (LSSIP) [4].

Список використаних джерел:

1. Милян О.С., Геєць І.О. Напрями співпраці України та ЄС у сфері цивільної авіації. *Молодий вчений*. 2014. №3 (06). С. 46-49.
2. Транспортна політика країни: веб-сайт. URL: <http://www.undp.org.ua> (дата звернення: 17.10.2020).
3. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року / Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-r#Text> (дата звернення: 18.10.2020).
4. Кравчук П., Кульчицька К. Міфи та реалії відкритого неба, що змінить для України спільний авіапростір з ЄС. *ГО "Європа без бар'єрів"* : веб-сайт. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/12/14/7074981/>